

**НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ОТПАДЪЦИТЕ 2021-2028 г.**

СОФИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение	6
II. Основни изводи от анализа на състоянието и управлението на отпадъците	12
III. SWOT анализ на Сектор "Отпадъци"	39
IV. Цели на НПУО 2021-2028 г. и програми за тяхното постигане	43
Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)	47
Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци	71
Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци	92
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	105
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО	113
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО	125
Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки	125
Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци ...	133
V. Координация с други планове и програми	145
VI. Система за отчет и контрол на изпълнението на НПУО 2021-2028 г.	150
Раздел VII. Система за оценка на резултатите и за актуализация на плана	154
VIII. Приложения	157
Приложение 1	158
Приложение 2	159
Приложение 3	162
Приложение 4	163
Приложение 5	171
Приложение 6	172
Приложение 7	174
Приложение 8	176
Приложение 9	183

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АСЕКОБ	Асоциация на еколозите на общините в България
БВП	Брутен вътрешен продукт
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ГД	Главна дирекция
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДАМТН	Държавна агенция за метрологичен и технически надзор
ДБ	Държавен бюджет
КЕВР	Комисия по енергийно и водно регулиране
ЕАСТ	Европейска асоциация за свободна търговия
ЕБК	Единна бюджетна класификация
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КЗП	Комисия за защита на потребителите
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия

МФ	Министерство на финансите
НИСО	Национална информационна система за отпадъци
НПО	Неправителствена организация
НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПР БЪЛГАРИЯ (2030)	Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НУАБА	Негодни за употреба автомобилни батерии и акумулатори
НУИБА	Негодни за употреба индустриални батерии и акумулатори
НУПБА	Негодни за употреба портативни батерии и акумулатори
ОЕЕО	Отпадъци от електрическо и електронно оборудване
ОМ	Отработени масла
ОО	Организация по оползотворяване
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПОО	Предотвратяване образуването на отпадъците
ПОС	Програма "Околна среда" 2021-2027
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУСО	План за управление на строителни отпадъци
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РОП	Разширена отговорност на производителя
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СМР	Строително-монтажни работи
СО	Строителни отпадъци

СТО	Световна търговска организация
ТБО	Такса за битови отпадъци
УОЗ	Устойчиви органични замърсители
ФМФИБ	Фонд мениджър на финансови инструменти в България
SWOT	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите

I. Въведение

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

НПУО се основава на следните основни принципи:

- *“Предотвратяване”* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *“Разширена отговорност на производителя”* и *“замърсителят плаща”* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *“Превантивност”* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *“Близост”* и *“самодостатъчност”* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- *„Участие на обществеността“* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост, имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът ще подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Географски, демографски и социално-икономически характеристики на Република България

- Територия: 110,9 хил. кв.км.
- Население към 31.12.2019 г.: 6 951 482 души
- Средна гъстота на населението към 31.12.2019 г.: 62,7 души/кв.км.
- Население в градовете към 31.12.2019 г.: 5 125 407 души (73,7% от общото население на страната)
- Административни области: 28 бр.
- Общини: 265 бр.
- От 1.01.2007 г. България е член на Европейския съюз



Основание и подход за изработване на НПУО

НПУО е разработен в съответствие с чл. 28 и чл.29 от РДО и чл. 49 и чл.50 от ЗУО. При разработването на НПУО са взети предвид, освен законовите изисквания, и редица европейски и национални програмни и методически документи, в т.ч:

- Методологичните бележки на ЕК, ГД"Околна среда": „Изготвяне на план за управление на отпадъците“, 2012 г.
- Методология за стратегическо планиране в Р.България, април 2010 г., Съвет за административна реформа

- Подходът за разработване на НПУО е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

Съдържание на НПУО

Предвид представения подход при разработването, НПУО има следната структура и съдържание:

Основен документ, който съдържа:

- Основни изводи от анализа на състоянието на управлението на отпадъците
- SWOT анализ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)
- Цели и подцели
- План за действие с Програми от мерки за постигане на целите
- Координация с други планове и програми
- Система за контрол на изпълнението, оценка на резултатите, отчети актуализация на НПУО
- Приложения, в които са представени - Подробните анализи за състоянието на управлението на отпадъците

Географско покритие

НПУО и Националната програма за предотвратяване образуването на отпадъци (НППОО) като неразделна негова част се отнасят за цялата територия на Република България. НПУО предоставя рамка за местните власти при разработването на политика за управление на дейностите по отпадъците на регионално и местно ниво. ЗУО изисква местните власти да разработят общинските програми в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и насърчава общините да разработят и регионални планове за управление на отпадъците в териториален обхват на регионалните сдружения за управление на отпадъците (РСУО). Списък на регионите и регионалните сдружения за управление на отпадъците е представен в Приложение № 4.

Времеви хоризонт

НПУО и НППОО като неразделна негова част са разработени за периода 2021–2028 г. Периодът отговаря на изискването на ЗУО, според който НПУО се изготвя за период най-малко 6 години.

Отпадъци в обхвата на НПУО

НПУО включва в обхвата си отпадъците, които са в приложното поле на РДО, съответно на ЗУО:

- битови отпадъци
- производствени отпадъци
- строителни отпадъци
- опасни отпадъци

Отпадъците, които са извън обхват на НПУО, респективно на РДО и ЗУО, са представени в Приложение №5 към Плана.

Връзка с други национални планове и програми

НПУО е част от цялостната национална система за планиране. При разработване на плана са взети предвид основните постановки за развитието на България с хоризонт към 2030: Национална програма за развитие (НПР БЪЛГАРИЯ 2030), Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024), Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030), Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г. и др.

Процес на обществени консултации

Процесът на обществено обсъждане стартира на 13.02.2021 г. с публикуване на разработените материали на интернет страницата на МОСВ. В съобщението бе посочено, че срока на получаване на становища, коментари и предложения е до 15.03.2021 г.

В най-ранния етап на разработване бяха осъществени консултации с ключови заинтересовани страни чрез:

- проведено анкетно проучване сред общините в страната;
- проведено анкетно проучване с РСУО;
- проведени проучване с РИОСВ .

Важен етап бе и процесът на съгласуване с всички министерства преди внасянето на Националният план за управление на отпадъците за приемане от Министерски съвет.

Консултации с обществеността бяха проведени и в рамките на процедурата за екологична оценка на НПУО, в съответствие с изискванията на ЗООС.

Консултации с обществеността бяха проведени и в рамките на процедурата за екологична оценка на НПУО, в съответствие с изискванията на ЗООС.

Процедура на екологична оценка

Проведена е процедура за екологична оценка на проекта на Национален план за управление на отпадъците на Република България за периода 2021-2028 г. в съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, приета с Постановление № 139 на Министерския съвет от 2004 г. (обн., ДВ, бр. 57 от 2004 г., посл. изм., бр. 70 от 2020 г.). Издадено е становище по екологична оценка №1-1/2021 от 15.03.2021г. на проекта на НПУО. Становището е качено на интернет страницата на МОСВ.

Органи за разработване и одобрение

НПУО и НППОО бяха разработени от МОСВ, с водеща дирекция „Управление на отпадъците и опазване на почвите“ в процеса на разработване, консултации и одобрение. НПУО и НППОО бяха разработени в рамките на бюджетна линия № BG16M1OP002-6.002-0012 „Разработване на стратегически документи за програмен период 2021-2027 г.“ по Приоритетна ос 6 “Техническа помощ“ на оперативна програма „Околна среда 2014- 2020 г.“. След процедурата на обществени консултации и процедурата на екологична оценка, проведена по реда на ЗООС, НПУО и НППОО бяха одобрени с Решение № 459 на МС от 17.06.2021г.

II. Основни изводи от анализа на състоянието и управлението на отпадъците

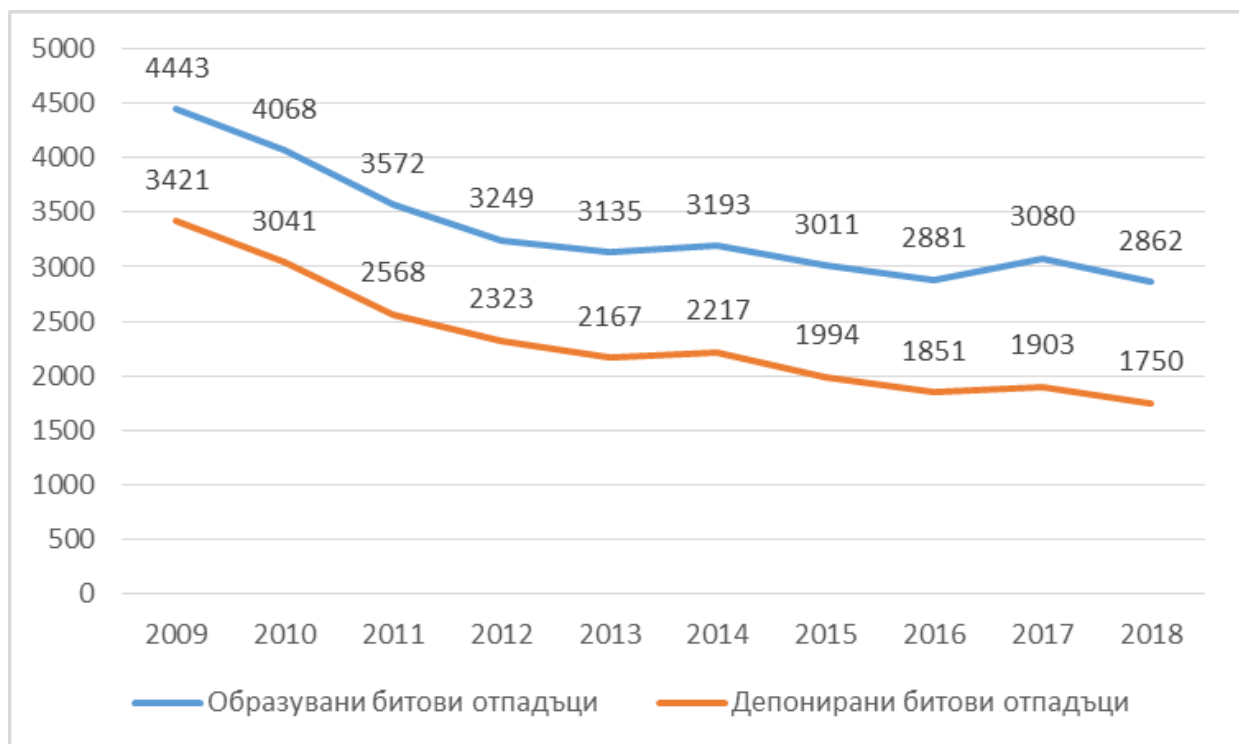
В този раздел са представени най-важните факти и тенденции, идентифицирани в анализа на съществуващото състояние в сектора на управление на отпадъците, както и произтичащите от тях изводи и препоръки. Изложението в тази глава следва реда на изготвените анализи, пълният текст на които е представен в Приложенията към настоящия документ.

Анализ на състоянието относно отпадъците

Битови отпадъци

- Общото количество на образуваните битови отпадъци следва тенденция към трайно намаление, като за периода 2008-2018 г. намалението е с около 36%. Съществено намаляват и количествата на депонираните битови отпадъци и на директно депонираните битови отпадъци.

Образувани и депонирани битови отпадъци в България – хил. тона

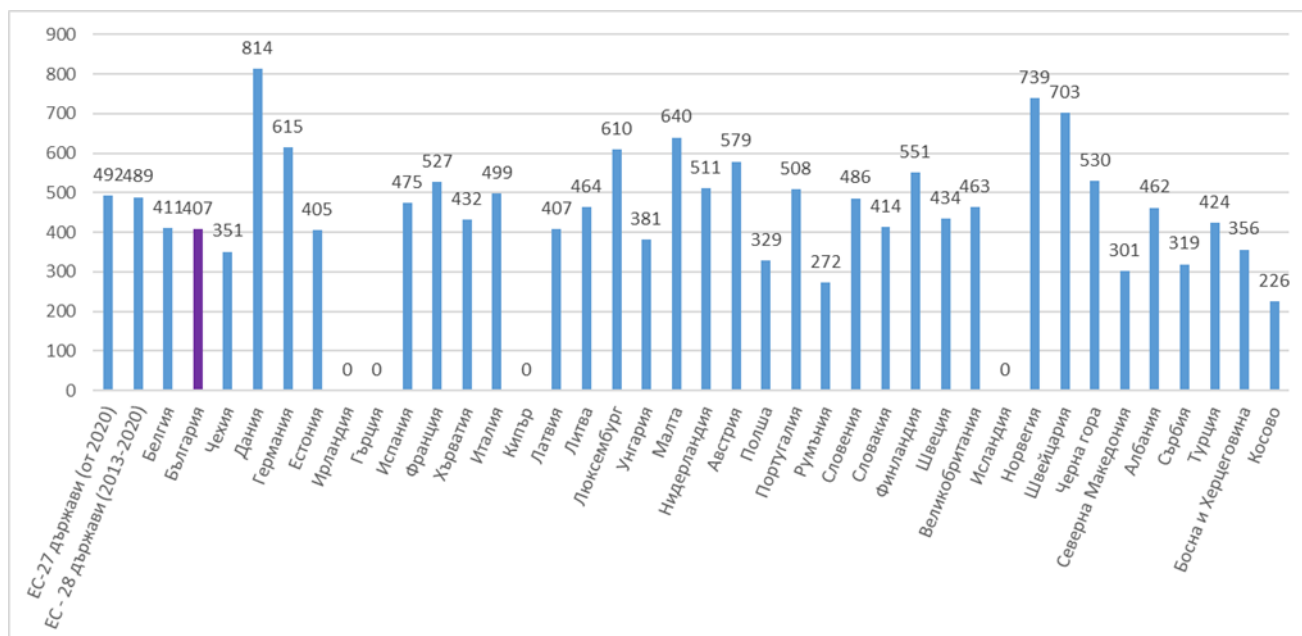


Източник: НСИ и Евростат

- Делът на битовите отпадъци в общото количество на образуваните отпадъци за периода 2008-2018 г. е намалял до 2-4%.
- Същата тенденция се проследява и при количествата образувани битови отпадъци на човек от населението - намаление за периода 2008-2018 г. от 590 на 407 кг/ж/г.

- В сравнителен план с ЕС-27, България е под средното ниво на образуване на битови отпадъци на жител на година за 2018 г. - 489 кг/жител за ЕС-28 и 407 кг/жител за България.

**Образувани битови отпадъци в България и други европейски страни за 2018 г.
(кг/жител/година)**



Източник: Евростат

- Основен източник на битовите отпадъци са домакинствата – около 90% от битовите и приравнените на тях отпадъци.
- Най-големи количества отпадъци се образуват в Югозападния район (над 1/3 от битовите отпадъци в страната и с постоянно нарастващ дял), а в Южна България се генерират над 66% от битовите отпадъци в страната.
- Значителни различия има между общините по показателя образувани битови отпадъци на жител на година, което освен от различията в икономическите и социалните показатели се дължи и на неточното измерване на отпадъците поради липса на измерващи везни на депата, които все още не са приведени в съответствие с нормативните изисквания.
- Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците, е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци, независимо че намалява през последните 10 години.
- През последните години България е с по-ниско ниво на рециклиране на битови отпадъци от средното за държавите членки на ЕС, но се отчита тенденция на постоянен ръст на дела на рециклираните битови отпадъци от 19,4% през 2008 г. до 31,5% през 2018 г. По показателя компостираните битови отпадъци на жител България е на едно от последните места.

Равнище на рециклиране на битовите отпадъци, %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Средно за ЕС- 27	36,5	37,3	38	38,9	40,9	41,5	43,4	44,9	46,3	46,9	47,4
България	19,4	19,9	24,5	26,2	25	28,5	23,1	29,4	31,8	34,6	31,5

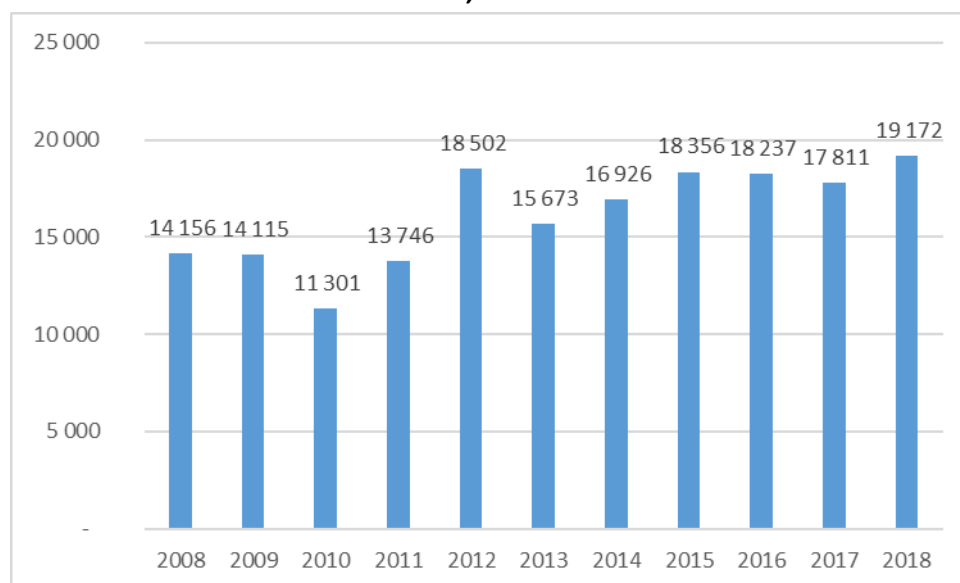
Източник: Евростат

- В състава на образуваните битови отпадъци биоразградимите представляват 36%, биологичните са 25%, а рециклируемите фракции от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали – 27,5%.
- Делът на населението, обхванато от системите за организирано сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци, нараства постоянно и през 2018 г. достига 99,8%.

Производствени отпадъци

- За периода 2008-2018 г. в България общото количество на образуваните производствени отпадъци по данни на НСИ е 177 995 хил. тона.
- В периода 2008-2018 г. се наблюдава тенденция на увеличаване на количеството на образуваните производствени отпадъци въпреки колебанията в някои от годините, като нарастването през 2018 г. спрямо 2008 г. е с 35%.

Количества на образуваните производствени отпадъци в страната за периода 2008 – 2018 г., хил. тона

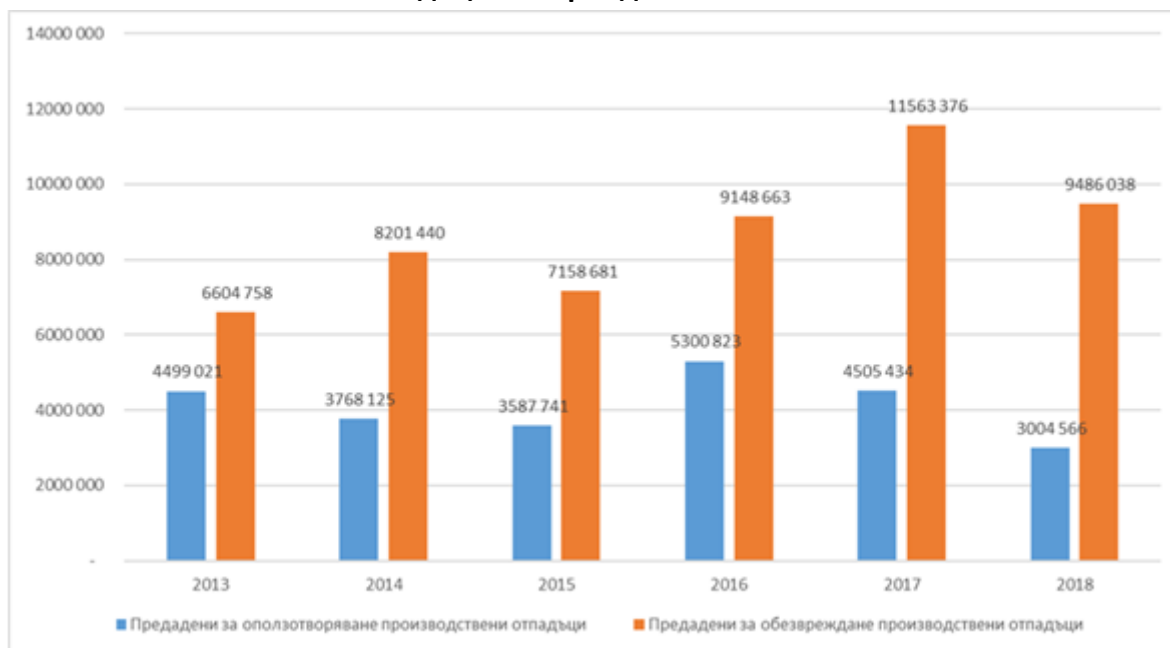


Източник: НСИ

- Подреждането на образуваните производствени отпадъци по икономически дейности показва, че на първо място е „Производство и разпределение на енергия и горива“, чийто дял съставлява 56,7% от общо образуваните производствени отпадъци за периода 2013-2018 г.
- За периода 2013-2018 г. предадените за оползотворяване производствени отпадъци представляват 23,2% от общо образуваните производствени отпадъци

за периода, а отпадъците, предадени за обезвреждане – 49,1% от образуваните производствени отпадъци за периода. За разлика от предадените за оползотворяване производствени отпадъци, чиито количества намаляват в разглеждания период, количествата на предадените за обезвреждане производствени отпадъци се увеличават с близо 50% от 2013 г. до 2018 г.

Предадени за оползотворяване и предадени за обезвреждане производствени отпадъци за периода 2013–2018 г.



Източник: НСИ

- За периода 2013-2018 г. са изнесени от страната общо 477 538 тона производствени отпадъци.
- България продължава да е вторият най-голям генератор на отпадъци на единица БВП, след Естония, като стойностите на показателя са няколко пъти по-високи от средните за ЕС.
- По отношение на показателя образувани производствени и строителни отпадъци на жител, стойностите на показателя и тенденциите са по-благоприятни от средноевропейските показатели.

Производствени отпадъци - кг/ж/г

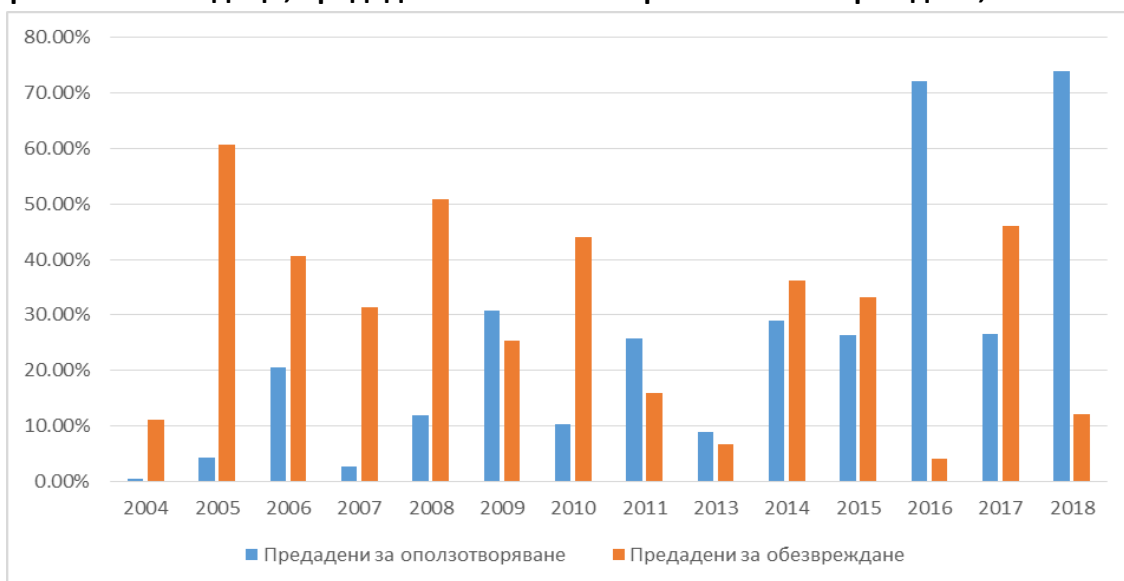
	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Средно за ЕС- 27	715	670	663	512	500	505	510
България	666	467	360	367	397	429	471

Източник: Евростат

Строителни отпадъци

- Налично е общо и специфично законодателство, а също така и стратегически план за управление на строителните отпадъци, като са поставен конкретни количествени цели за поетапно достигане до 2020 г. на подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване.
- Строителните отпадъци са със сравнително малък относителен дял от образуваните производствени отпадъци – около 6,6%.
- В последните години на анализирания период се наблюдават положителни тенденции за нарастване на относителния дял на оползотворените спрямо обезвредените строителни отпадъци.

Строителни отпадъци, предадени за оползотворяване и обезвреждане, 2008-2018 г.



Източник: НСИ

- Преобладаващата част от строителните отпадъци имат висок потенциал за рециклиране и оползотворяване, има достъпни технологии за рециклиране, но няма достатъчен капацитет за рециклиране на строителни отпадъци.
- Все още не е изградена национална информационна система за образуваните, рециклираните, оползотворените и депонираните строителни отпадъци, поради което данните за отпадъците от строителство и разрушаване от наличните източници са непълни.
- В аспекта на европейските сравнения, България е с многократно по-ниски стойности на показателя CO/жител/г. от средното за ЕС-27.

Строителни отпадъци - кг/ж/г

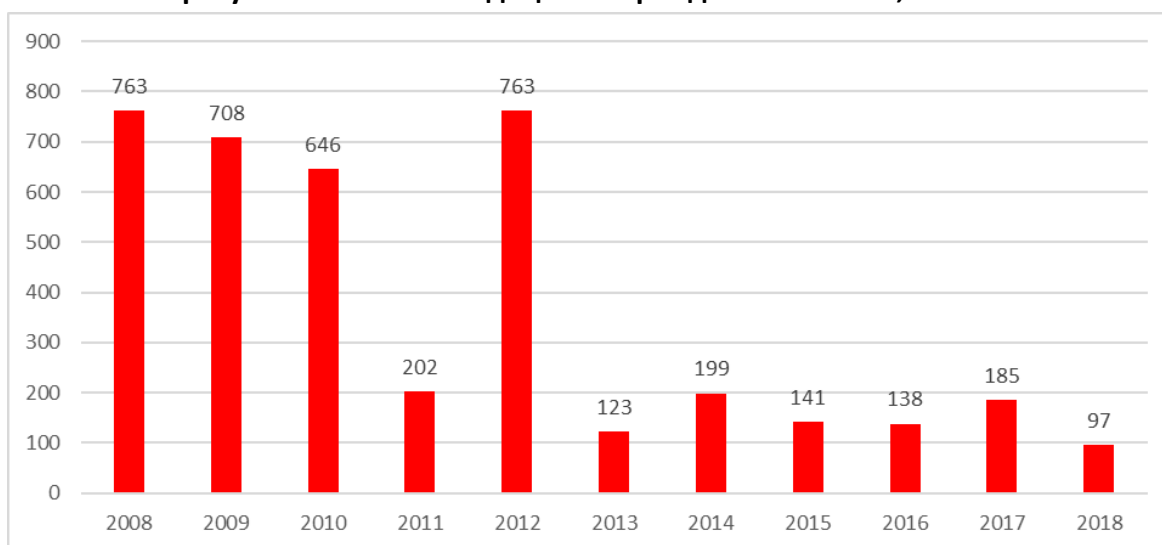
	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Средно за ЕС- 27	1509	1623	1697	1682	1621	1634	1730
България	388	135	244	11	141	186	293

Източник: Евростат

Опасни отпадъци

- За периода 2008-2018 г. в Република България общото количество на образуваните опасни отпадъци по данни на НСИ е 3965 хил. тона или средногодишно около 360 хил. тона¹.
- За периода 2008-2018 г. количествата на образуваните опасни отпадъци бележат значителен спад.

Образувани опасни отпадъци за периода 2008-2018 г., хил. тона

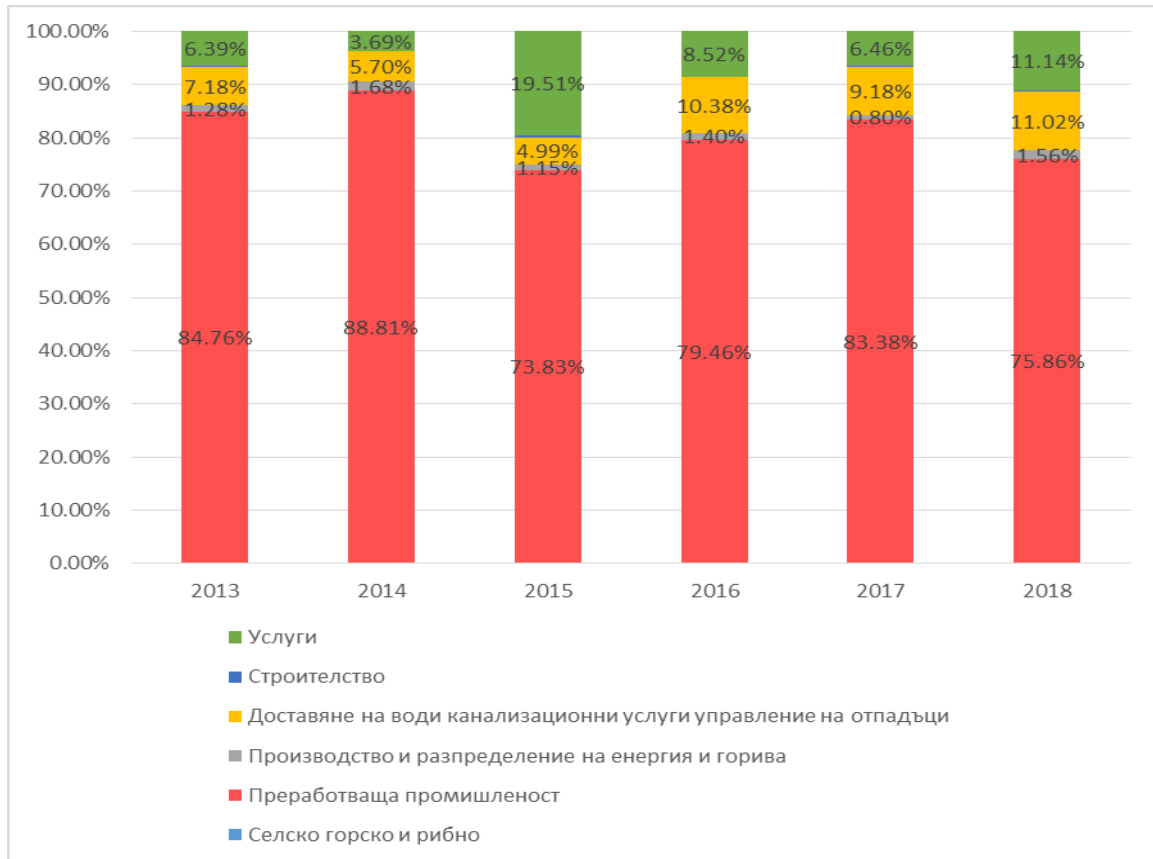


Източник: НСИ

- От образуваните опасни отпадъци за 2018 г., с най-голям дял (75.9%) са образуваните опасни отпадъци от преработващата промишленост.

¹ Отпадъците, образувани от Добивната промишленост са изключени.

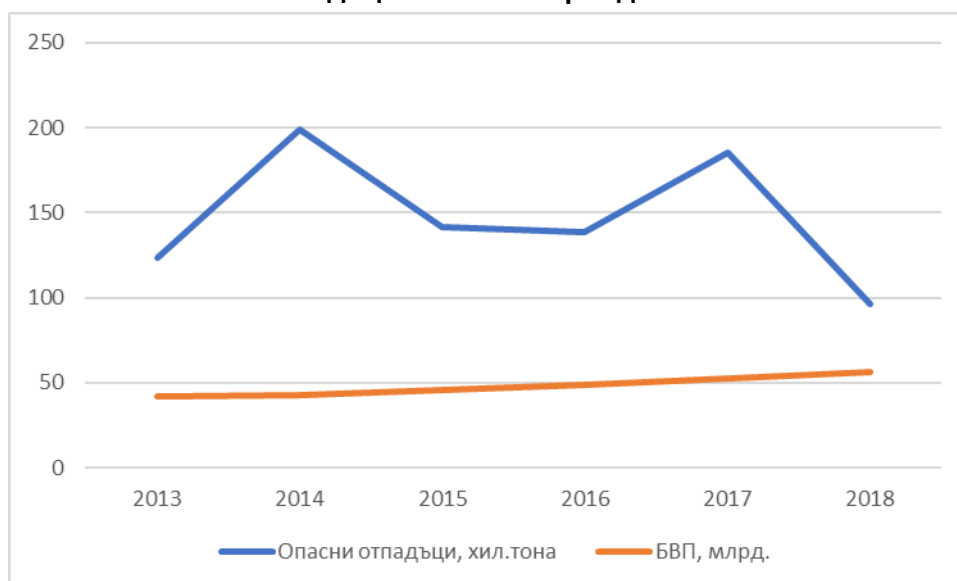
Дял на опасните отпадъци по видове дейности за периода 2013-2018 г.



Източник: НСИ

- За периода 2013-2018 г. са предадени за оползотворяване над 11% от образуваните опасни отпадъци, като над 50% от предадените за оползотворяване опасни отпадъци са с източник преработващата промишленост.
- Относителният дял на внесените в страната опасни отпадъци спрямо образуваните опасни отпадъци за периода 2010-2017 г. е нараснал до 12,53%, а на изнесените – 2,38%.
- Износът на опасни отпадъци за периода 2010-2018 г. е основно към държави от ЕС - Германия, Австрия и Румъния. За същия период внесените опасни отпадъци в страната са основно от Румъния, Нидерландия, Гърция, Сърбия и Северна Македония.
- В България през последните години има известен ръст на БВП, но с по-бързи темпове намаляват опасните отпадъци.

Опасни отпадъци и БВП за периода 2013-2018 г.



Източник: Евростат

- Инвентаризацията на УОЗ, различни от пестицидите, показва, че на територията на България се спазват забраните за производство, внос, износ на УОЗ, съгласно разпоредбите на Стокхолмската конвенция и Регламента за УОЗ.
- Създаването и акредитирането на аналитична лаборатория за определяне съдържанието на УОЗ в изделия и отпадъци е необходимо с оглед поддържането на статистика за съдържание на УОЗ в отпадъците.

Специфични отпадъчни потоци

- Потреблението на опаковки в страната нараства през периода 2008-2018 г. Най-сериозен ръст в количеството на използваните опаковки се наблюдава при категориите дърво и метал – съответно 9 пъти за дърво и над 2 пъти при метал през 2018 г. спрямо 2008 г. В края на периода над 1/3 от пуснатите на пазара опаковки са от хартия и картон, следвани от опаковки от пластмаса - около 1/4 от опаковките, и стъкло – около 1/5 от опаковките.

Потребление на опаковки, по години

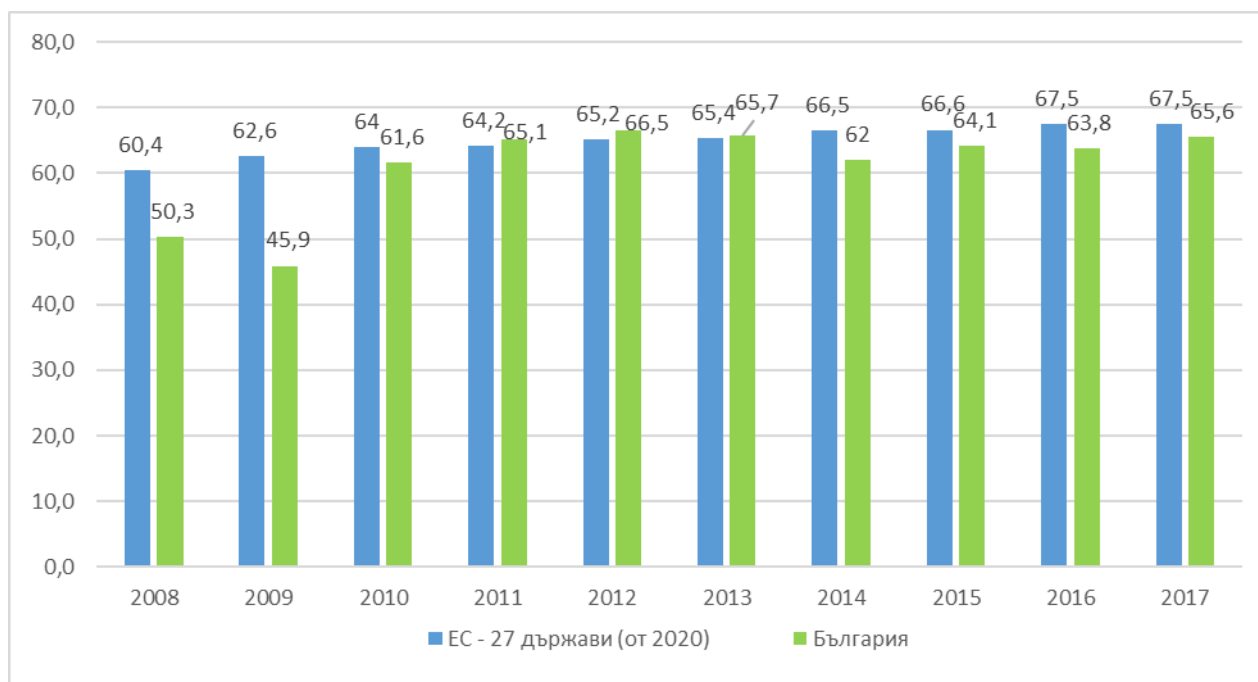
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Пластмаси	77 682	95 457	81 978	94 963	96 123	96 547	102 093	99 532	108 247	119 962	131 359
Хартия/картон (вкл. композит.)	87 077	97 015	138 716	110 270	122 270	134 270	129 580	135 642	148 229	153 212	168 840
Метал	18 127	13 155	15 744	13 414	14 587	15 887	15 998	25 147	31 890	33 594	37 625
Дърво	6 964	18 905	18 741	21 444	20 121	24 725	48 725	45 612	51 400	59 589	65 011
Стъкло	109 362	76 038	63 962	69 374	70 521	74 017	78 251	82 017	77 421	83 517	90 950
Други	2 997	3 313	2 055	5 174	5 174	4 597	4 021	4 597	3 958	3 320	3 708
Общо	302 208	303 883	321 197	314 639	328 797	350 043	378 668	392 547	421 145	453 194	497 493

Източник: НСИ

- Страната изпълнява общите национални цели по рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, както и целите за рециклиране на отпадъците от опаковки, по материали.

- Процентът на рециклирани опаковки в България е близък до средния за ЕС.

Процент на рециклирани отпадъци в ЕС и България (2017 г.)



Източник: Евростат

- В рамките на ЕС нарастват както цените на реализираните на европейските пазари рециклируеми материали, така и търгуваните обеми. Може да се предположи, че пазарът на рециклируеми материали ще продължава да се развива както на ниво ЕС, така и на територията на страната, като това развитие се основава на влизането в експлоатация на нови инсталации за предварително третиране, изградени със средства по ОПОС.
- Организацията по оползотворяване са постигнали заложените цели по оползотворяване/ рециклиране на ИУЕЕО.
- България е изпълнила целите си по събиране на ИУЕЕО, образувано от бита и извън бита, както и целите си по оползотворяване и рециклиране на ИУЕЕО.
- За разглеждания период количеството на събраното ИУЕЕО е нараснало два пъти.

Събрано ИУЕЕО, тон

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
22166	40374	33423	45056	38228	38431	35162	42310	61987	61481	54493

Източник: Евростат

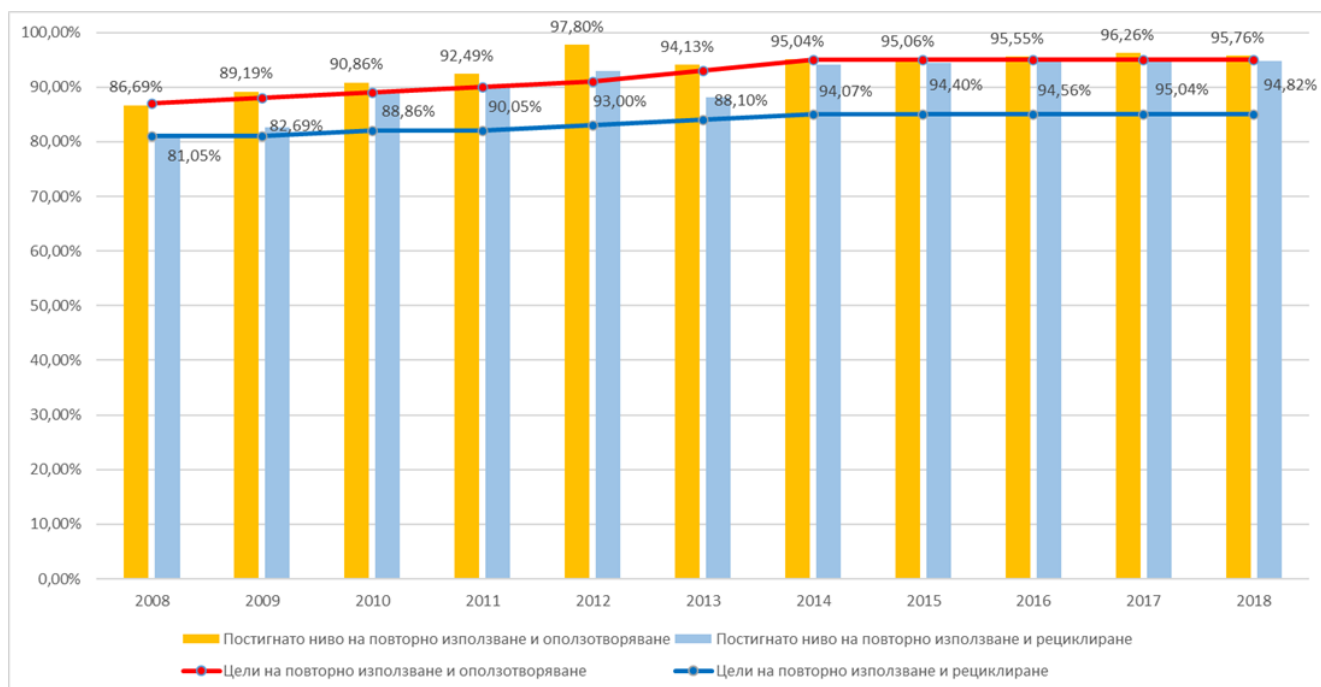
- За десетгодишния период се наблюдават положителни тенденции по отношение събраните ИУМПС, като количествата оползотворени материали и рециклирани материали са нараснали повече от три пъти

Излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Събрани ИУМПС, тон	38 600	63 027	74 422	65 428	59 191	62 723	82 258	88 066	92 111	104 457
Оползотворени материали от ИУМПС (в т.ч. рециклирани), тон	32 294	55 594	65 913	59 981	53 456	57 957	76 420	81 479	85 738	99 771
Рециклирани материали от ИУМПС, тон	30 094	51 497	65 644	58 381	52 392	57 362	75 621	80 900	84 823	98 494
Предадени материали от ИУМПС за повторна употреба, тон	1 170	617	492	535	584	1 089	1 760	2 234	2 278	3 465

Източник: Евростат

- България е постигнала заложените национални цели за повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране на ИУМПС.



Източник: ИАОС

- В България е въведена работеща схема за разширена отговорност на производителя за отпадъците от НУБА.
- През 2017 г., 2016 г., 2015 г., 2014 г., 2013 г. страната е събрала НУПБА, НУАБА и НУИБА, в количества, отговарящи на нормативно заложените коефициенти на събираемост
- За последните анализирани години:
 - Всички събрани НУБА, включително и тези отделени в резултат на предварително третиране на ИУЕЕО и на разкомплектоване на ИУМПС са предадени за предварително третиране, рециклиране и/или оползотворяване.

- България е изпълнила целта за рециклиране на материалите, съдържащи се в оловно-киселите батерии и акумулатори.
- Постигната е възможно най-висока степен на рециклиране на оловото, което се съдържа в оловно-киселите батерии и акумулатори.
- Постигната е степента на рециклиране на материалите, съдържащи се в другите НУБА.

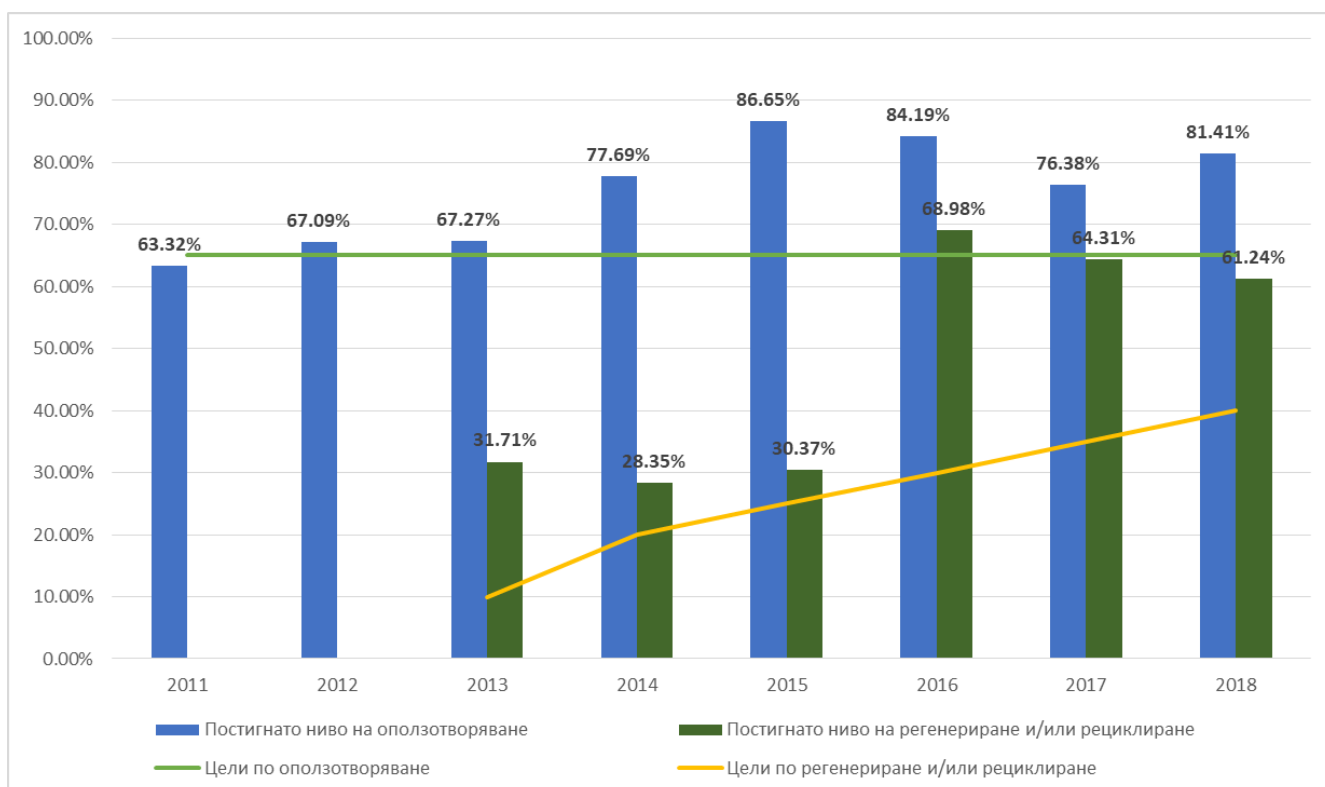
Степен на рециклиране на НУБА

	2014	2015	2016	2017
Средна постигната степен на рециклиране на оловото в оловно-киселите НУБА	70%	69%	65%	97%
Степен на рециклиране на материалите, съдържащи се в оловно-киселите НУБА	98%	98%	98%	94%

Източник: ИАОС

- Схемата „Разширена отговорност на производителя“ за гуми показва много добри резултати.
- Постигнати са целите за ИУГ по оползотворяване, по рециклиране и/или регенериране на национално ниво.

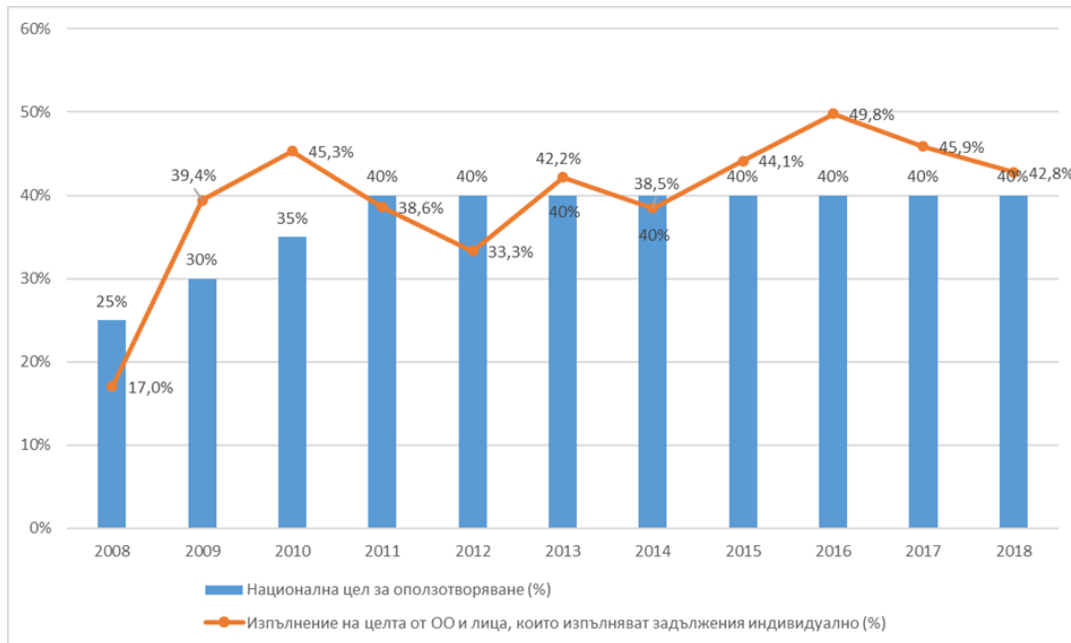
Изпълнение на целите по оползотворяване и рециклиране на ИУГ



Източник: ИАОС

- На национално ниво се постигат целите по оползотворяване на отработени масла. Всички лица изпълняващи задълженията си индивидуално, както и организациите по оползотворяване на ОМ са доказали изпълнение на задълженията си по оползотворяване на ОМ и са постигнали заложените в Наредбата цели.

Изпълнение на целите по оползотворяване на отработени масла на национално ниво



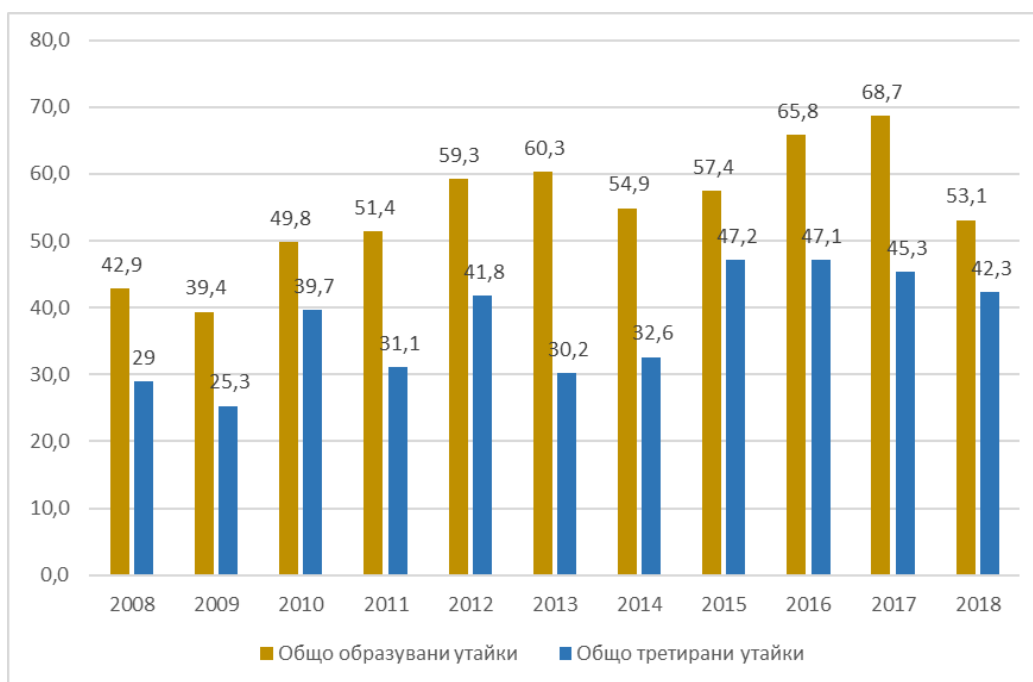
Източник: ИАОС

- Постигнато е добро ниво в управление в йерархията на управление на отработените масла.

Утайки от ПСОВ

- В периода 2008-2018 г. има увеличаване на количествата на образуваните утайки от ПСОВ.

Общо образувани и третирани утайки, 2008-2018 г., тона



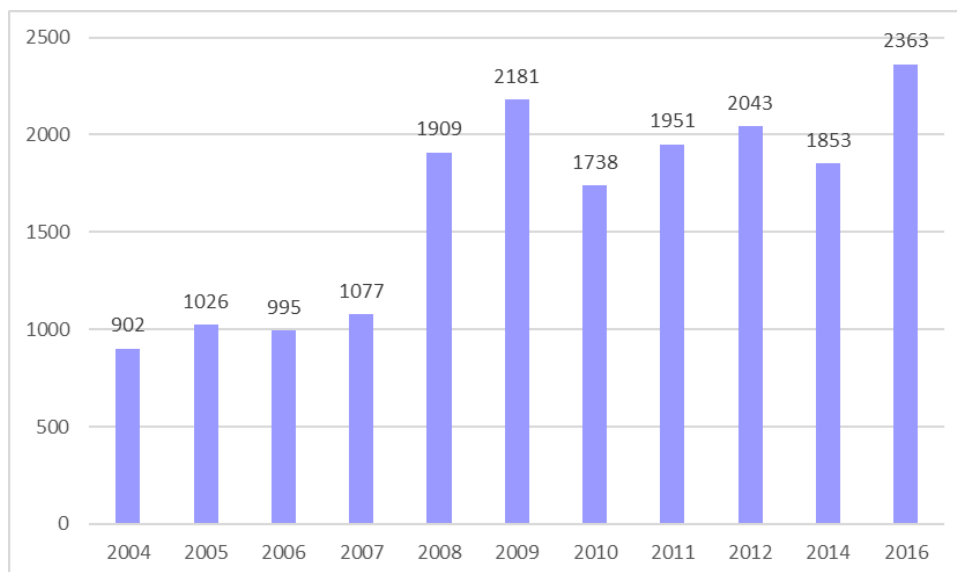
Източник: Евростат

- Образованите годишни утайки от ПСОВ на жител в страната са едни от най-ниските в ЕС.
- Изпълняват се заложените цели за рециклиране и материално оползотворяване на утайките в Плана за действие на Националния стратегически план за управление на утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води в България.
- Не се изпълняват поставените цели в Националния стратегически план по отношение енергийно оползотворяване на утайките за 2018 г.

Отпадъци от лечебни и здравни заведения

- В рамките на анализирания период се регистрира увеличаване на количествата на образуваните отпадъци от лечебни и здравни заведения.

Общо образувани отпадъци от лечебни и здравни заведения (тона)



Източник: НСИ, Евростат

Анализ и оценка на действащото законодателство по управление на отпадъците

- На европейско ниво е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“.
- В следващите пет години се очаква ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.
- Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство, прието до 2017 г.
- Националната правна рамка е построена в цялост и като логична конструкция и архитектура, която може да бъде допълвана и променяна съобразно новото европейско законодателство. Приети са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци.

Анализ и оценка на стратегическите документи, свързани с управлението на отпадъците

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда и човешкото здраве, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика“. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве.
- Очаква се в следващите 5-10 години на основата на приетите стратегически и политически документи ЕК да продължава да развива законодателството в сектор „управление на отпадъците“, което да въведе в още по-висока степен изискванията за превенция чрез нови правила за екодизайн и устойчивост на продуктите в целия им жизнен цикъл.
- Националните програми с финансиране от ЕС за периода 2021-2027 г. следва да осъществяват процеса на програмиране, като вземат предвид европейските политически и стратегически документи от последните години, по-конкретно относно „кръговата икономика“, както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България, включително и НПУО за периода 2021-2028 г. и Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г.
- Компетентните национални институции в България са предприели действия и са разработили национални програмни документи за управление на отпадъците, които като съдържание, обхват и структура са в съответствие с европейските законодателни и методически указания (Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г.).
- Националният стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България следва да се актуализира за продължителността на новия програмен период, включително да се направи анализ на прилагането на плана за периода 2011-2020 г.
- В два документа на ЕК от 2017 и 2019 г. относно „Преглед на изпълнението на политиките за околна среда 2019“ се констатира, че в страната все още не е приета всеобхватна програма относно политиката в областта на кръговата икономика и следва да се приеме такава програма, която тясно да кореспондира с националния план за управление на отпадъците.
- Общинските власти са разработили и прилагат програмни документи на местно ниво за управление на отпадъците. За да се разработят навреме общинските програми за периода 2021-2028 г. е препоръчително МОСВ да актуализира

методическите указания към местните власти за разработване на програмите веднага след одобрението на НПУО.

- В случай че има подходящи финансиращи програми, е препоръчително на национално ниво, например от НСОРБ, да се организират обучения на всички общини във връзка с най-новите изисквания за управление на отпадъците, вкл. разработване на програмите за новия програмен период.
- НПУО е разработен в съответствие с изискванията на законодателството и изпълнението на мерките, заложи в него води до изпълнение на почти всички конкретни цели за устойчиво управление на отпадъците, заложи в него.
- Анализите, визията, целите и приоритетите, разработени във връзка с Националната програма за развитие България 2030, адресират специално въпросите по управление на отпадъците и са взети предвид напълно при разработването на НПУО 2021-2028 г.
- България следва да се подготви и да прилага актуалните насоки за промени на европейско ниво по отношение на трансграничния превоз на отпадъци във връзка с оттеглянето на Великобритания от ЕС и във връзка с прегледа на Регламент (ЕО) №1013/2006 относно превози до края на 2020 г., извършван от ЕК и евентуалните законодателни промени, които могат да произтекат от доклада на ЕК от оценката.

Отчет за изпълнение на плановете за действие на всички програми, включени в НПУО за периода 2014-2020 г.

- Използваните към момента на изготвяне на доклада данни показват, че поставените специфични цели в програмите на НПУО са изпълнени към 2018 г., с изключение на непълното изпълнение на целта за рециклиране на битовите отпадъци (постигнат е 31% вместо 40% рециклирани отпадъци). Степента на изпълнение на целите на плана в най-висока степен са показателни за ефективността на планираните и изпълнени мерки.
- За периода на плана се изгради и продължава да се изгражда мащабна инфраструктура за екологосъобразно третиране на битовите отпадъци и на други потоци отпадъци, и РСУО и в общините са осигурени с модерна техническа инфраструктура, финансирана основно от ОПОС, националния бюджет, бюджета на общините и ПУДООС.
- Закриването на депата, които не отговарят на нормативните изисквания, се осъществи съгласно предварително заявления и одобрен от Европейската Комисия график, като само 2 РСУО все още изграждат своите системи, но са осигурили като междинен вариант условия за правилното третиране на отпадъците. Рекултивацията на депата, които не отговарят на нормативните изисквания се осъществява със средства от ПУДООС, ОПОС и общинските бюджети, в т.ч. натрупаните от общините обезпечения по чл. 60 от Закона за управление на отпадъците.

Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на национално, регионално и местно ниво

- България има значителен напредък по отношение на управление на специфичните потоци МРО, строителните отпадъци, както и битовите отпадъци като положителна тенденция.
- Целите за МРО се изпълняват и преизпълняват, което показва, че въведените системи за „разширена отговорност на производителя“ са ефективни и е препоръчително да се приложат и за други потоци отпадъци, като напр. отпадъци от текстил и кожа, както по-горе е мотивирано. Очаква се след въвеждане на изискванията към системите за разширена отговорност на производителя и въвеждането им в националното законодателство да се подобри още повече ефективността им.
- Необходимо е да се въведат допълнителни нормативни изисквания към общините с оглед подобряване на системите им за разделно събиране и третиране на битовите отпадъци, както по-горе е описано. Едновременно с това трябва да продължи финансирането на общинските регионалните системи за управление на битовите отпадъци както с национални, така и с европейски средства за целия период на настоящия план.
- За да се намалят депонираните отпадъци, отчисленията за депониране на общински отпадъци трябва да продължат да се прилагат. Предвид ниските резултати в редица общини по отношение постигане целите за рециклиране е необходимо да се въведе поетапно нарастване на размера на тези отчисления и въвеждане на по-строги ограничения за използването – единствено за подобряване на резултатите по рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за предотвратяване на отпадъците. Трябва да продължат да се прилагат и отчисленията за строителните отпадъци с оглед постигнатия ефект от прилагането им.
- Направените препоръки за подобряване управлението на отпадъците следва да се заложат на законодателно ниво, едновременно с въвеждането в законодателството на европейското законодателство от пакета „кръгова икономика“ и да се адресират по подходящ начин в програмите, финансирани от ЕС за програмния период 2021-2027 г.
- Предвид практиката на ЕК и на Съда на ЕС при наказателните процедури в сектор отпадъци и произтичащите за държавите членки последици, е необходимо навременно планиране, финансиране и прилагане на подходящи механизми за практическото прилагане на законодателството. Освен, че ще спести национален финансов ресурс, навременното изпълнение на законодателството ще осигури ползи за околната среда и здравето на хората.

Анализ на дейността на регионалните сдружения по управление на отпадъците

- Регионалните депа се експлоатират преобладаващо от изпълнители, избрани по Закона за обществени поръчки.

- Освен регионалните депа, операторите им в повечето случаи експлоатират и сепариращи инсталации и инсталации за компостиране на зелени и др. биоразградими отпадъци.
- Активността на участие на общините в заседанията на Общите събрания на РСУО е много висока, като почти всички общини участват редовно в заседанията.
- Наблюдава се висока степен на единомислие на общините при вземането на решения от РСУО. Въпросите, по които са възниквали разногласия, са свързани с вземането на решения за бъдещи проекти и съоръжения, които да обслужват РСУО и с определянето на цените и тарифите за услугите за ползване на общи съоръжения от общините от РСУО.
- Мнозинството от общините оценяват положително резултатите от дейността на РСУО, като под 4% от всички общини, участвали в проучването, считат, че са необходими промени в организацията на дейността и подобряване на работата на РСУО.

Анализ и оценка на изпълнение на контролните функции, извършвани от компетентните органи

- Националното законодателство ясно разграничава и регламентира отговорностите на институциите на централно и местно ниво по отношение извършването на инспекции и контрол на дейностите с отпадъци.
- За подобряване на капацитета на общинските служители трябва да се провеждат обучителни програми, в т.ч. по отношение на контролните им функции. Например, НСОРБ и АСЕКОБ биха могли да бъдат бенефициенти по различни програми за разработване и осъществяване на обучителни програми на всички общини, каквито успешни обучения са провеждани от тези две национални организации на общините през изминалия период.
- МОСВ е разработило и РИОСВ прилагат ръководство и инструкция за прилагане на единен подход за осъществяване на инспекции и контрол, съобразени с общеевропейските изисквания за инспекции в областта на околната среда. Необходимо е тези документи да се актуализират във връзка с настъпили промени в нормативната уредба.
- Необходимо е общините да изготвят годишен план и годишен отчет за контролната дейност по отпадъците, които да се одобряват от ръководството на общината, а резултатите от контролната дейност да се публикуват периодично на интернет страницата за осведомяване на обществеността;
- За повишаване капацитета на общините и РИОСВ за изпълнение на функциите с отпадъци и особено за подобряване на контрола е необходимо:
 - Назначаване на допълнителни служители, вкл. служители, занимаващи се основно с управление на отпадъците в общинските администрации

- Непрекъснати обучения на общинските служители, включително на новопостъпващи в сектор отпадъци, като за целта МОСВ може да разработи проекти по различни финансиращи програми
- Запазване високото ниво на квалификация на служителите в РИОСВ, чрез система на обучение в рамките на МОСВ и различни проекти
- Осигуряване на достатъчно автомобили с цел повишаване мобилността и възможност за извършване на планирани и внезапни проверки в общинските администрации и в РИОСВ.

Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”

- В България се прилагат успешно няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство в т.ч.: отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги; разширена отговорност на производителя относно 6 групи масово разпространени отпадъци; и схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци.
- Схемата за отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги се прилага за производствени отпадъци, вкл. производствени опасни отпадъци, болнични отпадъци, ПСБ/ПСТ, утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО). Създадени са публични регистри на: лицата подлежащи на инспекция и контрол; лицата, притежаващи разрешителни и регистрационни документи за извършване на дейности с отпадъци; търговците и брокерите на отпадъци; депата за отпадъци и инсталациите за преработка на отпадъци; лицата с комплексно разрешително по ЗООС и регистър на лицата с рециклиращи съоръжения по потоци отпадъци. Цените на услугите, свързани със съхранение, транспортиране и третиране на отпадъци се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и Световната търговска организация (СТО). Всички лица, получили разрешително/регистрационен документ за дейност с отпадъци или комплексно разрешително за инсталация за третиране на отпадъци подлежат на планови или извънпланови (ad hoc) проверки. Процесът на контрол е обезпечен с всички необходими нормативни документи.
- Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и

оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Цените на услугите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и СТО за предоставяне на такива услуги. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток.

- Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци. Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи МРО) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса-битови отпадъци, с приходите от която се финансира функционирането на схемата. Понастоящем размерът на таксата се определя масово като промил от данъчната оценка/отчетната стойност на имотите на гражданите, фирмите и институциите, което води до неспазване на принципа „замърсителят плаща“. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса за битови отпадъци. След няколко отлагания, към настоящия момент за стартова година на новия механизъм за определяне на такса-битови отпадъци е приета 1.01.2022 г.

Анализ и оценка на инфраструктурата и техническите възможности за третиране на отпадъци

- Към 2020 г. са изградени и функционират всички депа за управление на отпадъците на регионален принцип (52 броя), с изключение на един регион (Кюстендил), в който депото е в процес на изпълнение и който е намерил временно решение за третиране на отпадъците в съответствие с изискванията. Регион Провадия е намерил решение за третиране на отпадъците в частна инсталация.
- В страната към разглеждания период са в експлоатация 22 Инсталации за оползотворяване на биоотпадъци, 46 са в процес на изпълнение и една в процес на оценка; от инсталациите за сепариране/ предварително третиране - 25 са в експлоатация, 21 са в процес на изпълнение, 2 са на етап работен проект, 1 е в процес на оценка и за 1 има инвестиционно намерение.
- След завършване на инсталациите, които са в процес на изпълнение 41 регионални системи разполагат със съоръжения в експлоатация, които покриват

дейностите по депониране, сепариране/ предварително третиране и оползотворяване на биоотпадъци; пет регионални системи разполагат със съоръжения в експлоатация, които покриват само дейностите по депониране и оползотворяване на биоотпадъци; три регионални системи разполагат със съоръжения в експлоатация, които покриват само дейностите по депониране, сепариране/ предварително третиране; три регионални системи покриват само дейностите по депониране и една има договор с частна инсталация за третиране на ТБО и в момента не изгражда собствена инфраструктура.

- В РСУО с изградени сепариращи инсталации не се извършва стабилизиране на фракцията (0-50 мм), съдържаща основно инертна и биологична компонента и отделена под формата на подситова фракция. Към настоящия момент, подситовата фракция в тези инсталации не се третира, а директно се насочва за депониране. Окомплектоването на съоръженията за сепариране на смесени битови отпадъци с втори модул – инсталация за стабилизиране на подситова био-фракция ще подпомогне постигането на целите по чл.31 ал.1 от ЗУО, и годишно ще бъде предотвратено депонирането на около 100 000 тона отпадък. Освен това има редица косвени ползи както за самите съоръжения, така и за опазване на околната среда.
- В страната има изградени 10 претоварни станции, като част от 6 регионални системи. Общият им капацитет възлиза на приблизително 122 000 тона годишно.
- Към 2018 г. 41 общини изпълняват заложените цели по чл. 31, ал. 1 от ЗУО.
- Голяма част от общините са добре обезпечени със съдове за смесени битови отпадъци. Съдовете за разделно събиране на отпадъци почти изцяло са собственост на организациите по оползотворяване и към момента липсва достатъчна за анализ информация за техния брой и обем.
- Общото количество образувани неопасни утайки в страната за 2018 г. по данни на ИАОС, образувани от 45 бр. Вик оператори и 13 бр. локални пречиствателни станции за отпадъчни води, е 53082.62 тона/сухо вещество.
- Опасни утайки по смисъла на Наредба №2/2014 г. за класификация на отпадъците към настоящият момент се генерират от ГПСОВ на градовете Разград, Перник и Дупница. Не се допуска оползотворяването на опасни утайки в земеделието, поради което тяхното обезвреждане би могло да се извърши чрез изгаряне в подходящи съоръжения или в краен случай да се депонират на депа за опасни отпадъци и/или на регионални депа за битови отпадъци, на които има изградена клетка за депониране на опасни отпадъци.
- Все още е голям делът на депонираните отпадъци, което обуславя необходимост от изграждане на допълнителни клетки на депата.
- От страна на общините не се предприемат навреме действия за осигуряване на достатъчен капацитет за депониране на отпадъците.
- Общините от регион Дупница следва да предприемат спешни мерки за изграждане на планираното регионално депо за неопасни отпадъци.

- Общините от регион Провадия е необходимо да вземат решение дали в настоящия програмен период предвиждат действия по осигуряване на собствено депо и дали е необходимо да бъдат обособени като отделен регион за управление на отпадъците или ще се присъединят към регион за управление на отпадъците Варна, чиято инфраструктура използват към настоящия момент.
- Общините своевременно да осигуряват необходимите средства за рекултивация в съответствие с нормативните изисквания, заложи в Закона за управление на отпадъците с цел своевременно стартиране на дейностите по рекултивация.
- С цел спазване изискванията на чл. 21, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците, кметовете на общините от регионалните сдружения трябва своевременно да предприемат действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията.
- Проектите за рекултивация на депата да се извършват при възможно най-съкратени срокове в частта на техническата рекултивация, с което ще се предотвратят негативните последици върху околната среда от евентуално samozапалване и други инциденти.

Икономически инструменти и стимули в сектора на управлението на отпадъците

- Обезпеченията по чл.60 и отчисленията по чл.64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет. Размерът на отчисленията по чл.64 на 1 тон отпадък нараства с всяка изминала година. Анализът на данните за постъпленията от отчисленията показва доказаната ефективност на този инструмент.
- Такса за битови отпадъци е икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци. Понастоящем, обаче, тя се определя като промил върху данъчната/отчетната стойност на имотите и не е обвързана с количеството на генерираните от лицата отпадъци. Анализът и оценката показват, че бизнесът заплаща в пъти повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението т.е. такса-битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса-битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Поради липсата на информационна осигуреност и капацитет от страна на общините да въведат новите промени, стартовата дата на новите изисквания беше отлагана няколко пъти. В Държавен вестник, бр. № 14/17.02.2021 г. се обнародваха промени в Закона за местните данъци и такси, съгласно които новите основи за изчисляване на таксата ще се прилагат от

началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.

Преглед на съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците

- Намаляването на използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса е широко застъпена практика в България и нейното прилагане трябва да продължи, а обхватът ѝ да се разшири. Особено силен ефект би имало ако тази мярка се прилага масово в детските градини и училищата.
- Продажбата на стоки в насипно състояние или в контейнери/буркани/кутии за многократна употреба, напр. стъклени, е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители.
- С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.
- Необходими са действия в посока повишаване капацитета на институциите, най-вече общинските администрации, по отношение на нормативните изисквания, процесите и практиките по предотвратяване образуването на отпадъци.
- Необходимо е повишаване на информираността на населението за ползите от предотвратяване на образуването на отпадъците чрез разпространяване на интересна, полезна и достъпна информация.
- Създаването на партньорства между институциите, бизнеса и научните среди за минимизиране на отпадъците и ресурсна ефективност е добра практика, която е подходящо да се насърчава.

Анализ на финансовите потоци в управлението на отпадъците в България

- Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда в България като този дял непрекъснато нараства и изпреварват всички останали сектори на околната среда.
- Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините).
- Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства на организациите за оползотворяване на отпадъците и постъпления от такса за битови отпадъци, реализирани от общините.
- Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване.

Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на държавен бюджет, собствени средства на общините и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от ДБ).

- ОПОС е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци. През програмен период 2007-2013 г. по програмата са финансирани инвестиционни проекти в 20 РСУО в т.ч.: клетки на депа за битови отпадъци с общ капацитет 6 408 887 тона; инсталации за предварително третиране на смесени битови отпадъци с общ капацитет 387 065 тона/год.; инсталации за компостиране на зелени отпадъци с общ капацитет 200 667 тона/год.; инсталации за анаеробно разграждане с общ капацитет 20 000 тона/год. и др. През програмен период 2014-2020 г. са финансирани инвестиционни проекти в 24 РСУО в т.ч.: за изграждане на инсталации за предварително третиране на отпадъци; инсталации за компостиране на зелени отпадъци и инсталации за анаеробно разграждане.

Анализ и оценка на постъпващата информация за отпадъците в страната, получавана от оператори, общини, НСИ, ИАОС, НАП и др. институции, събиращи и анализиращи данни за отпадъците

- Много и различни институции събират информация във връзка с управлението на отпадъците, като в националната информационна система за отпадъци не се обхваща цялата налична информация.
- Ефективното управление на отпадъците и контрол се възпрепятства от факта, че наличната информация в една институция не е достъпна (е трудно достъпна) за ползване от други заинтересовани институции.
- Получаваната информация в различните звена на отговорните институции не е достъпна за лицата, които впоследствие ще я използват за изпълнение на възложените им функции.
- Наличната информация в различните институции често е организирана по начин, който не позволява сравнителен анализ на данните - обхващат различен времеви диапазон, представена е в различни разбивки.
- За осигуряване на по-пълна информационна безопасност на изготвянето на НПУО 2020-2028 г. е обработена и анализирана информация от общините, РСУО и РИОСВ, набрана чрез въпросници.

Анализ относно необходимостта от въвеждане на специфични мерки за ограничаване на вноса на дадени отпадъци на национално ниво в съответствие с Регламент (ЕО) 1013/2006 г. и Регламент (ЕС) № 660/2014 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 1013/2006 относно превози на отпадъци

- България се възползва от изградените инсталации и съоръжения в други държави членки чрез износ в тези страни за третиране на генерирани в страната опасни отпадъци.

- България е забранила вноса на отпадъци за депониране и е единствената държава членка, въвела ограничения за внос на отпадъци за изгаряне/съвместно изгаряне на отпадъци. Препоръчва се ограничения за внос на отпадъци да се прилагат и за периода на настоящия Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г. В допълнение към това ограничение е целесъобразно да продължи да се извършва както и досега стриктен контрол, включително преди разрешаване на вноса на отпадъци за изгаряне с оползотворяване на енергията да продължават да се извършват проверки за практическото изпълнение от конкретната инсталация, за която е предназначен вноса.
- В случай на необходимост от оползотворяване с получаване на енергия на големи количества местни отпадъци да се въведе допълнително ограничение за внос на отпадъци първо да се изгарят отпадъци, образувани от територията на страната, след което да бъде разрешаван внос.
- Нараства рискът от незаконен трафик на отпадъци в рамките на ЕС, в т.ч. и в България, в резултат на въвеждане на ограничения за износ на отпадъци в трети страни, които доскоро са приемали за третиране големи количества отпадъци.
- Контролните органи в страната, компетентни да осъществяват контрол при трансграничен превоз, са много на брой и трябва да се осигурят интегрирани и координирани действия, обединяващи различните правоприлагащи органи и административните органи с цел изграждане и по-нататъшно укрепване на ефективна система за борба с незаконните дейности, свързани с трансграничните превози на отпадъци.
- Необходимо е да се:
 - създадат електронни бази данни, които да осигуряват възможност за осъществяване на съответната комуникация между компетентния орган и нотификаторите на превозите с отпадъци, както и комуникацията на местния компетентен орган със заинтересованите компетентни органи на други държави /на местоназначение, изпращане, транзит/, участващи в процеса по разрешаване на съответния превоз, като се има предвид чл. 26, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 1013/2006, съдържащ технически и организационни изисквания за практическото осъществяване на общеевропейска електронна система за обмен на данни за предаване на документи и информация. Като част от създаването на електронните бази данни да се цифровизират задължителните формуляри за превози на отпадъци и се осигури автоматизиран анализ на тези формуляри и възможност за споделяне на операционната система с всички органи, участващи в контрола на трансграничния превоз и борбата с незаконния трафик на отпадъци.
 - предприемат мерки за подобряване на сътрудничеството с държавите на произход на отпадъците, в т.ч. вътресъюзното движение на отпадъците, както и с третите държави, които са пряко засегнати от трафика на отпадъци, с цел да се улесни връщането в тези държави, когато е предвидено в Регламента, като например организиране на допълнителен

обмен на информация относно срещани трудности и препятствия при връщането на отпадъци и прилагани практики за отстраняване на възникнали проблеми, работни експертни срещи за обмен на добри практики и др.

- независимо че Регламент (ЕО) № 1013/2006 се прилага повече от десет години, е препоръчително да продължи да се укрепва капацитетът чрез непрекъснати обучения на всички органи, участващи в контрола и инспекциите на трансграничния превоз на отпадъци и да се осигури достатъчен брой инспектори във всички организации и структури, осъществяващи контрол в целия процес. На базата на ежегоден анализ на конкретните потребности от обучение във всяка институция с компетенции за контрол на трансграничния превоз, в годишните планове на съответната администрация за обучения на служителите да се включват и изпълняват обучителни програми, включително за новоназначени служители. Компетентният орган МОСВ ще извършва обучения на служители от контролните органи веднъж годишно, в т.ч. при промени в Регламент (ЕО) № 1013/2006 относно превозите на отпадъци. Специфични обучения на контролните органи, посочени в член 116 от ЗУО, следва да се инициират и осъществяват от администрациите на съответните контролни органи, съобразно ежегодния анализ на нуждите от обучение, направен в съответната администрация.
- да се поддържа и засили сътрудничеството с държавите членки, включително със съседни страни чрез участие на национални експерти във всички работните срещи, обучителни семинари и конференции и други форуми и дейности, организирани в рамките на Базелската конвенция и Регламент 1013/2006.

III. SWOT анализ на Сектор "Отпадъци"

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни страни” и “слаби страни”. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Силни страни. Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

1. Достижения и силни страни

- Достиженията на правото на ЕС своевременно се транспонират в българското законодателство и нормативната база.
- Разработени са планове и стратегии, които се изпълняват в много висока степен.
- Съществува значителен административен капацитет на различните нива на управление на отпадъците – национален, регионален и местен.
- Обществеността участва активно при идентифициране на проблеми в сектора, чрез публични обсъждания и чрез различни медии и интернет.
- България е под средното европейско равнище по генерирани отпадъци на 1 жител.
- Регионалният принцип за управление на битовите отпадъци в страната намира все по широко поле на действие.
- Достигнато е високо ниво на рециклиране и оползотворяване на МРО.
- Изградени са значителни брой инфраструктурни обекти за третиране на отпадъците.

2. Проблеми и слаби страни

- Недостатъчно стратегическо управление и координация между компетентния орган за управление на отпадъците и институциите с функции при управление на отпадъците, включително контролните функции по трансграничния превоз на отпадъци по Регламент (ЕО) № 1013/2006 и Закона за управление на отпадъците.
- Силен обществен отзвук на проблемите, свързани с превозите на отпадъци от други държави членки на ЕС за България, както и неекологосъобразното съхранение и третиране на отпадъци от други държави членки и такива генерирани на територията на страната.
- Изградената инфраструктура няма достатъчен капацитет за достигане целите за рециклиране и оползотворяване на прогнозните количества битови отпадъци, съобразно новите цели на ЕС.
- Недостатъчен капацитет за обезвреждане на опасни отпадъци.
- Високо ниво на депониране на различните видове отпадъци.
- Недостатъчно добро ниво на информационно обезпечаване на процесите, свързани с вземането на информирани управленски решения и изготвяне на стратегически документи.
- Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.
- Малък брой информационни кампании за информиране на обществеността и насочване на вниманието към високите нива в йерархията за управление на отпадъците – предотвратяване образуването и рециклиране на отпадъците.
- Няма изградена мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейности по управление на отпадъците.

3. Възможности

- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците.
- Значителна промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразното и ефективно управление на отпадъците.
- Разрастване на пазара на суровини от рециклируеми отпадъци както в рамките на ЕС, така и в региона.
- Създаден капацитет и наличие на нормативна основа за изграждането на единна интегрирана информационна система за управление на отпадъците.
- Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

4. Заплахи

- Слаба покупателна способност на домакинствата и трудност на нискодоходните групи да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управление на отпадъците.
- Необходимите публични инвестиции за управление на отпадъците съобразно нормативните изисквания и достигане на набеязаните нови цели са значителни.
- Значително увеличение на разходите за управление на битови отпадъци и необходимостта за повишаване на такса за битови отпадъци за населението.
- Неприемане на предложението на Р.България за дерогация на новите цели, свързани с рециклиране и депониране на отпадъците.
- Налагане на санкции от ЕС за неспазване сроковете по ангажименти, поети от страната.

IV. Цели на НПУО 2021-2028 г. и програми за тяхното постигане

Изготвеният SWOT анализ е основа за формулирането на стратегическите цели при управлението на отпадъците в Република България.

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е:
Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел и съответстващите на тях програми от мерки, са:

Цел	Програма
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци с Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други	Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

В рамките на НПУО 2021-2028 г. са разработени пет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението на конкретните програмни цели.

Изборът на конкретни мерки и тяхната комбинация във времето представляват различни алтернативи за достигане на набелязаните цели.

За да се избере една алтернатива, която да залегне в основата на НПУО 2021-2028 г., бяха използвани различни подходи, а именно:

- за предложените в програмите „меки“ (неинвестиционни) мерки бе оценявана тяхната адекватност относно постигането на очаквания резултат с най-малко разходи и за оптимално време, като се отчита технологията на събдяване на събитията свързани с предлаганите мерки. Така например, фактори като стартирането на програмите за следващия програмен период 2021-2027 г. и тяхната насоченост бяха взети предвид при предлагането и времевото подреждане на различните „меки“ мерки.
- Оценката на инвестиционните мерки бе осъществена на основата на финансово-икономически анализи. Обект на анализ бяха разработените три сценария, а именно:
 - Вариант 1. „Инвестиране в изграждането на съоръжения за третиране“
 - Вариант 2. „Развитие на мерки свързани с предотвратяване образуването на отпадъци и стимулиране повторната употреба“
 - Вариант 3. „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“.

Основните характеристики на сценариите са представени в Приложение 3.

За постигане на набелязаните цели с фокус върху краткосрочните такива, бе избран сценарият „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“. Този сценарий бе оценен чрез инструментариума на анализа разходи-ползи (АРП) съгласно Указанията за подготовка на Анализ на разходите и ползите за инвестиционни проекти – инструмент за икономическа оценка на Кохезионната политика за периода 2014-2020 г. Анализът и резултатите от него са представени в Приложение 3.

Програмите съдържат както инвестиционни мерки, така и неинвестиционни - "меки" мерки.

Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура. Инвестиционните мерки за различните видове инсталации са устойчивостени на базата на капацитета на инсталациите в съответствие с избора от МОСВ сценарий за бъдещото развитие на политиката по управление на отпадъците в следващия програмен период и средни инвестиции на тон/капацитет от сключените договори по ОПОС 2014-2020 г. за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците. Инвестиционните мерки за съдове, транспортни средства, компостери и др. са устойчивостени на базата на съответния брой съдове/транспортни средства и др., идентифициран в резултат на анализите и прогнозите и съответните средни цени в резултат на пазарно проучване.

"Меките" мерки включват разнообразна палитра от дейности в т.ч.: нормативни промени; назначаване на служители; обучение на служители; подготовка на покани за подаване на проекти; подготовка на проекти; разработване на методики, инструкции и др. административни актове; изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и

др. Част от тях са остойностени на базата на информация за изпълнението на сходни дейности и експертни допускания. Другата част от "меките" мерки не са остойностени. Такива са мерките, влизащи в обхвата на дейностите, изпълнявани от съответните институции, отговарящи за изпълнението на съответната мярка напр. МОСВ, РИОСВ, общините и др. и са финансирани от бюджета на дейността на съответната институция.

Приблизителната стойност на остойностените по този подход програми е представена в следващата таблица.

Програма	Стойност (млн.лв.)
Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци	137.91
Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци	35.30
Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци	391.82
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	89.88
Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО	3.98
Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки	40.64
Програма за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци и други	728.98
ВСИЧКО	1428.51

На инвестиционните мерки се падат 78% от планираните разходи в НПУО 2021-2028, а на меките мерки се падат съответно 22%. На Програмата за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци се падат 51% от общите планирани инвестиции в НПУО 2021-2028, следвана от Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци – с 27,4% от инвестициите.

Всяка една програма е представена в текстов и табличен вид. Текстовата част съдържа кратко описание на съответната програма, а таблицата представя всички мерки към програмата във формат съгласно Методологичните указания за разработване на план за действие на Методологията за стратегическо планиране в Република България, разработена от Съвета за административна реформа към Министерски съвет, като е включена още една допълнителна колона (източник на финансиране).

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НПОО)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Управлението на отпадъците трябва да се усъвършенства непрекъснато и да се превърне в устойчиво управление на материалите с цел да се опазва, съхранява и подобрява качеството на околната среда, да се опазва човешкото здраве, да се гарантира разумното и ефективно използване на природните ресурси, да се насърчават принципите на кръговата икономика, и да се намалява зависимостта на ЕС и на държавите членки от вносни ресурси, като по този начин се осигуряват нови икономически възможности и дългосрочна конкурентоспособност. За постигането на този екологичен приоритет Директива(ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците отделя специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците, като насочва вниманието към следните основни аспекти:

- Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда. Поради това е важно държавите членки на ЕС да предприемат подходящи мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, да наблюдават и оценяват напредъка в прилагането на такива мерки. Като част от тези мерки държавите членки следва да подпомагат иновативни модели на производство, търговия и потребление, които намаляват наличието на опасни вещества в материалите и продуктите, които насърчават увеличаването на продължителността на живота на продуктите и повторната им употреба, включително чрез създаване и подкрепа на мрежи за повторна употреба и за ремонт и схемите за обратно изкупуване и връщане за повторно пълнене, както и като стимулират повторното производство, обновяването и, по целесъобразност, повторната употреба на продуктите и платформите за споделяне.
- Насърчаването на устойчивостта при производството и потреблението може да допринесе съществено за предотвратяването на образуването на отпадъци (ПОО). Държавите членки следва да предприемат мерки, за да осведомят потребителите за този принос и да ги насърчават да допринасят по-активно за подобряване на ресурсната ефективност. Като част от мерките за намаляване на образуването на отпадъци, държавите членки следва да включат постоянни комуникационни и образователни инициативи за повишаване на осведомеността по въпросите за предотвратяването на образуването на отпадъци и нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, поставянето на количествени цели и, по целесъобразност, предоставянето на подходящи икономически стимули за производителите.
- Някои суровини са от голямо значение за икономиката на Съюза и снабдяването с тях е свързано с голям риск. С оглед на сигурността на доставките на тези суровини и в съответствие с инициативата за суровините, установена от Комисията, в нейното съобщение от 4 ноември 2008 г. относно „Инициатива за суровините: посрещане на нашите основни потребности от растеж и работни места в Европа“ и целите и целевите стойности на Европейското партньорство за иновации в областта на суровините, държавите членки следва да предприемат

мерки за насърчаване на повторната употреба на продукти, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, с цел предотвратяване на превръщането на тези материали в отпадъци.

Целенасоченото и ефективно планиране на политиките за предотвратяване на отпадъците може да се осъществи чрез разработване на програми за предотвратяване на отпадъците на различни териториални и организационни равнища.

В България изискването за разработване на Национална програма за предотвратяване на отпадъците се въведе в Закона за управление на отпадъците, приет през 2012 г., а първата за страната програма се разработи от МОСВ и одобри от МС в края на 2014 г. като част от Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г.

Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъците за периода 2021-2028 г. е втората за страната програма. Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива(ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към настоящата програма се разработи отделна подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци, която следва стъпките на разработване и философията на настоящата програма за предотвратяване на образуването на отпадъците. Ето защо специфичните предизвикателства и мерки, отнасящи се до предотвратяване на хранителните отпадъци не се разглеждат в настоящата програма.

II. ОПРЕДЕЛЕНИЕ И МЯСТО В ЙЕРАРХИЯТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО въвежда йерархия на управлението на отпадъците. Тя е крайъгълен камък на законодателство и политиката относно отпадъците. Тази последователност определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията на управление на отпадъците гарантира най-високо ниво на съответствие с европейските документи за ефективно използване на ресурсите и кръгова икономика, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин. Йерархията задава пет възможни начина за институциите, бизнеса и домакинствата за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- а) Предотвратяване на образуването на отпадъци
- б) Подготовка за повторна употреба
- в) Рециклиране
- г) Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия
- д) Обезвреждане (контролирано депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

При прилагането на посочената по-горе йерархия на отпадъците, държавите членки предприемат мерки за насърчаване на вариантите, които обезпечават най-благоприятните за околната среда резултати като цяло.

Предотвратяването на образуване на отпадъци е определено в Член 3, точка 12 от РДО, респективно в §1, точка 28 от ДР на ЗУО, като:

“Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или
- съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.

Имайки предвид съдържанието, дадено в определението на предотвратяването на отпадъците и високите екологични цели, които се поставят, *мотото* на предходната и на настоящата програма за предотвратяване на образуването на отпадъците е: *„Най-полезният отпадък е този, който въобще не е възникнал!“*.

Един от ефективните начини за предотвратяване на отпадъците е "повторна употреба" на продуктите, за което в РДО е дадено следното определение: „Всяка дейност, посредством която продуктите или компонентите, които не са отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени“. Повторната употреба е средство за предотвратяване на отпадъците и не е дейност по третиране, тъй като се осъществява преди продуктът да е изхвърлен/предаден като отпадък. Типични действия за повторна употреба са действията на домакинствата да ремонтират домакински електрически електроуреди, дрехи, обувки, вместо да ги предадат за подготовка за повторна употреба, оползотворяване или в най-лошия случай-да ги изхвърлят с общия битов отпадък за депониране.

Повторната употреба следва да се разграничава от действието "подготовка за повторна употреба", за което определението е следното "проверка, почистване или ремонт, операции по оползотворяване, посредством които продуктите или компонентите на продукти, които вече са предадени като отпадък/излезли от употреба продукти, се подготвят, така че да могат да бъдат повторно използвани без всякаква друга предварителна обработка".

Основната разлика между "повторна употреба" и "подготовка за повторна употреба" е, че в първия случай материалът или предметът не е станал отпадък, докато в случаите на "подготовка за повторна употреба", въпросният материал е изхвърлен/предаден като отпадък/непотребен продукт и след това се ремонтира и обработва, за да бъде пуснат на пазара като продукт втора употреба или дарен като такъв. Например, ако домакинство претapiцира мебели, а не ги изхвърли, това е действие по повторна употреба. Ако домакинството изхвърли/предаде същите мебели в център за подготовка за повторна употреба, мебелите се почистват и претapiцират с цел да се продадат/подарят за да се използват отново, това е действие за подготовка за повторна употреба.

Количества отпадъците, преминали действие за подготовка за повторна употреба се отчитат при изчисляване на целите за рециклиране на битовите отпадъци, поставени пред държавите членки, като право да отчитат тези количества за рециклирани има държавата, от която са събрани съответните отпадъци, а не в държавата, в която са преминали операцията „подготовка за повторна употреба“ .

III. ОСНОВНИ УЧАСТНИЦИ В ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРЕДТВРЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

За да бъдат постигнати целите за ПОО, се изисква в най-висока степен участието на всички групи от обществения живот и на всички нива. Основните участници в тези процеси са:

Държава

Държавата чрез законодателната и изпълнителната власт трябва да създаде ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци, да предвиди програми за финансово подпомагане прилагането на мерки за предотвратяване на отпадъците на всички нива, да въведе административно-регулаторни мерки, с които да се облекчи даряването на продукти, които биха се превърнали в отпадъци и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата трябва да прилага мерки за планиране като изготвя програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, което е регламентирано в ЗУО, чрез които мерки могат да се предписват мерки по предотвратяване на отпадъците, когато е приложимо.

Общини

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително за ПОО. Общините могат да се възползват активно от различни програми за изпълнението на проекти за ПОО, да организират и координират създаването и функционирането на местна общност, обединена около идеите за „нулеви отпадъци“, под тяхна координация да се осъществяват различни дарителски кампании и дейности, водещи до ПОО. За някои общини е наложително да се повиши човешкият ресурс в дългосрочен план.

Освен екологични, ще имат и икономически ползи от активни дейности по ПОО, тъй като съвременното управление и третиране на отпадъците изисква сериозни финансови ресурси и всеки тон предотвратени битови отпадъци е равносвален на спестени разходи от бюджета на общината за един тон третиране на битовите отпадъци.

Икономически и научни организации

За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и с ниски нива на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправка и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти, например за екодизайн на продуктите.

Неправителствени организации

Юридически лица с нестопанска цел, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики, да осъществяват проекти за информационни и образователни кампании, както на национално, така и на местно ниво; да организират дарителски дейности, водещи до ПОО.

Домакинства

Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки, например стоки, които имат няколко опаковки. Домакинствата могат да удължат живота на редица продукти, които ползват в ежедневието си чрез ремонтването им. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства“, да вложи повече усилия и време за намаляване на отпадъците. Освен екологичните ползи, домакинствата могат да имат и икономически ползи чрез спестени разходи за нови продукти.

IV. ЕВРОПЕЙСКИ ДОКУМЕНТИ, АДРЕСИРАЩИ ВЪПРОСИТЕ ЗА ПОО

Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве. Редица са политическите и законодателни актове, които адресират въпросите с ПОО и водят до намаляване количествата образувани отпадъци, например:

- *Намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване*

Политиката на ЕС в тази област се въвеждат чрез Директива (ЕС) 2015/720 от 29 април 2015 година по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване. Директивата изисква държавите членки да предприемат необходимите мерки за постигане на трайно намаление в потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване на своята територия, което води до предотвратяване на отпадъците. Мерките, предприети от държавите членки, включват един от следните елементи, или и двата заедно:

- а) приемане на мерки, които да гарантират, че нивото на годишното потребление не превишава съответно 90 тънки пластмасови торбички за пазаруване на човек до 31 декември 2019 г. и 40 тънки пластмасови торбички за пазаруване на човек до 31 декември 2025 г., или равностойни цели, изразени в тегло;
- б) приемане на инструменти, с които да се гарантира, че до 31 декември 2018 г. тънките пластмасови торбички за пазаруване ще престанат да се предлагат безплатно на мястото на продажба на стоките или продуктите, освен ако не се прилагат инструменти с равностойна ефективност.

- *Намаляване на потреблението на пластмасови продукти за еднократна употреба*

Директива (ЕС) 2019/904 от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, насърчава подходите на кръговата икономика, даващи приоритет на устойчивите и нетоксични продукти като се цели преди всичко да се намали количеството на образуваните пластмасови отпадъци и замърсяването на морската околна среда.

Директивата поставя редица задължения за държавите членки, в т.ч:

- а) до 2026 г. да постигнат измеримо спрямо 2022 г. количествено намаление на потреблението на някои пластмасови продукти за еднократна употреба, в т.ч: чаши за напитки и техните капаци и капачки; съдове за храна и др. До 3 юли 2021 г. държавите членки трябва да изготвят описание на всички мерки, приети от тях за изпълнение на това задължение и уведомяват Комисията за това описание и го оповестяват публично.
- б) считано от 3 юли 2021 г., държавите членки забраняват пускането на пазара на определени пластмасовите продукти за еднократна употреба и на продуктите, изработени от оксо-разградима пластмаса, в т.ч. клечки за уши, прибори за хранене, чинии, сламки, бъркалки за напитки, пръчици за балони и др.

- *Специфични ключови мерки, препоръчани на държавите членки, съгласно Директива(ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците*
 - a) да насърчават проектирането, производството и използването на продукти, които позволяват ефективно използване на ресурсите и които са трайни и могат да бъдат ремонтирани, повторно употребявани и актуализирани;
 - b) да набележат продукти, съдържащи суровини с критично значение за ЕС, така че да се предотврати колкото е възможно превръщането на продукти, които съдържат такива суровини в отпадъци или да се рециклират. В тази връзка Комисията изготвя и актуализира списък на тези суровини (последният списък е от 2020 г.)² Този списък, обаче, не изключва възможността държавите членки да предприемат мерки по отношение на други суровини, считани за важни за съответната национална икономика. Те следва също така да включват в плановете си за управление на отпадъците целесъобразни на национално равнище мерки относно предотвратяването, събирането, сортирането и оползотворяването на отпадъци, съдържащи значително количество от тези суровини. Мерките следва да бъдат включени в плановете за управление на отпадъците при първото им актуализиране след влизането в сила на Директивата (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018г.
 - c) да насърчава повторната употреба на продукти и създаването на системи за популяризиране на дейностите по ремонт с цел повторна употреба, включително и по-специално на електроуреди, текстил, мебели, опаковки, обувки и др.;
 - d) да разработват и провеждат информационни кампании за повишаване на осведомеността относно предотвратяването на отпадъци;
 - e) да се насърчава намаляването на образуването на отпадъци, които не са пригодни за подготовка за повторна употреба или рециклиране (като например сгурия и пепел от изгарянето на дърва и въглища за битово отопление).
- *Мониторинг и оценка на прилагането на мерките относно повторната употреба на отпадъците*

Директива(ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците изисква ЕК да приеме актове за изпълнение за определяне на показатели за измерване на общия напредък в прилагането на мерките за предотвратяване на отпадъци и да приеме акт за изпълнение за въвеждането на обща методика за докладване относно повторната употреба на продуктите. Това означава, че държавите членки следва да проектират и организират информационните си системи в областта на управление на отпадъците по начин, който да прилага общата методика за докладване.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0474&from=EN>

На ниво ЕС се предвижда приемане на законодателство в изпълнение на промишлената стратегия на ЕС и плана за действие за кръговата икономика, което да доведе до намаляване образуването на отпадъци в държавите членки, като например относно:

- *Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС.* Очаква се ЕК да предложи законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, за да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани така, че да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба ще бъде допълнително ограничена, преждевременното излизане от употреба ще бъде поставено под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.
- *Повече права за потребителите.* Потребителите да имат достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения и да могат да се възползват от истинско „право на ремонт“.

Директива(ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците предвижда до 31 декември 2024 г. ЕК да проучва данните за повторната употреба, предоставени от държавите членки в съответствие с член 37, параграф 3 от директивата, с цел да прецени дали могат да се приложат мерки за насърчаване на повторната употреба на продукти, включително определянето на количествени цели. ЕК трябва, също така, да проучи дали могат да бъдат въведени други мерки за предотвратяване на отпадъците, включително цели за намаляване на отпадъците. За тази цел ЕК ще представи на Европейския парламент и на Съвета доклад, придружен, ако е целесъобразно, от законодателно предложение.

V. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ/ПРИЛОЖЕНИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ И ОЦЕНКА НА ПОЛЗИТЕ ОТ ПРИЛАГАНЕ НА МЕРКИТЕ ЗА ПО

Анализът на изпълнението на Националната програмата за предотвратяването на образуването на отпадъците 2014-2020 г. показва, че към последната година за която има налични отчетни данни, редица мерки от плана за действие към програмата са изпълнени, като по-важните от тях са:

Изготвени са препоръки относно предотвратяване образуването на отпадъци в указанията на МОСВ за изработване на общински и регионални програми за управление на отпадъците. Представени са указания за разработване на подпрограма за предотвратяване на образуването на отпадъци, тъй като досегашният опит на общините в изготвянето на такава програма липсва в сравнение с опита им при изготвяне на общи програми за управление на отпадъците.

Приета е нова Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за пластмасови торбички за пазаруване, която транспонира Директива (ЕС)

2015/720 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 година за изменение на Директива 94/62/ЕО по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване, в т.ч. въвеждане на изискване същите да не бъдат предлагани безплатно.

Фонд „Научни изследвания“ е финансирал общо 4 проекта, 1 от които в научно направление химически науки за млади учени и 3 в областта на техническите науки. Резултатите от тази изследователска дейност са използвани за нуждите на практиката и обучението на студентите.

В утвърдените нови образователни изисквания и учебни програми за началния и за прогимназиалния етап на основната степен и за първи гимназиален етап на средната степен по учебните предмети физика и астрономия, по химия и опазване на околната среда, по биология и здравно образование география и икономика и по човекът и природата са разписани очаквани резултати, свързани с опазване на околната среда и здравето на човека, които позволяват в новите учебници, в учебните часове и дейности по интереси да се обсъждат по подходящ начин въпросите за предотвратяване на отпадъците, опасните свойства на веществата и начините за тяхното обезвреждане.

Предвидена е мярка „Изготвяне на правила и обявяване на покана с включена възможност за финансиране на проекти за научни изследвания и изготвяне на предложения за намаляване на количеството на обезвреждани най-широко генерираните производствени, в т.ч. опасни отпадъци“ с общият бюджет за изпълнение от 236 млн. лв. и с източник на финансиране Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, като периодът за реализация е до 2020 г.

Голяма част от българската администрация преустанови хартиения обмен на документи, което беше основна мярка за предотвратяване на отпадъците. Повече от 700 централни, областни и общински структури преминават към изцяло електронен документооборот помежду си. Мярката, заложена в законодателството, ще доведе до 6-кратно увеличение на ефективността на административния обмен. На годишна база се спестяват повече от 100 тона хартия годишно, значително намаляват разходите за закупуването ѝ, както и за печатни консумативи, куриерски услуги и др., намаляват се административната тежест за гражданите, бизнеса и за самите администрации.

В рамките на Българо-Швейцарската програма е реализиран проект с цел насърчаване възлагането на зелени обществени поръчки в страната, в съответствие с подхода на приложимите директиви в областта (респ. на националното законодателство) за използване на критерия „икономически най-изгодната оферта“ като водещ принцип. Целта е да се разясни потенциала на зелените поръчки и да се обясни как те могат да се използват като полезен инструмент за реализиране на мерките на държавата с екологична насоченост, вкл. чрез постигане на по-висока енергийна ефективност и насърчаване на технологии с най-ниско вредно влияние върху околната среда.

Сред зелените поръчки са и кръговите³, чрез които се въвеждат инструменти и методи за възлагане и изпълнение на обществени поръчки, в които са взети предвид кръгови

³ Кръговите обществени поръчки представляват процеса, чрез който публичните органи купуват строителни работи, стоки или услуги, имащи за цел да допринесат за затворените кръгове за енергия и материали в рамките на веригите за доставка, като същевременно свеждат до минимум и в най-добрия

критерии, като изисквания за рециклиране, повторна употреба на материали, използване на рециклирани материали и др.

От МОСВ е утвърдена Методика за попълване на заявление за издаване на комплексни разрешителни съгласно §3 от Наредбата за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни. Съгласно нея, операторите на нови инсталации следва да представят информацията за планираните мерки за предотвратяване и където това е невъзможно - за оползотворяване на образуваните отпадъци.

Министерство на икономиката, в рамките на приоритетна ос 3 на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020, обяви процедура BG16RFOP002-3.004 „Подкрепа за пилотни и демонстрационни инициативи за ефективно използване на ресурсите“. По процедурата се подкрепиха проекти, които са насочени към внедряването на технологични решения и методи, които са пилотни за България и водят до подобряване на ресурсната ефективност на предприятията и намаляване на отпадъците. Проектите са базирани на предварително изготвен одит за ресурсна ефективност.

ОПОС 2014-2020 г. отправи покана и получи 95 проектни предложения за демонстрационни проекти по приоритетна ос „Отпадъци“ от общини, НПО и юридически лица.. Сключени са общо 27 административни договора за БФП и проектите са в процес на изпълнение.

Съществена мярка, водеща до прилагането от общините на политики за намаляване образуването на отпадъците, е непрекъснато увеличаващата се в отчетния период такса за депониране на битовите отпадъци, която представлява икономически стимул за мерки в разглежданата област.

Също така увеличаването на целите за рециклиране на МРО имаше ефект и за предотвратяване на образуването на отпадъците, тъй като управлението на тези отпадъци се основа на бизнес модели. Например все по-високите изисквания за разделно събиране и рециклиране на пластмасовите бутилки за еднократна употреба за безалкохолни напитки и нарастващите разходи за целта на производителите доведе до масово намаляване на теглото на този вид опаковка и/или използване на стъклени бутилки за многократна употреба – и оттам до предотвратяване образуването на този вид пластмасови отпадъци.

Част от мерките от Плана за действие не бяха изпълнени или липсва информация, чрез която да се отчете степента на изпълнението на някои от мерките.

В резултат на изпълнените целенасочени мерки, включени в програмата, както и прилагани икономически инструменти и бизнес модели доведоха до редица **ползи и резултати**.

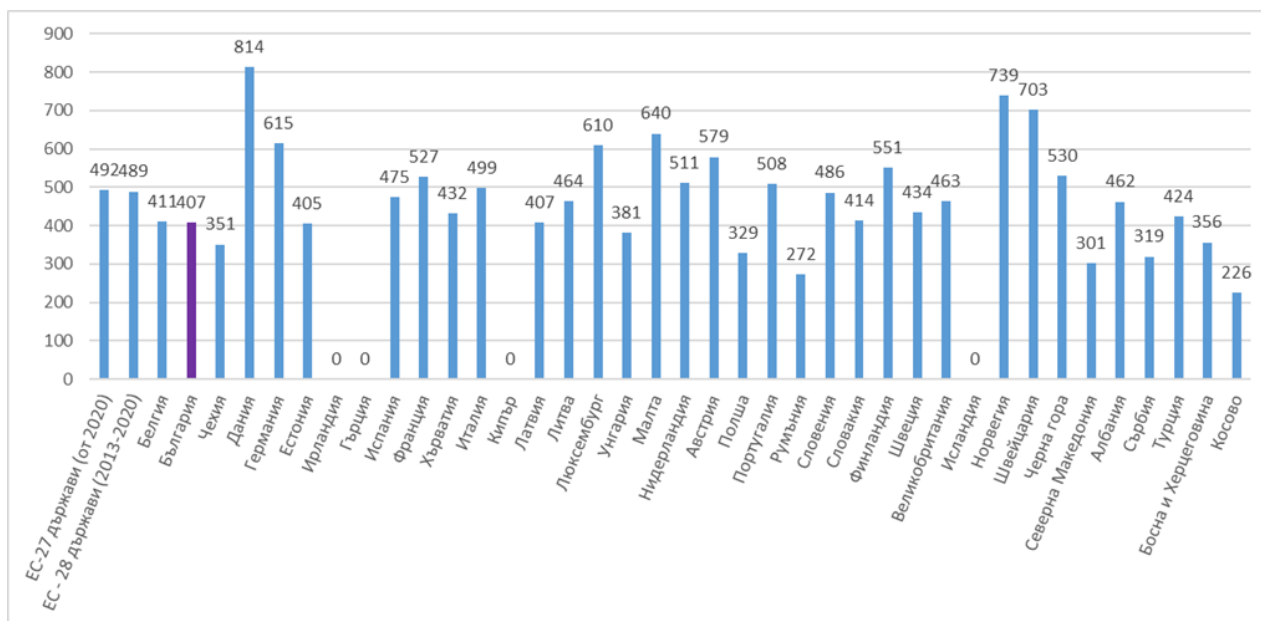
За периода 2014-2018 г. общото количество на образуваните битови отпадъци в страната намалява от 3193 хил. тона на 2862 хил. тона или общото намаление е 331 хил. тона.

случай избягват отрицателните въздействия върху околната среда и създаването на отпадъци по време на целия жизнен цикъл.; Брошура „Обществени поръчки за Кръгова икономика“, ЕК, 2017

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образувани битови отпадъци за година на човек от населението. Данните на Евростат през 2018 г. показват съществени различия в държавите членки на ЕС, като нормата на натрупване варира от 226 кг/жител/година в Косово до 814 кг/жител/година в Дания и 729 кг/жител/година в Норвегия.

Сравнението на нормата на натрупване на битовите отпадъци за 2018 г. в България с този показател за другите страни в Европа е представено на следващата диаграма.

Образувани битови отпадъци в България и други европейски страни за 2018 г. (кг/жител/година)

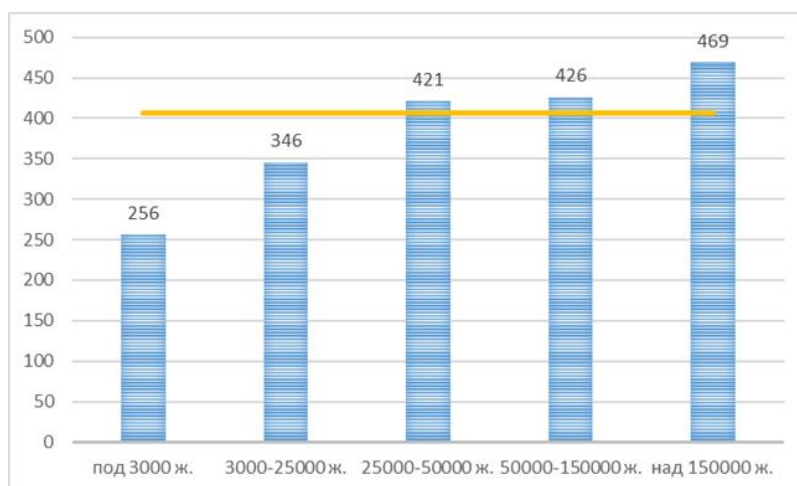


Източник: Евростат

Докато в България количествата образувани битови отпадъци стабилно намаляват, други страни са постигнали стабилизиране на количествата образувани отпадъци (Франция, Австрия, Швейцария и др.). В някои от страните се запазва тенденция на постоянно увеличение - Дания, Естония, Литва и др. и независимо, че в някои от тези държави нивото на оползотворяване на отпадъците е високо, не съответства на най-високото ниво от йерархията на отпадъците.

Съществуват значителни различия в отчетените абсолютни количества образувани и събрани битови отпадъци между различните общини, което е обяснимо поради различния брой население, доходи и ниво на развитие на икономическите дейности.

Норма на натрупване по вид общини според размера на населените места (2018 г.), кг/жител/г.



Източник: НСИ и собствени изчисления

Очаквано с нарастване на броя на жителите на населените места нарастват образуваните битови отпадъци на жител, което е пряко свързано с нивото на доходите на населението в големите и малките населени места., съответно по-високите доходи се свързват по-голямо потребление, водещо до по-голяма норма на натрупване на битовите отпадъци в големите населени места.

Като цяло в периода 2008-2018 г. се наблюдава неблагоприятна тенденция на увеличаване на количеството на образуваните производствени отпадъци въпреки колебанията в някои от годините, като нарастването през 2018 г. спрямо 2008 г. е с 35%. С най-голям дял са образуваните от икономическа дейност „Производство и разпределение на енергия и горива“ поради спецификата на отрасъла – 56,7% от общо образуваните производствени отпадъци за периода. Най-голямо увеличение на количествата производствени отпадъци е регистрирано при икономическа дейност „Доставяне на води канализационни услуги управление на отпадъци“ като в периода 2013-2018 г. те се увеличават три пъти, като най-голям принос имат дейностите по събиране и обезвреждане на отпадъци и рециклиране на материали. Най-висок спад на образуваните производствени отпадъци през 2018 г. спрямо 2013 г. имат икономическите дейности „Строителство“, което във висока степен се дължи на въвеждането на национални цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради и увеличаващите се екологични такси за депониране на строителни отпадъци.

В резултат на целенасочени дейности и изпълнение на мерки, както и в резултат на икономически стимули и причини към 2018 г. (за която са налични отчетни данни на национално ниво) **са изпълнени първите поставени цели за предотвратяване на отпадъците в страната, а именно :**

- Образуваните битови отпадъци на жител да са по-малко от образуваните битови отпадъци на жител през 2014 г. (последна година с информация от НСИ за отчитане на целта към 2018 г.)

- Образованите производствени отпадъци на единица БВП да са по-малко от образованите производствени отпадъци на единица БВП през 2014 г. (последна година с информация от Евростат за отчитане на целта - 2016г.)

VI. ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА ПРЕДТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Настоящата Програмата за ППО си поставя стратегическа и оперативна цели, които имат приемственост с целите на Националната програма за предотвратяване на отпадъците 2014-2020 г. и адресират принципите и препоръките на европейското законодателство в областта на предотвратяване на отпадъците⁴. По-конкретно целите на настоящата програма са:

Стратегическа цел

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативна цел

Намаляване на количеството на образованите отпадъци и на количествата на вредни вещества, съдържащи се в отпадъците.

Мерки

Предвижда се целите да бъдат постигнати чрез конкретни мерки/дейности, които са представени в Плана за действие към настоящата програма. За всяка мярка са посочени срок за реализация, стойност и възможни източници на финансиране, очакван резултат от изпълнението на мярката, индикатори за проследяване на напредъка и изпълнението на мярката, отговорни институции (водеща и партньор/и).

Мерките са формулирани в резултат на прегледа на:

- Примерните мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, съгласно Приложение № 4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО и Приложение IV към чл. 29 на РДО
- Преглед на мерките, заложен в актуалната Национална програма за ППО 2014-2020 г.
- Добрите практики през последните години, приложени в страната ни и в други страни
- Мерки, произтичащи от приети на ниво ЕС документи (директиви, решения и др.).

⁴ В европейското законодателство все още не са поставени количествени цели за предотвратяване на отпадъците и държавите членки решават какви цели да формулират в своите програми за ППО.

Включени са различни по характер мерки, които могат да се обособят като информационно-образователни, икономически, административно-регулаторни, нормативни. Някои от мерките са насочени към повече целеви групи, а някои към конкретна целева група (домакинства, бизнес, ученици и др.).

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

План за действие към Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда						Ежегодно за периода на програмата темпът на нарастване на отпадъците е по-малък от темпа на нарастване на БВП	Средногодишно за периода на програмата темпа на нарастване на отпадъците е по-малък от темпа на нарастване на БВП		
	Изпълнение на мерките в Стратегията за преход към кръгова икономика, отнасящи се до продуктите, съдържащи суровини с критично значение за ЕС и за страната, така че да се предотврати колкото е възможно превръщането на продукти, които	3	съгласно предвидения бюджет в Стратегията за преход към кръгова икономика	съгласно предвидения план за действие в Стратегията за преход към кръгова икономика	Намаляване образуването на отпадъци чрез изпълнение на мерки, отнасящи се до суровини с критично значение за ЕС и за България	Брой ежегодно изпълнени мерки	Всички мерки, предвидени в Стратегията за преход към кръгова икономика, отнасящи се до предотвратявани на отпадъците, са изпълнени	Посочените в Стратегията водещи институции/организации	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	съдържат такива суровини в отпадъци								
	Планиране и изпълнение разширяването на информационната система за отпадъците, поддържана от ИАОС във връзка с Директива(ЕС) 2018/851, по-конкретно във връзка с изискването ЕК да приеме актове за изпълнение за определяне на показатели за измерване на общия напредък в прилагането на мерките за предотвратяване на отпадъци и приемане на акт за изпълнение за въвеждането на обща методика за докладване относно повторната употреба на продуктите	0,5	Бюджет на ИАОС	12/2022	България има информационна система за отчитане и мониторинг на предотвратяване на отпадъците и повторна употреба	Изготвено задание за разширение на информационната система, сключен договор с изпълнител	Системата е въведена в експлоатация	МОСВ	ИАОС
	Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	10	Бюджет на общини, ПОС 2021-2027, безлихвен заем ПУДООС ⁵	Ежегодно до 2028	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Броят на домакинствата, на които са предоставени компостери е 100 000	Общини	Домакинства

⁵ Общински бюджети – 1,5 млн.лв.; ПОС 2021-2027 – 3,5 млн. лв. - Средствата са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“ с общ бюджет от 260 млн. лв.; ПУДООС – 5 млн.лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“	50	„Програма за техническа помощ 2021-2027“	12/2028	Мерките за „електронно управление“ са реализирани в пълен обхват	Изпълнени проекти за електронно управление	Предотвратени отпадъци от офис хартия и съпътстващи консумативи, материали и услуги	УО на ПТП 2021-2027	Държавни и общински администрации
	Изготвяне на препоръки за предотвратяване образуването на отпадъци като част от указанията на МОСВ за изработване на Общински програми за УО за периода 2021-2028	0,3	Бюджет на МОСВ ⁶	12/2021	Одобрени указания от МОСВ	Брой разработени общински програми за управление на отпадъците от общините с включени мерки за ПО	Всички общини са получили указанията и/или са обучени да прилагат указанията	МОСВ	Общини
	Издаване на примерни указания от МОСВ към всички централни и регионални правителствени институции и към общините за изготвяне на план за предотвратяване образуването на отпадъците в ежедневието на съответната администрация	0,04	Бюджет на МОСВ	12/2021	Създадени предпоставки администрациите на всички нива да прилагат мерки за ПО	Изготвени и изпратени указания	Администрациите са изготвили планове в съответствие с примерните указания	МОСВ	Администрации на централно, регионално и местно ниво

⁶ Стойностите включват разходи за персонал, изпълняващ мерките в рамките на утвърдените разходи по бюджета на МОСВ.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Разработване на програми за предотвратяване на отпадъците като част от общинските програми за управление на отпадъците	В рамките на разходите за изпълнение на мярката: Изготвяне от общините на общински и/регионални програми за управление на отпадъците, съответстващи на НПУО 2021-2028 г.	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО	12/2021	Общините са планирали изпълнението на мерки за ПОО	Брой програми за управление на отпадъците, одобрени от общинските съвети с включени мерки за ПО	Всички общини са разработили програми за управление на отпадъците с включени мерки за ПО	Общини	Обществеността и други заинтересовани страни, които участват в обществените консултации при разработването на програмите
	Изпълнение на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци	80	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО,	01/2021 - 12/2028	Предотвратени битови отпадъци в резултат на изпълнението на	Обявени процедури; брой подадени проектни предложения; брой	През 2028 г. в стойността на показателя "образувани битови	Общини, МОСВ	Изпълнители на договорите

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			ПОС 2021-2027 ⁷		мерките	сключени договори с бенефициенти; брой изпълнени мерки за ПО	отпадъци на жител от общините" е по-малка от стойността на същия показател през 2020 г.		
	Изготвяне и прилагане на планове от общините за ПО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	10	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО	12/2022 - 12/2027	Предотвратени битови отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общините	Брой общини разработили планове/изпълнили мерки	Всички общини са разработили планове и прилагат мерки от тях	Общини	Общински звена
	Прилагане на програмата за научни, развойни дейности и иновации за предотвратяване на отпадъците като част от дейността на фонд "Научни изследвания"	5	Фонд "Научни изследвания"	12/2028	Иновации за предотвратяване на отпадъците	Подготвена покана с включен приоритет за финансиране ПОО; отправена покана; одобрени проекти; реализирани проекти	Одобрени проекти, свързани с предотвратяване на отпадъците	Фонд "Научни изследвания"	Научно изследователски институти и звена
	Прилагане на мерките за ПО при издаване/актуализация на комплексни разрешителни за отпадъци от страна на РИОСВ	0,176	ИАОС	Ежегодно до 2028	Предотвратяване на производствени отпадъци и на количествата на вредни вещества в тях	Брой разрешителни, в които е включено изискване за ПО	Увеличаване на броя на комплексните разрешителни, в които са взети предвид политиките за ПО	ИАОС	Бизнес организации в обхвата на КР
	Сключване на доброволни споразумения между МОСВ и браншови	0	Бюджет на МОСВ	12/2023	Изготвени правила и обявена покана	Брой одобрени проекти	Брой успешно изпълнени проекти	МОСВ	Бизнес/браншови организации

⁷ Общински бюджети – 40 млн. лв.; ПОС 2021-2027 – 40 млн. лв., като средствата са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“ с общ бюджет от 260 млн. лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	организации за сътрудничество в областта на ПО на производствените отпадъци								
	Разширяване на обхвата на пластмасовите торбички за пазаруване, за които се заплаща продуктова такса	0,02	Бюджет на МОСВ	12/2023	Създадени допълнителни предпоставки за предотвратяване образуването на отпадъци от пластмасови торбички за пазаруване	Подготвен проект на нормативен акт	Приет нормативен акт от Министерски съвет	МОСВ	МФ, браншови организации, НПО
	Ежегодно извършване на тематични проверки от РИОСВ за спазване от търговските обекти на изискванията на Наредбата за пластмасовите торбички за пазаруване	0,176	Бюджет на МОСВ	Ежегодно до 2028 г.	Създадени предпоставки за намаляване образуването на отпадъци от пластмасови торбички за пазаруване	Брой извършени проверки ежегодно	Ежегодно са извършвани поне две тематични проверки от всяка РИОСВ	МОСВ	РИОСВ
	Изпълнение на непрекъснати целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на		ПОС 2021-2027; общински бюджети ⁸ ; отчисления по чл. 64 от ЗУО	01/2021-12/2028	Гражданите са запознати с ползите от ПО и възможните действия от страна	Брой реализирани кампании на национално и на общинско ниво	До края на програмата са проведени поне две шестмесечни кампании на национално ниво и поне 100 кампании на	МОСВ (за нац. ниво) общини (за местно ниво)	НПО, медии, други

⁸ Общински бюджети – 4 млн. лв.; Програма за околна среда 2021-2027 – 4 млн. лв. средствата са включени в бюджетите по мерки „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“ и „Разработване на модели за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци от общините в България и тестването им в 3 РСУО“.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	информация за политиките по ПО				на домакинствата за прилагане на мерки за ПО в ежедневието		общинско ниво		
	Включване в информационните кампании на организациите за МРО по схемата за разширена отговорност на производителя на въпросите за ПО	0,8	В рамките на ежегодните бюджети за информационни кампании на организациите	Ежегодно до 2028 г.	Проведени информационни кампании от ОО с включена тематика за ПО	Брой реализирани информационни кампании с включени темите за ПО от всяка от организациите за МРО	Всички организации за МРО ежегодно за периода на програмата включват в информационните си кампании въпросите за ПО	Организации за МРО	МОСВ, училища, общини, медии
	Реализация на процедура за финансиране и изпълнение на проекти за придобиване или повишаване на квалификацията и уменията за ефективното използване на ресурси във връзка със зеления преход и кръговата икономика	5	Програма за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г.	01/2022-12/2028	Създадена предпоставка за ПО (повторна употреба на продукти) чрез обучения за повишаване на квалификацията	Обявена процедура; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти	Брой изпълнени проекти; брой обучени лица	МТСП	Бизнес организации/ други бенефициенти, определени в поканата
	Продължаване и разширяване на участието на НПО, училища, университети, общини и други централни и регионални институции и бизнес организации в Европейската седмица за	2	ПУДООС, общински бюджети ⁹	Ежегодно до 2028	Разширяване познанията на гражданите и на обществото като цяло за ползите от ПО и начините за прилагане на действия в	Брой организации, участвали в ежегодно в Европейската седмица за намаляване на отпадъците	Поне 50 организации от страната ежегодно участват в европейската седмица за намаляване на отпадъците	МОСВ (за разпространяване на информация за инициативата и за обобщаване	РИОСВ, общини, други администрации, НПО, бизнес организации

⁹ Общински бюджети – 1 млн. лв.; ПУДООС – 1 млн.лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	намаляване на отпадъците				ежедневието в дома и на работното място			на информацията от организации, подали информация за участие в тематичната седмица)	
	Ежегодно събиране на информация от МОСВ относно изпълнените мерки/напредъка по изпълнението чрез изпращане на въпросник до институциите, определени за водещи по мерките в настоящата програма	0,4	Бюджет на МОСВ ¹⁰	Ежегодно и след изтичане на периода на програмата обобщаващата информация за крайното изпълнение на мерките	Налична е информация за отчет на изпълнението на мерките по програмата	Изпратен ежегодно въпросник за събиране на информация до водещите институции за изпълнение на мерките; ежегодно за всяка мярка е отчетен напредъка по изпълнението	След изтичане срока на програмата е налична информация за изпълнението на мерките от програмата	МОСВ	Всички институции, посочени като водещи за изпълнение на мерките от настоящата програма
	Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и	10	ПОС 2021-2027	01/2022-12-2028	Населението и бизнеса имат необходимите знания относно кръговата икономика, мониторинга на	Отправена покана от УО на ПОС 2021-2027	Всички проекти са изпълнени в срок	МОСВ	Общини НСОРБ, юридически лица с нестопанска цел

¹⁰ Стойностите включват разходи за персонал, изпълняващ мерките в рамките на утвърдените разходи по бюджета на МОСВ.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението				отпадъците и потоците от материали				

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци (НППОО)

Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 25 септември 2015 г., поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030 г. Тези мерки следва да са насочени към предотвратяването и намаляването на хранителните отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата.

Проучване на ЕК на данни от държавите членки на ЕС показва, че хранителните отпадъци в ЕС-28 възлизат на около 88 милиона тона¹¹. Тази оценка е за 2012 г. и включва както годни за консумация храни, така и негодни за консумация части от храните. Това се равнява на 173 килограма хранителни отпадъци образувани на човек в ЕС. Общите количества храни, произведени в ЕС за 2011 г., възлизат на около 865 кг/човек, което означава, че около 20% от общо произведените храни се превръщат в отпадъци.

Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива 2018/851 от 2018 г. за изменение на Рамковата директива за отпадъците от 2008 г., се призовава държавите от ЕС да намалят хранителните отпадъци на всеки етап от веригата на доставки на храни, да наблюдават нивата на хранителните отпадъци и да докладват за постигнатия напредък с цел постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30 % до 2025 г. и с 50 % до 2030 г. Независимо, че посочените количествени цели не са задължителни, като се вземат предвид екологичните, социалните и икономическите ползи от предотвратяването на хранителните отпадъци, се изисква държавите членки да въведат в своите програми за предотвратяване на отпадъците конкретни мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци, включително информационни и образователни кампании, които показват начините за предотвратяване на хранителните отпадъци. Освен това държавите членки трябва да измерват напредъка в намаляването на хранителните отпадъци. За предотвратяване на хранителните отпадъци държавите членки следва да предвидят стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно преразпределяне, включително на благотворителни организации. С цел намаляване на хранителните отпадъци от особено значение е да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност („годно до“ и „най-добър до“).

За да помогне държавите членки на ЕС в постигането на целите за намаляване наполовина на хранителните отпадъци, с Директива 2018/851 от 2018 г. ЕК се ангажира да:

¹¹ Доклад „Оценка на хранителните отпадъци в Европа“, по проект „FUSIONS Reducing food waste through social innovation“ на ЕК, март 2016 г.

- разработи обща методология на ЕС за измерване на количеството на хранителните отпадъци и определяне на подходящи показатели
- създаде платформа с участието на държавите членки и заинтересованите страни с цел да допринесе за постигането на целите за устойчиво развитие по отношение на хранителните отпадъци чрез обмен на най-добри практики и оценка на постигнатия във времето напредък
- предприеме мерки за разясняване на законодателството на ЕС относно отпадъците, храните и фуражите и за улесняване на даряването на храна, както и на използването на продукти, които вече не се използват за храна
- проучи начини за подобряване на използването на посочените дати, особено „най-добър до“, върху храните от участниците в хранителната верига и тяхното разбиране от потребителите.

През 2017 г., Комисията подготви Насоки на ЕС за улесняване даряването на храни¹². В тези насоки са определени ролите и задълженията на участниците при преразпределянето на храни; дейности на организациите за преразпределяне и благотворителност; сортиране на хранителни излишъци за преразпределяне; възможност за проследяване; определяне на основната и юридическата отговорност при възникване на проблеми с безопасността на храните; последици за преразпределянето на хранителни излишъци, изисквания за информация за предварително опаковани храни и пр.

Създадената Платформа на ЕС относно загубите и разхищението на храни разработи и в края на 2019 г. издаде „Препоръки за действие за предотвратяване на разхищението на храни“¹³. Препоръките са ориентирани към бъдещето и включват набор от хоризонтални или „междусекторни“ препоръки, които са общи за различните етапи на веригата на стойността на храните, често включват множество участници и са необходими за постигане на глобалните цели по отношение на загубите и разхищението на храни. Някои от тях са насочени към специфични горещи точки, като разхищение на храни на равнище потребители, което изисква допълнително разглеждане, проучване и целенасочени действия от страна на всички заинтересовани страни. Препоръките са отправени както към публични, така и към частни организации, като предлагат подходящи действия за конкретни участници и, което е важно, призовават за сътрудничество между различните заинтересовани участници. Въпреки че препоръките не са изчерпателен списък на всичко, което може и трябва да се направи, за да се предотвратят загубите и разхищението на храни, те предоставят важна насока за всички участници, включително самите граждани на ЕС.

ЕК създаде и мрежа на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (FEAD) за обмен на опит и добри практики между заинтересованите страни по линия на FEAD. Това е форум, в който партньорските организации могат да споделят своя опит с дарените храни: <http://ec.europa.eu/feadnetwork>

¹²<https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/e3b24a7b-b93f-11e7-a7f8-01aa75ed71a1/language-bg>

¹³ www.mzh.government.bg/filer_public/2020/03/04

С цел измерване на напредъка по намаляване на хранителните отпадъци и улесняване обмена на добри практики в рамките на Съюза (както между държавите членки, така и между стопанските субекти в областта на храните), ЕК установи обща методика за такова измерване (делегирано Решение (ЕС) 2019/1597 на Комисията от 2019 г. за установяване на обща методика и минимални изисквания за качество за еднаквото измерване на количествата хранителни отпадъци), както и формат за докладване на данни за хранителните отпадъци и за представяне на доклада за проверка на качеството (Решение за изпълнение (ЕС) 2019/2000 на Комисията от 2019 г. за установяване на формат за докладване на данни за хранителните отпадъци и за представяне на доклада за проверка на качеството в съответствие с Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета). Въз основа на тази методика докладването на данните за равнищата на хранителните отпадъци трябва да се осъществява от всяка държава членка на годишна основа.

ЕК има задача до края на 2023 г. да проучва данните за разхищаването на храни, предоставяни от държавите членки в съответствие с приетата единна методика, с цел да прецени дали е удачно да се определи цел за намаляване на хранителните отпадъци, която да бъде постигната до 2030 г. и се очаква ЕК да предостави на Европейския парламент и на Съвета доклад, придружен, ако е целесъобразно, от законодателно предложение.

II. СИТУАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ

Политиката на страната по отношение на хранителните отпадъци е отразена в следните стратегически и нормативни документи:

- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. , който включва мерки както за третиране на хранителни отпадъци, така и мерки за предотвратяване на тяхното образуване, напр. мярка към общинските администрации за включване в общинските програми по управление на отпадъците на конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци (в т.ч. и хранителни отпадъци).
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., който предвижда мерки, насочени към намаляване на депонираните биоразградими, в т.ч. хранителни отпадъци и конкретно за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, като например домашното компостиране.
- Закон за храните. Глава четвърта “Хранително банкиране“ от закона определя дейностите по хранителното банкиране, изискванията към производители и търговци на храни към начина на маркиране на храни, предназначени за даряване, както и изисквания за наличие на система за отчетност на операторите на хранителни банки.

Законът за управление на отпадъците не включва определение за „хранителни отпадъци“, а хранителните отпадъци са включени в определението за „биоотпадъци“. Съгласно това определение хранителните отпадъци обхващат: „хранителни и

кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.“ Директива ЕС 2018/851 дава следното определение: „хранителни отпадъци“ са всички храни, които са се превърнали в отпадъци“ и препраща към определението за „храни“ в член 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета:

„По смисъла на настоящия регламент „храни“ (или „хранителни продукти“) означава всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или основателно се очаква да бъде приеман от хора. Понятието „храни“ включва напитки, дъвки и всякакви вещества, включително вода, които са умишлено вложени в храните по време на тяхното производство, приготвяне или обработка. То включва водата след точката на съответствие, съгласно определението в член 6 от Директива 98/83/ЕО и без да се засягат изискванията на Директиви 80/778/ЕИО и 98/83/ЕО. Понятието „храни“ не включва:

а) фуражи

б) живи животни, освен ако не са подготвени за пускане на пазара за консумация от човека

в) растения преди прибиране на реколтата

г) медицински продукти по смисъла на Директиви 65/65/ЕИО (21) и 92/73/ЕИО (22) на Съвета

д) козметични средства по смисъла на Директива 76/768/ЕИО на Съвета (23)

е) тютюн и тютюневи изделия по смисъла на Директива 89/622/ЕИО на Съвета (24)

ж) наркотични или психотропни вещества по смисъла на Единната конвенция на Обединените нации за наркотичните вещества от 1961 г. и Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества от 1971 г.

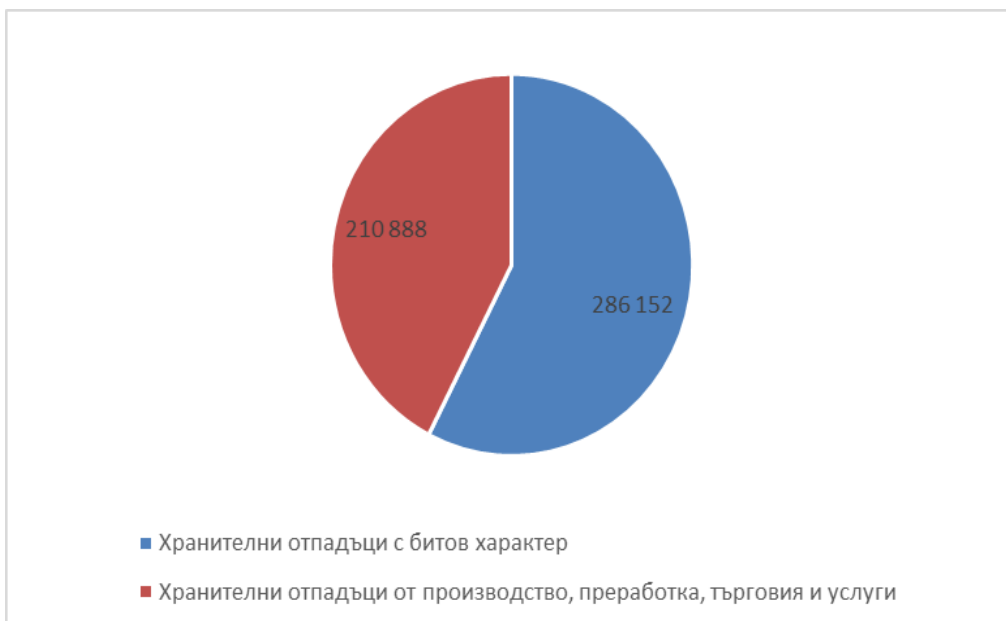
з) остатъчни вещества и замърсители.“

Проектът на Закон за изменение и допълнение на ЗУО¹⁴ привежда в съответствие определението за хранителни отпадъци в съответствие с Директива 2018/851.

В България (както и в останалите държави членки) все още не са налични прецизни данни относно генерирането на хранителни отпадъци по сектори, съгласно общоевропейската методика, приета през 2019 г. Въпреки това на основата на данни от ИАОС и предвид Наредба № 2 за класификация на отпадъците са направени оценки за количествата на хранителните отпадъци в страната.

На диаграмата по-долу са показани обобщени количествата на хранителните отпадъци за 2018 г.

¹⁴ <https://www.moew.government.bg/bg/ministerstvo/obstestveni-obsujdaniya/>

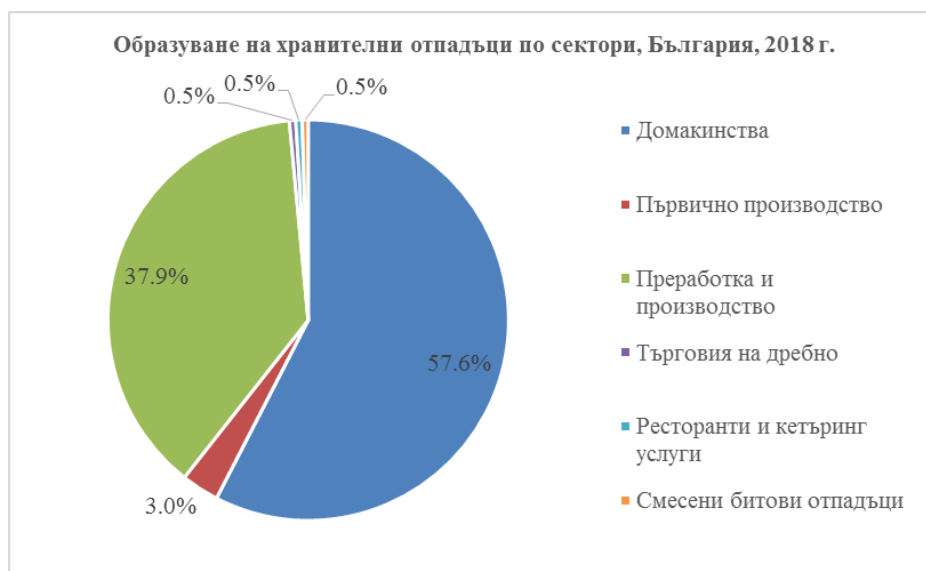


Източник: данни на ИАОС

Общото количество на хранителните отпадъци в страната през 2018 г. възлиза на близо 500 хил. тона, от които близо 57% са хранителните отпадъци с битов характер.

Следва да се отбележи, че в количествата на последните не са включени потенциалните количества на хранителни отпадъци, които може да се предположи се съдържат в „ситна фракция<4см“ (която се отчита в Националната методология за морфологичен анализ на битовите отпадъци).

На диаграмите по-долу са обобщени данните за образуване на хранителните отпадъци по сектори в България и в ЕС-28 (средни резултати).



Източник: данни на ИАОС



Източник: FUSIONS

Както се вижда от съпоставката, домакинствата са основният източник на образуване на хранителни отпадъци и в страната и в ЕС, следвани от сектора на преработка и производство на храни.

Ето защо намаляването на количествата хранителни отпадъци е необходимо по всички източници на образуване и най-вече хранителните отпадъци с битов характер и от преработка и производство на храни.

Сравнителни данни относно образуването на хранителни отпадъци са представени в доклада на Обединения център за изследвания на ЕК „Предотвратяване на отпадъци в кръговата икономика: Анализ на стратегии и устойчиви цели. Пример хранителни отпадъци“ 2016 г. В таблицата по-долу е представена нормата на образуване на хранителни отпадъци на човек в ЕС и в България.

Количества образувани хранителни отпадъци

Проучване	Година	Образувани хранителни отпадъци на човек
14 държави членки на ЕС	2012	127 kg
България	2016	94 kg

Стойността за България, определена на база средногодишното население за 2016 г. в страната, е по-благоприятна спрямо средното от държавите членки от изследването, но независимо от това са необходими целенасочени политики и мерки за предотвратяване на хранителни отпадъци.

През 2017 г. са предоставени като дарение по-малко храни като количество, но с висока стойност. Българска хранителна банка¹⁵ посочва като основна причина за това разпоредбата за маркирането на дарените храни, което предполага сериозен ангажимент от страна на бизнеса, свързан с влягане на допълнително ресурси – пари, време, човешки труд и съответно – с настъпването на нови разходи, произтичащи от допълнителната маркировка. В допълнение, когато става дума за храни с много кратък срок на годност, времето е критичен фактор и е важно храната бързо да достигне до нуждаещите се, безрисково и безопасно.

Фондация “Българска хранителна банка” е регистрирана на 06.04.2017 г. в Българската агенция по безопасност на храните като оператор, извършващ хранително банкиране. От 26.03.2019 г. в България като оператор на хранителна банка е регистрирано и Сдружение с нестопанска цел “ВЕРНИЯТ НАСТОЙНИК”. С помощта на мрежа от партньорски организации и доброволци в цялата страна храната се разпределя до хиляди нуждаещи се, но може да стане още по-ефективна ако се преодолеят някои институционални и нормативни пречки. Като се има предвид натрупания огромен опит и създаден капацитет в разглежданата област е препоръчително дейността на банката да продължи, което е възможно и препоръчително да се осъществи с финансовото подпомагане на дейността чрез Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и дарения на храни чрез националната Програма „Храни” 2021-2027 г. Фондът има специални разпоредби, които позволяват финансиране в разглежданата област. В изпълнение на изискванията на чл. 103, ал. 1 от Закона за храните, на интернет страницата на Българската агенция по безопасност на храните е достъпен публичен регистър на издадените разрешения за оператори на хранителна банка. В изпълнение на глобалните цели и европейските политики по отношение разхищението на храни, МЗХГ е разработило проект на Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни, която ще включи мерки за загубата и разхищението на храни от „фермата“ до „трапезата“.

III. ЕВРОПЕЙСКИ РАЗПОРЕДБИ В ПОДКРЕПА НА ДАРЯВАНЕТО НА ХРАНИ

Разпоредби относно данък добавена стойност (ДДС)

На 7 декември 2012 г. Комитетът по ДДС на ЕС постигна съгласие относно насоки¹⁶ за гарантиране на еднаквото прилагане на Директивата за ДДС в държавите членки на ЕС. Насоките дават конкретни указания относно прилагането на членове 16 и 74 по отношение на даряването на храни:

„Комитетът по ДДС единодушно приема, че даряването на храни на нуждаещите се, извършено безвъзмездно от данъчнозадължено лице, се счита за възмездна доставка на стоки в съответствие с член 16, първа алинея от Директивата за ДДС освен в случаите когато дарението отговаря на определените от държавата членка условия, за

¹⁵ <https://www.bgfoodbank.org/bg/>

¹⁶ Съгласувани насоки на Комитета по ДДС са публикувани на адрес:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/key_documents/vat_committee/guidelines-vat-committee-meetings_en.pdf

да се счита за подарък с малка стойност по смисъла на член 16, втора алинея от Директивата за ДДС.

Комитетът по ДДС единодушно приема, че в случаите когато такова дарение трябва да се третира като възмездна доставка на стоки, данъчната основа е покупната цена на дарените стоки (или сходните стоки, или при липса на покупна цена – себестойността), коригирана в съответствие със състоянието на тези стоки към момента на даряването, както е предвидено в член 74 от Директивата за ДДС.“

Прилагане на правилата за ДДС в областта на преразпределянето на храни в държавите членки на ЕС¹⁷

В някои държави членки при даряване на храни на хранителни банки се заплаща малък или нулев ДДС, тъй като националните органи считат, в съответствие с член 74 от Директивата за ДДС, както е транспонирана в националното законодателство, че стойността на дарените храни малко преди изтичането на срока на минимална трайност/срока на годност е малка или нулева. Други държави членки на ЕС, напротив, считат, че цената на готов за даряване продукт е идентична на покупната му цена при обичайни търговски сделки. Така ДДС се изчислява въз основа на търговската цена с отрицателни последици за даряването на храни (2).

Изводите от сравнителното проучване на Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) относно законодателството и практиките в областта на даряването на храни показват, че повечето от разглежданите държави членки (3) не налагат ДДС върху храни, дарявани на хранителни банки, при условие че са изпълнени определени условия. От проучването на ЕИСК, както и от допълнителните данни, предоставени на Комисията от експерти от държавите членки, става ясно, че Белгия, Германия, Гърция, Дания, Италия, Нидерландия, Полша, Португалия и Хърватия са въвели специални разпоредби в собственото си данъчно законодателство, за да се справят с проблема с ДДС във връзка с даряването на храни.

В отговор на въпрос на Европейския парламент¹⁸ ЕК изрази становището, че даряването на храни на хранителни банки и други благотворителни организации не следва да бъде възпрепятствано с данъчни пречки. В съответствие с одобрените от Комитета по ДДС на ЕС насоки Комисията препоръчва при определянето на ДДС върху дарените храни стойността на стоките да се коригира в зависимост от обстоятелствата и състоянието им към момента на даряването. Когато даряването на храни се извършва малко преди изтичането на срока на минимална трайност/срока на годност или когато стоките не са годни за продажба, но могат да бъдат консумирани безопасно, тези обстоятелства следва да се вземат предвид от държавите членки при определяне на дължимия ДДС, който дори може да бъде нулев в случаите, когато храната всъщност няма стойност.

¹⁷ ИЗВЕСТИЕ НА КОМИСИЯТА Насоки на ЕС относно даряването на храна (2017/C 361/01)

¹⁸ E-009571/2014 (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2014-009571&language=EN>)

Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и дарения на храни (FEAD)

Храната, която се разпределя от партньорските организации, може да бъде закупена със средства на FEAD, но може също така да бъде дарена. Оперативна програма на FEAD може да предвижда финансиране за дарения на храни, при които храната се дарява на партньорска организация и се разпределя безвъзмездно на най-нуждаещите се лица. Разходите на партньорските организации за събирането на дарената от дарителя храна и за нейното транспортиране, съхраняване и разпределяне на най-нуждаещите се лица може да бъдат покрити със средства от FEAD. По този начин FEAD може да допринесе за намаляване на хранителните отпадъци. FEAD може да подкрепя и дейности за повишаване на осведомеността, които партньорските организации извършват сред потенциалните дарители.

Обща организация на пазарите на селскостопански продукти

Мерките за предотвратяване и управление на кризи в рамките на общата организация на пазарите на селскостопански продукти (ООП) предлагат на организациите на производителите възможността да изтеглят от пазара определени количества плодове и зеленчуци. Предвид факта, че производството на плодове и зеленчуци е подложено на значителни колебания и че продуктите са сезонни и много бързо развалящи се, режимите за изтегляне от пазара улесняват управлението на пазарния излишък, който може да възникне. Финансова подкрепа, изцяло за сметка на бюджета на ЕС, се предоставя, ако изтеглените от пазара плодове и зеленчуци биват предназначени за безвъзмездно разпределяне на продукти посредством благотворителни организации (в рамките на 5 % от обема на търгуваната продукция за всяка ОП). Законодателството на ЕС дава предимство на безвъзмездното разпределяне (изтегляне с благотворителна цел) пред други предназначения, като отпуска по-високо ниво на финансова подкрепа. Когато плодовете и зеленчуците се изтеглят от пазара за други предназначения (т.е. нехранителна употреба като компостиране, производство на торове, преобразуване на енергия и т.н.), финансовата помощ от Съюза се ограничава до 50 % (или при някои условия 60 %) от действително направените разходи. Следователно тези изтегляния на плодове и зеленчуци от пазара представляват форма на организирано дарение в полза на крайни получатели.

Безвъзмездното разпределяне на изтеглени от пазара плодове и зеленчуци засяга следните бенефициенти: благотворителни организации и фондации, одобрени от държавите членки; места за лишаване от свобода; училища; детски ваканционни лагери; и посочени от държавите членки болници и домове за възрастни хора.

Тези бенефициенти предприемат всички необходими стъпки, за да гарантират, че разпределените по този начин количества допълват количествата, които обикновено се закупуват от подобни предприятия, и че разполагат с достатъчен капацитет за съхранението на получените продукти.

Освен това правилата на общата организация на пазарите (ООП) позволяват преработването на изтеглени от пазара плодове и зеленчуци, предназначени за безвъзмездно разпределяне. В подобни случаи плащане в натура от страна на бенефициентите на безвъзмездно разпределяните продукти в полза на преработвателите на плодове и зеленчуци може да се разреши, при условие че на

равнището на държавата членка са въведени подходящи правила, които да гарантират, че преработените продукти са предназначени за крайните получатели.

Срок на годност („използвай преди“) и минимална трайност („най-добър до“)

Определянето на датите за срок на годност („използвай преди“) и минимална трайност („най-добър до“) е отговорност на производителите на храни. С изключение на яйцата за консумация, законодателството на ЕС не определя начините, по които се определя отбелязването на датите (т.е. избора на срока на годност („използвай преди“) и на минимална трайност („най-добър до“) или срока на съхранение на продукта). Докато консумацията на храни след изтичането на срока на годност може да породи опасения, свързани с безопасността, след изтичането на срока на минимална трайност („най-добър до“) храните все още са безопасни за консумация, при условие че са спазени инструкциите за съхранение и опаковката не е повредена. По отношение на срока на минимална трайност („най-добър до“) производителите гарантират качеството на храните (например хрупкавост, цвят, вкус...) и съответствието с обявеното върху етикета (например хранителни претенции относно нивото на витамин С в дадена храна) до изтичането на срока на минимална трайност.

Що се отнася до даряването на храни с обозначен срок на годност („използвай преди“), дарителите следва да гарантират достатъчен срок на съхранение при доставката на такива продукти на хранителни банки и други благотворителни организации, за да се осигури безопасното им разпределяне и употребата им от крайния потребител преди посочения срок на годност. Някои държави членки са определили конкретни правила относно минималния срок на съхранение, които следва да бъдат предоставени на разположение при даряването на хранителните продукти.

Предлагането на пазара на храни с изтекъл срок на минимална трайност (т.е. „най-добър до“) е разрешено съгласно правилата на ЕС и националното законодателство, при условие че съответните храни са все още безопасни и тяхното представяне не е подвеждащо. Пускането на пазара на храни с изтекъл срок на минимална трайност е разрешено на всеки етап от веригата за доставка на храни. Стопанският субект в областта на храните (например търговец на дребно) носи отговорност да гарантира, че храната е все още безопасна за консумация от човека и че потребителите са надлежно информирани, че въпросният продукт е с изтекъл срок на минимална трайност (например такива продукти могат да бъдат пускани на пазара отделно с обозначения, указващи изтичането на срока на минимална трайност).

България следва да направи анализ и да се възползва от посочените по-горе основни разпоредби на европейско ниво, насърчаващи даряването на храни. Към настоящия момент на национално ниво един от нормативни актове, насърчаващи даряването на храни, е издадената на основание чл. 108 от Закона за храните Наредба за специфичните изисквания за извършване на хранително банкиране и контрола върху тази дейност, приета с Постановление № 26 на Министерския съвет от 2021 г. (обн., ДВ, бр. 10 от 2021 г.). В наредбата са регламентирани и възможностите за даряване на храни с изтекъл срок на минимална трайност „най-добър до“.

IV. ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 г.

Настоящата Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци си поставя стратегическа и оперативна цел, съвместими с целите на Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци 2021-2028 г. и адресират принципите и препоръките на европейското законодателство в областта на предотвратяване на хранителните отпадъци¹⁹. По-конкретно целите на настоящата програма са:

Стратегическа цел

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на хранителните отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативна цел

Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци.

Действия/мерки

Предвижда се целите да бъдат постигнати чрез конкретни мерки/действия, които са представени в Плана за действие към настоящата програма. За всяка мярка са посочени срок за реализация, стойност и възможни източници на финансиране, очакван резултат от изпълнението на мярката, индикатори за проследяване на напредъка и изпълнението на мярката, отговорни институции (водеща и партньор/и).

Основните действия/мерки са формулирани в резултат на прегледа на препоръки, насоки, законодателни актове на европейско ниво, на основата на преглед на добри практики в разглежданата област, а така също и на ситуацията в страната.

Понастоящем в България няма внедрена методика за измерване на хранителните отпадъци с произход, различен от домакинствата. Също така на национално ниво няма действаща стратегическа рамка по отношение предотвратяване образуването на хранителните отпадъци със съответните мерки и действия, които да обхванат всички етапи на хранителната верига – първично производство, преработката на храни, търговията на едро и дребно, общественото хранене и домакинствата.

Основните предизвикателства, с които държавата трябва да се справи, за да осигури цялостна политика по предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, могат да се идентифицират по следния начин:

- събиране на информация за количествата образувани хранителни отпадъци от бита;
- подобряване на между-секторното сътрудничество във връзка с прилагането на новото законодателство в областта;

¹⁹ В европейското законодателство все още не са поставени количествени цели за предотвратяване на хранителните отпадъци и държавите членки решават какви цели да формулират в своите програми за ПОО.

- идентифициране на заинтересованите страни на всички етапи от хранителната верига;
- разработване от МЗХГ и приемане на Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни;
- повишаване информираността на населението за предприетите от държавата мерки;
- изготвяне на методологически наръчници и информационни материали за предотвратяване образуването на отпадъци с цел повишаване на обществената ангажираност;
- осигуряване на необходимото финансиране за изпълнението на посочените в подпрограмата мерки.

В Подпрограмата за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци са предвидени основно меки мерки. В преобладаващата си част те имат информационно-образователен и административно-регулаторен характер. Мерките са насочени към различни целеви групи, в т.ч. публични институции, домакинства и бизнес.

Изпълнението на мерките ще допринесе за:

- подобряване на качеството на информацията и проследяването по отношение на количествата образувани, повторно използвани, рециклирани и оползотворени хранителни отпадъци;
- повишаване на осведомеността на обществото за проблема със загуба и разхищението на храни;
- повишаване на информираността на различни целеви групи (общини, НПО, бизнес, домакинства и др.) по отношение предотвратяване образуването на хранителни отпадъци;
- стимулиране на даряването на храни.

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

План за действие към Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда						Ежегодно за периода на програмата темпът на нарастване на хранителните отпадъци е по-малък от темпа на нарастване на БВП	Средногодишно за периода на програмата темпът на нарастване на хранителните отпадъци е по-малък от темпа на нарастване на БВП		
	Осигуряване на надеждна информация за количествата образувани хранителни отпадъци	0,3	Бюджет на МЗХГ	2021	Събрана и докладвана към ЕК информация за количествата образувани хранителни отпадъци	Брой изпратени въпросници	2 бр. изготвени доклада	МЗХГ	МОСВ, ИАОС, браншови асоциации и сдружения на производители и

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
									търговци на храни
	Разработване и приемане на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021-2026 г.	0,8	Бюджет на МЗХГ	2021	Приета Национална програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021-2026 г.	Изготвен проект на Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021-2026 г.	Приета Националната програма за предотвратяване и намаляване на загубата на храни 2021-2026 г. с решение на министерски съвет.	МЗХГ	МОСВ, НСИ, Българска хранителна банка
	Разработване и разпространение на ръководство за предотвратяване образуването на битови хранителни биоотпадъци	0,3	Бюджет на МЗХГ	2022	Общественият и други заинтересовани страни разполагат с практически инструментариум за предотвратяването на хранителни битови отпадъци	Изготвено задание и възложена задача за разработване на ръководство	Разработено и разпространено ръководство за предотвратяване образуването на битови хранителни отпадъци.	МОСВ	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Включване на цели и мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци като част от програмите за предотвратяване на отпадъци	В рамките на разходите за изпълнение на мярката: Изготвяне от общините на общински и/регионални програми за управление на отпадъците, съответстващи на НПУО 2021-2028 г.	Общински бюджети	12/2021	Общините са планирали изпълнението на мерки за ПО на хранителни отпадъци	Брой програми за управление на отпадъците, одобрени от общинските съвети с включени мерки за ПО	Всички общини са разработили програми за управление на отпадъците с включени мерки за ПО на хранителни отпадъци	Общини	Обществено ста и други заинтересовани страни, които участват в обществените консултации и при разработването на програмите

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Изпълнение на мерките за ПО на хранителните отпадъци от общините	1	Общински бюджети	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратен и хранителни отпадъци в резултат на изпълнението на мерките	Брой изпълнени мерки за ПО на хранителните отпадъци от общините	В края на програмния период са изпълнени всички мерки за ПО на хранителните отпадъци от общините	Общини	Партньорите на общините, посочени в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на мерките за ПО
	Изготвяне и прилагане на планове от общините за ПО на хранителни отпадъци в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия, общински пазари и др. където се образуват хранителни отпадъци	0	Общински бюджети	12/2022 за изготвянето; 12/2028 за прилагането	Предотвратен и хранителни отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общините	Брой общини разработили планове; брой общини, изпълнили мерки; брой изпълнени мерки	В края на програмния период всички общини, които имат звена генериращи хранителни отпадъци, са разработили планове и прилагат мерки от тях	Общини	Общински звена

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Сключване на доброволни споразумения между МЗХГ и браншови организации в сферата на производство и преработка на храни и между Министерство на туризма и браншови организации в сферата на ресторантьорството и туризма, за сътрудничество в областта на ПО на хранителните отпадъци	0		12/2025	Поет доброволен ангажимент от сектора за прилагане на мерки за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци	Подготвен проект на Споразумение	Подписано Споразумение; приложени мерки от Споразумението	МЗХГ, Министерство на туризма	Браншови организации и в съответните сфери на производство и услуги
	Изпълнение на непрекъснати целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за ПО на хранителни отпадъци на централно и общинско ниво, в т.ч. относно значението на "Най-добър до" и "Годен до" на търговските хранителни продукти	2	Бюджет на МЗХГ, общински бюджети, в т.ч. отчисления по чл.64 от ЗУО, Европейски програми ²⁰	01/2021-12/2028	Гражданите и бизнеса са запознати с ползите от ПО на хранителните отпадъци и възможните действия за ПО на хранителните отпадъци	Брой реализирани кампании на национално и на общинско ниво	До края на програмата са проведени поне четири шестмесечни кампании на национално ниво и поне 50 кампании на общинско ниво	МЗХГ (за нац. ниво) общини (за местно ниво)	НПО, медии, други

²⁰ Общински бюджети – 0,3 млн.лв.; европейски програми – 1 млн.лв.; бюджет на МЗХГ – 0,7 млн.лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Ежегодно събиране на информация от МОСВ относно изпълнените мерки/напредъка по изпълнението чрез изпращане на въпросник до институциите/организациите, определени за водещи по мерките в настоящата програма	0,4	Бюджет на МОСВ	Ежегодно и след изтичане на периода на програмата обобщаващата информация за крайното изпълнение на мерките	Налична е информация за отчет на изпълнението на мерките по програмата	Изпратен ежегодно въпросник за събиране на информация до водещите институции за изпълнение на мерките; ежегодно за всяка мярка е отчетен напредъка по изпълнението	След изтичане срока на програмата е налична информация за изпълнението на мерките от програмата	МОСВ	Всички институции, посочени като водещи за изпълнение на мерките от настоящата програма
	Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	30	InvestEU	01/2022-12/2026	Изпълнени проекти за предотвратяване на хранителни отпадъци от бита, ресторантьорство и туризъм, и реализирани и разпространени добри практики	Обявена процедура; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти	Брой изпълнени проекти	МОСВ	Общини, юридически лица със стопанска цел

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Изготвяне на детайлни ръководства и информационни материали за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, адресирани към различни отрасли и към обществеността	0,5	Бюджет на МЗХГ	01/2022-12/2023	Генераторите на хранителни отпадъци разполагат с практическа информация за прилагане на практики за ПО на хранителни отпадъци	Изготвено задание , проведена процедура и сключен договор за изпълнение на задачата	Изготвени ръководства и информационни материали за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, адресирани към различни отрасли и към обществеността	МЗХ	

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Постигането на Цел 2 ще се осъществи чрез три програми:

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО

**Цел 2: Увеличаване на
количествата на рециклираните и
оползотворени отпадъци**

**Програма за достигане на
целите за подготовка за
повторна употреба и за
рециклиране на битовите
отпадъци**

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035 г., са както следва:

- до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

Важна предпоставка за постигане на целите за намаляване количествата на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определената отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обекти, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци (отчисления за депониране на всеки тон битови отпадъци), като тези от тях, които изпълнят посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълнят задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци
- вече функционират инсталации за отделяне на полезните компоненти от битовите отпадъци като резултат от изграждането им посредством публично-частно партньорство между организациите по оползотворяване за отпадъци от опаковки, както и финансово подпомагане чрез ПУДООС, на някои от тях.

- Разработени, одобрени и финансирани проекти по ОПОС в рамките на последните два програмни периода. С реализацията на проектите за регионални системи по ОПОС 2007-2013 г. са изградени и 11 сепариращи, 18 инсталации за компостиране на зелени отпадъци и 1 инсталация за анаеробно разграждане на хранителни отпадъци. По ОПОС 2014-2020 г. са подписани договори и в процес на изграждане са 35 инсталации за компостиране на зелени отпадъци и 3 броя анаеробни инсталации. След тяхното изграждане и въвеждане в експлоатация в страната ще функционират 53 инсталации за компостиране за зелени отпадъци и 4 инсталации за анаеробно разграждане.
- Над 6 млн. жители на страната са обхванати от системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки от хартия и метал, пластмаса и стъкло. Това е важна предпоставка за изпълнение не само на националните цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, но е принос за изпълнение на общинските и националните цели по настоящата програма за рециклиране на поне 50% от битовите отпадъци до 2020 г. Към настоящия момент в системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки са обхванати 207 общини.
- Проведени са обучителни програми за общините за запознаването им с нормативната уредба относно изискванията за рециклиране на битовите отпадъци и представяне на добри общински практики и препоръки в тази област.

В Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни (меки) мерки.

Инвестиционните мерки са насочени основно към реализацията на проекти за изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, инсталации за рециклиране, инсталации за компостиране, създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и др.

„Меките“ мерки са насочени към осъществяването на различни тематични проверки, провеждане на информационни и разяснителни кампании и обучения, различни нормативни промени и др.

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

В резултат от изпълнението на мерките от програмата до 2030 г. минимум 55% от общото тегло на битовите отпадъци ще бъдат подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят допълнителни модули за стабилизиране на биоразградимата фракцията към инсталациите за сепариране, е представен в Приложение 6.

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят инсталации за предварително третиране на отпадъци, е представен в Приложение 7.

Индикативен списък на РСУО, в които е необходимо да се осигурят инсталации за

третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранително отпадъци, е представен в Приложение 8.

Приемането и прилагането на Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., изигра съществена роля за прилагане на нов подход към биоразградимите отпадъци, увеличаване на количествата на рециклираните биоразградими отпадъци чрез създаване и постепенно разширяване на системите за разделно събиране и изграждане на инфраструктура за рециклиране на зелени, а в последните години - и за рециклиране на хранителни отпадъци, които до приемането на Плана почти изцяло се депонираха. Планът анализира и адресира и мерки за намаляване на депонирането на други потоци биоразградими отпадъци – основно хартия и картон, като количествата депонирани отпадъци от този вид също се намалиха чрез развитие на системите за разделно събиране и инфраструктурата за рециклиране и особено на отпадъците от опаковки от хартия и картон.

Приемането и прилагането на Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., има значителен принос и към изпълнение на националните политики и планове в областта на климата, тъй като намаляването на количествата на депонираните биоразградими отпадъци е ключова мярка за смекчаване на измененията на климата чрез намаляване емисиите на парникови газове (метан) от сектор „отпадъци“.

План за действие към Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци						2025 г. - мин.50% от общото тегло на битовите отпадъци да са подготвени за повторна употреба и рециклиране	2030 г. - мин.55% от общото тегло на битовите отпадъци да са подготвени за повторна употреба и рециклиране		
	Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци	235 ²¹	Програма за околна среда 2021-2027 г. и други източници на финансиране, в съответствие с правилата и процедурите за финансиране	01/2022-12/2028	Осигурена необходима инфраструктура за предварително третиране на смесено събрани битови отпадъци със стабилизиране на биоразградимата фракция и рециклиране на разделно събрани битови отпадъци в 101 общини от 20 РСУО	Изготвени покани за обявяване на процедури за набиране на проектни предложения; обявени процедури за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой приключени договори	Дял (%) на усвоените средства; брой приключили договори; брой изградени инсталации	УО на ПОС	Общини; РСУО
	Доизграждане на регионална система за	20	Програма за околна среда	01/2022-12/2024	Осигурена необходима инфраструктура за	Изготвена покана за обявяване на	Изпълнен договор; изградена	УО на ПОС	Община Кърджали

²¹ Индикативният бюджет на ПОС 2021-2027 е 210 млн. лв. Мярката „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“ е предвидена и в План за действие към Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други със същите средства от ПОС 2021-2027 г. За изпълнение на мярката се очаква да се привлекат ресурси и от допълнителни източници.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	управление на битовите отпадъци за регион Кърджали и реализация на процедурата		2021-2027 г. ²²		предварително третиране и рециклиране на битови отпадъци	процедурата; обявена процедура; подадено проектно предложение; сключен договор с бенефициента	инсталация		
	Изграждане на общински площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, и други разделно събрани отпадъци във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители	15	Програма за околна среда 2021-2027 г., общински бюджети ²³	01/2022 - 12/2024	Изградени площадки в общините, даващи възможност на населението да предава безвъзмездно разделно събрани отпадъци	Брой изградени площадки	Във всички населени места над 10 хил. жители и във всички райони на градовете с районно деление има изградени площадки за предаване на разделно събрани отпадъци	УО на ПОС	Общини; РСУО
	Създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка, и/или друг начин за предотвратяване на отпадъците	50	Програма за околна среда 2021-2027 г.	01/2022 - 12/2025	Създадени центрове за подготовка за повторна употреба и поправка	Брой изготвени проекти; брой изпълнявани проекти	Брой създадени центрове за подготовка за повторна употреба и поправка	МОСВ-ПОС	Общини, юридически лица със стопанска цел
	Изграждане на инсталации за рециклиране на отпадъци	40 ²⁴	ПУДООС, Програма за околна среда	01/2022 - 12/2025	Изградени инсталации за рециклиране на отпадъци	Изготвени покани за обявяване на процедура за	Брой изградени инсталации за рециклиране на	Общини, юридически лица със	МОСВ

²² Средствата са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“.

²³ Програма за околна среда 2021-2027 – 7,5 млн. лв., средствата са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“; общински бюджети – 7,5 млн. лв.

²⁴ Индикативният бюджет на ПОС 2021-2027 за процедурата е 30 млн. лв. Очакванията са да се привлекат ресурси и от допълнителни източници.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
			2021-2027 г., общински бюджети; частни инвестиции ²⁵			набиране на проектни предложения от ПОС 2021-2027 и ПУДООС; обявени процедури за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой проекти, разработени и изпълнявани от частни инвеститори	отпадъци	стопанска цел – рециклиращи предприятия	
	Изготвяне от общините на общински/регионални програми за управление на отпадъците, съответстващи на НПУО 2021-2028 г.	12	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО	12.2021	Общините разполагат с управленски документ като важен инструмент за планиране и провеждане на общинската политика за управление на отпадъците	Общините са изготвили задания за разработване на програмите	Програмите са одобрени от Общинските съвети	Общини	Местни НПО, бизнес и др.

²⁵ ПОС 2021-2027 – 30 млн.лв.; общински бюджети – 5 млн.лв.; ПУДООС – 2 млн.лв.; частен бизнес – 3 млн.лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Изграждане на нови и разширяване на съществуващите системи за разделно събиране на битови отпадъци	60	ПОС 2021-2027 ²⁶	01/2022-12/2028	Изградени нови системи и разширени съществуващи системи за разделно събиране на битови отпадъци	Изготвена покана за обявяване на процедура за набиране на проектни предложения; обявена процедура за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой приключени договори	Дял (%) на усвоените средства; брой приключили договори; брой изградени нови системи; брой разширени съществуващи системи	Общини, РСУО	УО на ПОС

²⁶ Средствата са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Разработване на модели за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци от общините в България и тестването им в 3 РСУО	20	ПОС 2021-2027 ²⁷	01/2022-12/2028	Разработени и тествани модели за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци	Изготвена покана за обявяване на процедура за набиране на проектни предложения; обявена процедура за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой приключени договори	Дял (%) на усвоените средства; брой приключили договори; брой разработени модели; брой тествани модели	НСОРБ, Общини от 3 РСУО	МОСВ
	Широко информирание на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	5,3	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО	01/2022 - 11/2028	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	Брой общини, публикували на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Всички общини са публикували на интернет страниците си информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	Общини	
	Осъществяване на	0,176	Бюджет на	01/2021-	Изготвен доклад до МОСВ	Брой осъществени	Осъществени	РИОСВ	

²⁷ Средствата са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	тематични проверки от РИОСВ за изпълнение от общините на задължението за създаване на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата в населените места над 10 000 жители		МОСВ ²⁸	11/2028	за резултатите от осъществения контрол от РИОСВ	тематични проверки; брой проверени общини;	тематични проверки във всички общини		
	Провеждане от общините на информационни кампании за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинските програми за управление на отпадъците	60	Общински бюджети, "Програма за околна среда 2021-2027" ²⁹	Ежегодно до 2028 г.	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци	Брой общини провели ежегодно информационни кампании за разделно събиране и подобряване управлението на битовите отпадъци	Всички общини провеждат ежегодно информационни кампании за разделно събиране и подобряване управлението на битовите отпадъци	Общини	

²⁸ Стойностите включват разходи за персонал, изпълняващ мерките в рамките на утвърдените разходи по бюджета на МОСВ.

²⁹ Бюджетът е индикативен. Средствата от ПОС 2021-2027 г. са включени в бюджета по мярка „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Включване в общинските програми за управление на отпадъците на мерки и изпълнение на мерките за ежегодно провеждане на поне две кампании за разделно събиране на отпадъци от стара хартия и други материали (напр. в края и в началото на учебната година)	5	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО	Ежегодно до 2028 г.	Допълнителни количества разделно събрани отпадъци от общините	Брой общини, провели ежегодни кампании за разделно събиране на стара хартия и други отпадъци	Всички общини провеждат ежегодни информационни кампании за разделно събиране на стара хартия и други отпадъци	Общини	Училища, НПО, ОО
	Осъществяване на ежегодни регулярни обучения на служителите от РИОСВ във връзка с осъществяваната от тях контролна дейност върху дейността на общините по рециклиране и подготовка за повторна употреба на битовите отпадъци	0,5	Бюджет на МОСВ ³⁰	Ежегодно до 2028 г.	Служителите от РИОСВ са обучени относно осъществяваната от тях контролна дейност върху дейността на общините по рециклиране и подготовка за повторна употреба на битовите отпадъци	Брой проведени обучения; брой обучени служители; брой РИОСВ, в които е проведено обучение	Планираните годишни работни срещи и семинари с РИОСВ, организирани от МОСВ, са осъществени и отчетени	МОСВ	РИОСВ
	Изготвяне на годишни планове и годишни отчети за осъществяване на контрол от общините за	0,85	Общински бюджети	Ежегодно до 2028 г.	Одобрени годишни планове и годишни отчети за контрол по нормативната уредба за	Брой одобрени общински годишни планове и годишни отчети за контрол	Всички общини осъществяват контролната дейност по	Общини	

³⁰ Стойностите включват разходи за персонал, изпълняващ мерките в рамките на утвърдените разходи по бюджета на МОСВ.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	изпълнение на изискванията на общинските наредби за управление на отпадъците относно разделното събиране и подготовката за повторна употреба на битовите отпадъци				управление на отпадъците	по нормативната уредба за управление на отпадъците	управление на отпадъците на основата на детайлно разработен план и отчитат изпълнението на годишните цели за контролната дейност на основата на годишния план		
	Осигуряване на необходимото техническо оборудване за общинските администрации, с което служителите отговарящи за отпадъците да извършват проверки	2	Общински бюджети	12/2023	Повишена ефективност и възможност за извършване на планови и извънпланови проверки	Брой предоставено оборудване	Техническото оборудване е повече спрямо 2020 г.	Общини	
	Разработване на Национална комуникационна стратегия за обществеността по въпросите за рециклиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране с петгодишен план за действие	0,5	Бюджет на МОСВ	01/2022 - 12/2022	Разработена Национална комуникационна стратегия	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Предвидени са адекватни мерки за повишаване на информираността на населението и бизнеса по въпросите на управлението на отпадъците	МОСВ	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	Изпълнение на мерките от Националната комуникационна стратегия за управление на отпадъците	3	Бюджет на МОСВ	06/2023 - 12/2028	Повишена информираност на населението и бизнеса по въпросите на управлението на отпадъците	Мерките се изпълняват съгласно Плана за действие към стратегията	Превръщане на обществеността в ключов фактор при управлението на отпадъците	МОСВ	Общини; НПО; медии

**Цел 2: Увеличаване на
количествата на рециклираните и
оползотворени отпадъци**

**Програма за достигане на
целите за рециклиране и
оползотворяване на строителни
отпадъци и отпадъци от
разрушаване на сгради**

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети за постигане на тези цели до момента, а именно:

- одобрените нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали от 2017 г. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции, като са поставени следните ключови изисквания:
 - Възложителят на инвестиционен проект е отговорен за изпълнението на целите за рециклиране на строителните отпадъци.
 - Възложителят е длъжен да разработи План за управление на строителните отпадъци като задължителна част от строителната документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж и се одобрява заедно с целия проект. Изпълнението на Плана за управление на строителните отпадъци осигурява проследимост на количествата на отпадъците от момента на тяхното образуване до предаването им за оползотворяване или крайно обезвреждане. Въвеждането на този механизъм улеснява осъществяването на контрол от страна на компетентните органи за изпълнение на изискванията на наредбата, както превантивно – на етап издаване на разрешение за строеж, така и последващо – при контрол на изпълнението на строителните дейности и в процедурата на въвеждане в експлоатация на обекта.
 - Възложителите на инвестиционни проекти, финансирани с публични средства, са отговорни за влагане в строежите на определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи.
 - Възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално

оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради съдържа както инвестиционни мерки, така и „меки“ мерки.

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

Меките мерки са основно насочени към успешното прилагане на практика на нормативната уредба, както и към повишаване на информираността и капацитета в разглежданата област.

Инвестиционните мерки по програмата са свързани с реализацията на процедура за финансиране на проекти и изпълнение на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Анализите на строителните отпадъци, изготвени в процеса на разработването на НПУО 2021-2028 г., потвърдиха необходимостта от тези инсталации. Възможни източници на финансиране са средства, осигурени от Програма за околна среда 2021-2027 г. Възможно е и публично – частно партньорство между бизнеса и общините, включително чрез предоставяне на подходящи общински терени за изграждане на съоръжения.

Реализацията на мерките и действията, включени в тази Програма, както и на част от планираните мерки, включени в други програми от НПУО 2021-2028 г., но допринасящи за изпълнение на целите и на настоящата програма, гарантира изпълнението на амбициозните цели за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и от разрушаване на сгради.

План за действие на Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворените отпадъци						Ежегодно - мин. 70% от общото тегло на строителните отпадъци са подготвени за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване	Ежегодно - мин. 70% от общото тегло на строителните отпадъци са подготвени за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване		
	Реализация на процедура за финансиране на проекти и изпълнение на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на	42,3	InvestEU	01/2023-12/2028	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Изготвена покана за обявяване на процедура за набиране на проектни предложения; обявена процедура за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни	Всички сключени договори са изпълнени; брой на изградените системи, съоръжения и инсталации; капацитет на изградените системи, съоръжения и	УО на ПОС, ФМФИБ	Общини, юридически лица със стопанска цел

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	рециклирани строителни материали ³¹					предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой приключени договори	инсталации		
	Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост	45,6 ³²	InvestEU; общински бюджети ³³	01/2023-12/2028	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Брой изпълнени проекти за разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци	Във всички общини с доказана необходимост за разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци са изпълнени такива проекти	Общини, юридически лица със стопанска цел	УО на ПОС
	Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно	2	Бюджет на органите, издаващи	01/2021-12/2028	Осъществен контрол за изпълнение	В годишните планове за извършване на	Спазени са всички изисквания на ЗУО относно	Общини; РИОСВ	Възложители на инвестицион

³¹ Конкретният обхват на процедурата ще бъде прецизиран и уточнен след извършването на предварителната оценка на финансовите инструменти.

³² Средствата са предвидени общо за разделно събиране и рециклиране на битови и строителни отпадъци.

³³ InvestEU – 22,8 млн. лв.; общински бюджети – 22,8 млн. лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци		разрешение за строеж; осъществяващ и контрол на строителството; осъществяващ и одобрение и контрол при въвеждане на строителните обекти в експлоатация		изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци	контролна дейност на компетентните органи са включени тематични проверки относно спазване на изискванията за строителни отпадъци; брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	строителните отпадъци и Наредбата за строителни отпадъци		ни проекти
	Включване в тръжните документи за строителство на сгради на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	Бюджет на възложителите на обществени поръчки	12/2028	В строителството на сгради се влагат рециклирани строителни материали	2021-2023 - 2%; 2024-2028 - 2,5%	2028 - 2,5%	Възложители на обществени поръчки	Строители
	Включване в тръжните документи за строителство на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни	0	Бюджет на възложителите на обществени поръчки	12/2028	В строителството на пътища се влагат рециклирани	2021-2023 - 8%; 2024-2028 -10%	2028 - 10%	Възложители на обществени поръчки	Строители

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	материали				строителни материали или на третирани строителни отпадъци за материално оползотворяване в обратни насипи				
	Включване в тръжните документи за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	Бюджет на възложителя е на обществени поръчки	12/2028	При ремонтите на пътища се влагат рециклирани строителни материали	2021-2023 - 2%; 2024-2028 -3%	2028 - 3%	Възложители на обществени поръчки	Строители
	Включване в тръжните документи за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура на изискването за влагане в	0	Бюджет на възложителя е на обществени поръчки	12/2028	В строителството на други строежи от техническата инфраструктура се влагат рециклирани	2021-2023 - 5%; 2024-2028 -8%	2028 - 8%	Възложители на обществени поръчки	Строители

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	строежите на рециклирани строителни материали				строителни материали				
	Включване в тръжните документи за строителство на изискването за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи	0	Бюджет на възложителя е на обществени поръчки	12/2028	Строителни отпадъци се оползотворяват в обратни насипи	2021-2022 - 8% 2023-2024 - 9% 2025 - 10% 2026-2028 - 11%	2028 - 12%	Възложители на обществени поръчки	Строители

**Цел 2: Увеличаване на
количествата на рециклираните и
оползотворени отпадъци**

**Програма за достигане на целите
за рециклиране и
оползотворяване на МРО**

Съгласно ЗУО "Масово разпространени отпадъци" са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци.

- Отпадъци от опаковки
- ИУМПС
- ИУЕЕО
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от гуми
- Отпадъци от батерии и акумулатори

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са заложи на общеевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролята на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Заложените цели за МРО по години са следните:

Група МРО	Цели
<u>Отпадъци от опаковки</u>	<p>До 2025 г.:</p> <p>65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.</p> <p>Пластмаси: 50%</p> <p>Дърво: 25%</p> <p>Черни метали: 70%</p> <p>Алуминий: 50%</p> <p>Стъкло: 70%</p> <p>Хартия и картон: 75%</p> <p>До 2030 г.:</p> <p>70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в.т.ч.:</p> <p>Пластмаси: 55%</p> <p>Дърво: 30%</p> <p>Черни метали: 80%</p> <p>Алуминий: 60%</p>

Група МРО	Цели
	Стъкло: 75% Хартия и картон: 85%
<u>ИУМПС</u>	Ежегодно: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС Ежегодно: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС
<u>ИУЕЕО</u>	Ежегодно: разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
<u>Отпадъци от отработени масла</u>	Ежегодно: мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година
<u>Отпадъци от гуми</u>	Ежегодно: не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
<u>Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)</u>	Ежегодно: разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
<u>Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори</u>	Ежегодно: разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
<u>Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори</u>	Ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори

Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО включва основно „меки“ мерки, които имат административно-регулаторен и информационно-образователен характер. Предвидени са мерки за повишаване на административния капацитет.

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

В Плана за действие към настоящата програма не са включени специфични мерки и дейности за подобряване на системите и достигане на целите относно рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, тъй като те са включени в Плана за действие към Подпрограмата за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

План за действие към Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци						<p>Отпадъци от опаковки- 2025 : 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира Пластмаси: 50% Дърво: 25% Черни метали: 70% Алуминий: 50% Стъкло: 70% Хартия и картон: 75%</p>	<p>Отпадъци от опаковки- 2030 : 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират Пластмаси: 55% Дърво: 30% Черни метали: 80% Алуминий: 60% Стъкло: 75% Хартия и картон: 85%</p>		
						<p>ИУМПС - 2025 г.: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС 2025 г.: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на</p>	<p>ИУМПС - 2028 г.: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС 2028 г.: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС</p>		

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
						всяко ИУМПС			
						<u>ИУЕЕО- 2025 г.</u> разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години	<u>ИУЕЕО- 2028 г.</u> разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години		
						<u>Отпадъци от отработени масла</u> - ежегодно мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година	<u>Отпадъци от отработени масла</u> - ежегодно мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година		
						<u>Отпадъци от гуми</u> - ежегодно не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират	<u>Отпадъци от гуми</u> - ежегодно не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират		
						<u>Отпадъци от портативни батерии и</u>	<u>Отпадъци от портативни батерии и акумулатори</u>		

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
						<p>акумулатори (ПБА) - ежегодно разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната</p>	<p>(ПБА)- ежегодно разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключване на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната</p>		
						<p>Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори - ежегодно разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори</p>	<p>Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори - ежегодно разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори</p>		
						<p>Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори -</p>	<p>Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори -</p>		

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
						ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори	ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори		
	Провеждане на проучване в България за определяне на съдържание на УОЗ (PBDE и PFOS) в пластмасови отпадъци от разкомплектоване на ИУЕЕО и ИУМПС с цел тяхното оползотворяване, рециклиране и повторна употреба и/или тяхното обезвреждане, ако са надвишени пределно допустимите концентрации от УОЗ	0,3	Бюджет на МОСВ	05/2022	Проведено проучване за определяне на съдържание на УОЗ (PBDE и PFOS) в пластмасови отпадъци от разкомплектоване на ИУЕЕО и ИУМПС	Етапи от изпълнението на проекта	Проектът е приключил в срок	ИАОС	Бизнес
	Извършване на цялостно проучване	0,036	МОСВ	2021	Създадени условия за	Проведена процедура за	Проведено цялостно проучване на	МОСВ	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	на пластмасови продукти за еднократна употреба в обхвата на Директива 2019/904/ЕС относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда за територията на България				изпълнение на изискванията на Директива 2019/904/ЕС	избор на изпълнител; подписан договор с избрания изпълнител; изпълнен договор	пластмасови продукти за еднократна употреба		
	Разработване на методика за установяване на подробни правила за модулиране на възнагражденията на организациите по оползотворяване на масово разпространени отпадъци по отношение на отделните продукти или групи от сходни продукти, като се	0,06	МОСВ	2021	Създадени условия за изпълнение на изискванията на Директива 2019/904/ЕС	Проведена процедура за избор на изпълнител; подписан договор с избрания изпълнител; изпълнен договор	Разработена методика	МОСВ	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	отчита тяхната устойчивост, пригодност за ремонтране, пригодност за повторна употреба и рециклиране, както и наличието на опасни вещества								
	Извършване на проучване за съществуващите бариери/пречки за използването на материали, получени от рециклирани отпадъци от опаковки и за подобряване на условията на пазара за такива материали	0,06	МОСВ	2022	Създадени възможности за използването на материали, получени от рециклирани отпадъци от опаковки и подобрени условията на пазара за такива материали	Проведена процедура за избор на изпълнител; подписан договор с избрания изпълнител; изпълнен договор	Извършване на проучване за съществуващите бариери/пречки за използването на материали, получени от рециклирани отпадъци от опаковки	МОСВ	
	Обучение на служители на ДАМТН и КЗП във връзка с контрола	0,7	ДБ; Програма LIFE и др. европейски програми ³⁴	12/2023	Подобрен капацитет на служители на ДАМТН, КЗП и МЗ	Етапи на планиране и изпълнение на обучението	Обучителните модули са проведени	ДАМТН, КЗП съобразно техните компетенции	Регионални звена на ДАМТН

³⁴ Държавен бюджет – 0,28 млн.лв.; други европейски програми – 0,42 млн.лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	за съответствието на продуктите, след чиято употреба се образуват МРО, вкл. проучване опита на държави членки с добри практики, съгласно ежегодно проучване на нуждите от обучение				във връзка с контрола за съответствието на продуктите, след чиято употреба се образуват МРО, вкл. проучване опита на държави членки с добри практики				
	Осигуряване на онлайн достъп на РИОСВ до информацията на ПУДООС за заплатени продуктови такси от задължените лица по схемите за РОП	0,2	Бюджет на МОСВ	12/2023	Всички РИОСВ имат достъп до информационната система на ПУДООС за заплатени продуктови такси по видове МРО	Решение на УС на ПУДООС за осъществяване на онлайн достъп на РИОСВ до информационните системи на ПУДООС за заплатени продуктови такси за МРО; отчет пред УС на ПУДООС за изпълнено решение на ПУДООС	Подобрен контрол на изпълнението на изискванията от задължените лица по схемите за РОП, произтичащи от ЗУО и наредбите за управление на МРО	МОСВ	ИАОС, РИОСВ
	Ежегодно провеждане на национално	0,6	Съгласно бюджета на Комуникационната	Ежегодно до 2028	МОСВ разполага с допълнителна информация за	Брой проведени национално представени	Проведени всяка година от плановия период на	МОСВ	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	представително социологическо проучване за мнението, нагласите, подобряване на познанията и разширяване на участието на гражданите в системите за разделно събиране на отпадъците като част от дългосрочната комуникационна стратегия за информационни дейности към обществеността за управление на отпадъците		стратегия		подпомагане вземането на управленски решения, съобразени с мнението на гражданите	социологически проучвания	социологически проучвания		
	Изпълнение на информационни кампании за обществеността от ОО на МРО от одобрените им програми	2	Средства на ОО	Ежегодно до 2028	ОО изпълняват одобрените им програми, вкл. в частта за информиране на обществеността	Брой проведени информационни кампании от ОО на МРО	Повишена информираността на обществеността по въпросите на управлението на МРО, отчетена при проучвания на общественото	ОО	МОСВ

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
							мнение		
	Въвеждане в Наредбата за опаковки и отпадъци от опаковки на изискване в Програмите на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки за включване на информационни мерки за предотвратяване на отпадъци от опаковки и повторна употреба	0,02	Бюджет на МОСВ ³⁵	12/2021	0000 се задължават да включат в информационните си кампании мерки за предотвратяване на отпадъците от опаковки и за повторна употреба	Разработен проект на нормативен акт	Приет нормативен акт с включено задължение за 0000	МОСВ	МС

³⁵ Стойностите включват разходи за персонал, изпълняващ мерките в рамките на утвърдените разходи по бюджета на МОСВ.

**Цел 2: Увеличаване на
количествата на рециклираните и
оползотворени отпадъци**

**Програма за достигане на целите
за рециклиране и
оползотворяване на МРО**

**Подпрограма за управление на
опаковките и отпадъците от
опаковки**

ВЪВЕДЕНИЕ

Необходимостта от разработването на настоящата подпрограма към Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО произтича от следните основни причини:

1. Нормативно изискване - съгласно чл. 49, ал. 4, т. 13 от ЗУО, Националният план за управление на отпадъците трябва да съдържа отделна глава за управлението на опаковките и отпадъците от опаковки, включваща и мерки за предотвратяване и повторна употреба.
2. За разлика от останалите МРО, в управлението на отпадъците от опаковки общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки. В случай че нямат сключен договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, общините са длъжни да разработват и изпълняват сами програми за разделно събиране на отпадъци от опаковки и да предоставят ежегодно информация на МОСВ в тази връзка.
3. Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Настоящата подпрограма си поставя задачата да идентифицира ключовите тенденции по отношение на количествата на опаковките, на генерираните отпадъци от опаковки, от потреблението на опакованите стоки и нивото на рециклиране, и да набележи основни мерки и действия, които да подпомогнат предотвратяването на образуването на тези отпадъци, повторната употреба и постигането на заложените количествени цели пред страната за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки и за влагане на рециклирани материали в някои видове опаковки.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са посочени в Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. В допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство³⁶ от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки

³⁶ ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%.
- държавите членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. и до 2029 г. - 90%.

На европейско ниво се приеха и нови разпоредби за докладване на данни за отпадъците от опаковки³⁷, които страната ни трябва да прилага.

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ И ИЗВОДИ

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е първата от всички системи за разделно събиране на отпадъците, създадена след приемането на Закона за управление на отпадъците през 2003 г. С приемането на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки³⁸ през 2004 г. и измененията ѝ впоследствие в националното законодателство се регламентира цялостната схема за управление на този поток отпадъци, която непрекъснато се разширява и подобрява ефективността си в годините. На територията на страната работят няколко организации за оползотворяване на отпадъците от опаковки, които имат ангажимента да изпълняват целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки от името на лицата, които пускат на пазара опаковани стоки. Системата е с широко покритие на територията на цялата страна (както е посочено в Раздела „Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“).

Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е процентът на рециклираните отпадъци от опаковки спрямо генерираните. Средно за страните от ЕС стойността на този показател е 60,4% за 2008г. и 67,5% 2017 г. За страната ни този процент нараства от 50.3% през 2008г. на 65,6% през 2017 г., като от 2010 до 2017 г. стойността на показателя се движи около средната стойност на показателя за държавите от ЕС. През десетгодишния период 2008-2018г. България изпълнява, дори преизпълнява, целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки. Ежегодно ИАОС подготвят и публикуват на интернет страницата си доклад за степента на достигане на целите и за управлението на отпадъците от опаковки с богати информация и илюстрации, и на напълно достъпен за обществеността език.

³⁷ РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2019/665 НА КОМИСИЯТА за докладване на данни за отпадъците от опаковки

³⁸ Приета с ПМС № 41 от 26.02.2004 г. Обн. ДВ. бр.19 от 9 март 2004 г., попр. ДВ. бр.56 от 29 юни 2004 г., изм. ДВ. бр.104 от 26 ноември 2004 г., изм. ДВ. бр.58 от 15 юли 2005 г., изм. ДВ. бр.53 от 10 юни 2008 г., изм. ДВ. бр.29 от 8 април 2011 г., отм. ДВ. бр.85 от 6 ноември 2012 г. Действащата Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки е Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 76/30.08.2013 г. зм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Друг специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е количеството рециклиран отпадък на жител за година. За 2017 г. този показател за България е 42 кг/жител, като с всяка изминала година за последните десет години се увеличава процентът на рециклираните отпадъци от опаковки от общо образуванияте. Средно за ЕС за същата година стойността на показателя е приблизително 120 кг/жител рециклирани отпадъци от опаковки, което е три пъти повече от стойността в България.³⁹

През десетгодишния период 2008-2018 г. непрекъснато нарастват количествата на опаковките на опакованите стоки, пускани на пазара в страната, както е представено в следващата таблица.

Таблица. Количества опаковки през 2008 и 2018 г. (т)

	2008	2018
Пластмаси	77 682	131 359
Хартия/картон (вкл. композит.)	87 077	168 840
Метал	18 127	37 625
Дърво	6 964	65 011
Стъкло	109 362	90 950
Други	2 997	3 708
Общо	302 208	497 493

Източник: НСИ

От таблицата се вижда, че за периода общото количество опаковки на пусканите опаковани стоки нараства с почти 200 хил.т. или с 65%. Най-сериозен ръст в количеството на потребени опаковки се наблюдава при потоците от дърво 9 пъти през 2018 г. спрямо 2008 г. В края на периода над 1/3 от пуснатите на пазара опаковки са от хартия и картон, следвани от опаковки от пластмаса - около 1/4 от опаковките, и стъкло – около 1/5 от опаковките. За разглеждания период нараства и процентът на отпадъците от опаковки в общото количество образувани отпадъци – от почти 7% през 2008 г. на малко над 17% през 2018 г.

На европейско ниво общият обем на генерирани отпадъци от опаковки на жител през 2017 г. е 173,8⁴⁰, като в някои държави показателят е със стойност над 215 кг/жител (Люксембург, Германия, Италия)⁴¹. През 2017 г. генерираните отпадъци от опаковки на жител в България са 64,3 кг/ж, което е почти три пъти по-малко от средното за страните от ЕС.

³⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Packaging_waste_statistics

⁴⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Packaging_waste_statistics#Generation_and_recycling_per_inhabitant

⁴¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Packaging_waste_statistics

През 2012 г. с приемането на новия Закон за управление на отпадъците се въведе изискването ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места с над 5 000 ж. и курортните места да събират разделно получените от дейността им отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали на територията на обекта и да ги предават в съответствие с изискванията на наредбата по чл. 22 ЗУО – общинските наредби за управление на отпадъците. Изключение от посоченото изискване се допуска за населени места, в които няма изградена система за разделно събиране на същите отпадъци от домакинствата. Редица общини въведоха това изискване в общинските си наредби за управление на отпадъците, но на практика не са въвели механизми за прилагането и му и липсва информация доколко посочените обекти изпълняват (доброволно) това изискване. Доколкото част от отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали, генерирани от ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради са отпадъци от опаковки от посочените материали, в Плана за действие към Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки се включват мерки, произтичащи от посоченото законово изискване.

От представените информация и данни могат да се формулират следните основни изводи:

- В годините нараства както абсолютното количество на отпадъците от опаковки, така и относителният дял на отпадъците от опаковки в общото количество на образуваните битови отпадъци.
- В резултат на създадената схема за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки България е на средното ниво на рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, и изпълнява заложените в европейското и националното законодателство цели.
- България е с много по-благоприятна стойност на показателя генерирани отпадъци на жител в сравнение със средноевропейското ниво.
- Няма въведени механизми и липсва информация доколко се изпълняват изискванията от ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки, а в това има голям потенциал за нарастване на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки с високо качество.

Препоръки за ключови действия

Като се вземат предвид тенденциите в страната по отношение на опаковките и отпадъците от опаковки, европейските политики относно кръговата икономика и ефективното използване на ресурсите, както и новоприетото европейско законодателство в разглежданата област е целесъобразно достиженията на създадената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, не само да се запазят, но и да се надграждат и развиват в следващите години.

Независимо че страната ни е в много по-благоприятна ситуация от средното европейско ниво по отношение на количествата генерирани отпадъци от опаковки, е необходимо да се провеждат много по-целенасочени мерки за предотвратяване образуването на отпадъци от опаковки и повторно използване на опаковки, където това е възможно. Особено важно е провеждането на широки информационни кампании сред обществеността, предвид многобройните източници, които ежедневно генерират такива отпадъци на територията на цялата страна.

Необходимо е да се подобрят и разширят системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, предвид нарастването на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, както и специфичните цели за разделно събиране на пластмасовите бутилки за еднократна употреба до 3 литра.

Общините следва да фокусират вниманието си върху прилагашите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизирани за целта лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци от опаковки), но и до намаляване на разходите на общините за третиране на битовите отпадъци поради намалени количества битови отпадъци, извозването и третирането на които общините трябва да финансират.

Бизнесът за производство на пластмасови бутилки за еднократна употреба трябва да пренастрои производството си с оглед достигане на целите за влагане на рециклирана пластмаса при производството на пластмасови бутилки за еднократна употреба. Следва да се определи компетентният държавен орган за контрол спазването на това изискване, като на този орган се осигури обучение, методически ръководства за контрол и други необходими ресурси – човешки, финансови, технически и др.

Предложените в Плана за действие към настоящата подпрограма мерки/действия адресират предизвикателствата и препоръките, идентифицирани в настоящия раздел.

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

План за действие към Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Разширяване на системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки с оглед новите цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, вкл. извършване на текущ анализ за необходимата техническа инфраструктура	40	Бюджет на организациите за оползотворяване на отпадъците от опаковки	2022-2028	Осигурена техническа инфраструктура за разширяване на системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки и постигане на целите	Осъществен анализ за необходимата допълнителна техническа инфраструктура	Достигнати цели за оползотворяване и рециклиране на отпадъците от опаковки	Организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки	
Провеждане на широка национална информационна кампания за предотвратяване отпадъците от опаковки, разделно събиране и рециклирането им	0,5	ПОС 2021-2027 ⁴²	2022-2026	Населението и бизнеса са информирани и мотивирани за действия по Предотвратяване на отпадъците от опаковки и подобряване на разделното събиране	Подготвена и обявена процедура за директно предоставяне на БФП на НСОРБ	Изпълнен проект за „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“	ПОС 2021-2027	НСОРБ

⁴² В рамките на бюджета и при изпълнението от НСОРБ на проекта в рамките на планираната процедурата за директно предоставяне на БФП „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“

Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Ежемесечно осъществяване на тематични контролни проверки от РИОСВ за спазване на изискванията на чл. 33 от ЗУО за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси, дърво и метали, вкл.. отпадъци от опаковки от същите материали, от търговски и други подобни обекти и оповестяване на наложените предписания/санкции	0	Бюджет на РИОСВ	2021-2028	Рязко ограничаване на броя на търговските и др. подобни обекти, които не изпълняват задълженията по чл.33 от ЗУО	Брой извършени проверки за спазване изискванията на чл.33 от ЗУО	Извършеният брой проверки за спазване на изискванията на чл.33 от ЗУО като минимум покриват предвидения брой проверки съгласно годишния план за извършване на контролни проверки от съответната РИОСВ, одобрен от МОСВ	РИОСВ	
Поемане на доброволни ангажименти от бизнеса за прилагане на практики за предотвратяване генерирането на отпадъци от опаковки от стоки, които предлагат на пазара	0	Бюджет на организациите, поели доброволно ангажимента	2021-2028	Предотвратени количества отпадъци от опаковки	Планирани мерки за предотвратяване на отпадъците от опаковки от бизнеса	Изпълнени мерки за предотвратяване на отпадъци от опаковки от бизнеса	Общини	Бизнес организации (търговски обекти и др.)
Връчване на ежегодни награди от МОСВ на бизнес организации, общини и НПО за осъществени мерки за предотвратяване образуването на отпадъци от опаковки	0,140	Бюджет на МОСВ	2022-2028	Стимул за предприемане на мерки за предотвратяване на отпадъци и разпространение на добри практики	Планирани ежегодно церемонии по връчване на наградите	Осъществени ежегодно церемонии за връчване на наградите и разпространена информация за добри практики	МОСВ	

**Цел 3: Намаляване на
количествата и на риска от
депонирани битови отпадъци и
други**

**Програма за намаляване на
количествата и на риска от
депонирани битови отпадъци и
други**

Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други включва мерки за достигане на Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други от НПУО 2020-2028 г.

Предвидените мерки са както инвестиционни, така и "меки" мерки. Инвестиционните мерки са насочени основно към изграждане на площадкова инфраструктура за битови отпадъци, закриване и рекултивация на общински депа, третиране на утайки от ПСОВ, устойчиво управление на излезли от употреба препарати за растителна защита и др.

„Меките“ мерки са насочени към реализация на публични, бизнес и научни проекти за разработване/внедряване на различни иновативни методи за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци. Предвидени са мерки за повишаване на капацитета на публичната администрация по отношение трансграничния превоз на отпадъци и др.

Посочените в НПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдените бюджети на съответните отговорни министерства съобразно възможностите на държавния бюджет за съответната година.

В резултат на изпълнението на програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци. По-конкретно:

- ще бъде осигурен капацитет за депониране на остатъчните битови отпадъци и на друга площадкова инфраструктура
- ще бъдат рекултивирани и закрити всички общински депа
- ще бъде осигурена инфраструктура за стабилизиране на биоразградимата фракция на отпадъците
- ще бъде осигурена инфраструктура за оползотворяване на утайките от ГПСОВ, намаляване на емисиите на парникови газове и ще бъде изградена и функционираща електронна система за предлаганите продукти от третирани утайки от ПСОВ за употреба в земеделието и за рекултивация на нарушени терени
- ще бъдат разработени иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява йерархията на управление на отпадъците
- ще бъдат изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните производствени опасни отпадъци
- ще бъде повишен капацитетът на институциите да осъществяват контрол на трансграничен превоз на отпадъци, вкл. за откриване на незаконни превози на отпадъци.

С цел осигуряване на капацитет в страната ни за изгаряне с оползотворяване на енергията на отпадъци, генерирани в България, които не могат да се рециклират и същевременно следва максимално да се ограничи депонирането им с оглед изпълнение на целите за депониране на отпадъци, въвеждането/вносът на такива отпадъци ще се ограничи максимално. Въвеждането/вносът ще се разрешава по

изключение само в случаите, в които количествата генерирани в страната отпадъци не са достатъчни за капацитета на инсталациите с издадени комплексни разрешителни за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията. За целта, обаче, е необходимо адекватно периодично информационно осигуряване и изготвяне на доклади.

Управлението на утайки от ПСОВ и намаляване на депонираните отпадъци от утайки от ПСОВ се разглежда в разработваните Регионални прединвестиционни проучвания (РПИП) за ВиК за териториите на консолидираните ВиК оператори. Анализите се базират на поставените цели в Националния стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Р България за периода 2014-2020 г.

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят депа за битови отпадъци, допълнителни клетки и довеждаща инфраструктура, е представен в Приложение 9.

План за действие към Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други							До 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци		
	Изграждане на депа за битови отпадъци/допълнителни клетки и друга площадкова инфраструктура ⁴³	(174)	Общински бюджети, отчисления по чл. 64 от ЗУО, ПУДООС, ДБ	12/2028	Осигурен капацитет за депониране на остатъчните битови отпадъци и на друга площадкова инфраструктура	Брой разработени проекти; брой обявени поръчки	Намален риск за околната среда в резултат от депониране на отпадъци на депа, отговарящи на всички изисквания	Общини	ПУДООС, МОСВ
	Подготовка и изпълнение на проекти за закриване и рекултивация на	100	Общински бюджети, обезпечения по чл. 60 от ЗУО,	12/2028	Изготвени проекти за закриване и рекултивация	Брой разработени проекти; брой обявени поръчки	Разработени проекти за закриване и рекултивация на всички общински депа	Общините	ПУДООС, МОСВ

⁴³ Посочената сума е индикативна, решение за дофинансиране чрез национални средства за изграждането на клетка може да бъде вземано индивидуално за всеки конкретен случай съобразно възможностите на държавния бюджет за съответна година.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	общински депа за битови отпадъци		ПУДООС, ПОС 2021-2027 г.		на общински депа и обявени поръчки				
	Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци	260 ⁴⁴	Програма за околна среда 2021-2027 г. и други източници на финансиране, в съответствие с правилата и процедурите за финансиране	01/2022-12/2028	Осигурена необходима инфраструктура с цел намаляване на количеството депонирани битови отпадъци в 101 общини от 20 РСУО	Договорите за изпълнение на проектите са приключили с въведени в експлоатация инсталации; брой изградени инсталации	Намалено количество депонирани битови отпадъци и постигнати цели към 2030/2035 г.	МОСВ	Общини
	Реализация на процедура за финансиране на проекти и изпълнение на проекти за разработване на нов дизайн на продукти и на технологии, изискващи по-малко естествени	90	"Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията 2021-2027"	01/2022-12/2028	Разработени нови иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява йерархията на	Изготвена покана за обявяване на процедура за набиране на проектни предложения; обявена процедура за набиране на проектни	Всички договори за изпълнение на проектите са приключени в срок	МИ	Бизнес и научни организации

⁴⁴ Индикативният бюджет на ПОС 2021-2027 е 210 млн. лв. Мярката „Доизграждане/надграждане на регионални системи за управление на битовите отпадъци“ е предвидена и в План за действие към Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци със същите средства от ПОС 2021-2027 г.. За изпълнение на мярката се очаква да се привлекат ресурси и от допълнителни източници.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	суровини, съдържащи по-малко опасни вещества, генериращи по-малко отпадъци след употребата на продуктите, както и на продуктите и технологиите с по-добро „екологично поведение“ и за високотехнологични решения за оптимизиране на производствените процеси, екодизайн, използването на суровини; внедряване на съвременни технологии за влагане на отпадъците като суровина в ново производство и/или други алтернативни приложения и др.				управление на отпадъците	предложения; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой приключени договори			
	Реализация на процедура за финансиране на проекти и изпълнение на проекти за научни изследвания и	10	"Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за икономическа	01/2022-12/2026	Изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните	Изготвена покана за обявяване на процедура за набиране на проектни предложения;	Всички договори за изпълнение на проектите са приключени	ДАНИИ	Бизнес и научноизследователски организации

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	изготвяне на предложения за намаляване на количеството на обезвреждани най-широко генерираните производствени, в т.ч. опасни отпадъци		трансформация (ПНИДИТ) 2021-2027"		производствени опасни отпадъци	обявена процедура за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни предложения; брой сключени договори с бенефициенти; брой приключени договори			
	Разработване и поддържане на национална електронна информационна система за предлаганите продукти от третираните утайки от ПСОВ за земеделието и за рекултивация на нарушени терени/производител, вид, количество, възможна употреба, цени, транспортни разходи, местонахождение и т.н./	0,5	ПУДООС	12/2028	Изградена и функционираща електронна система за предлаганите продукти от третираните утайки от ПСОВ за употреба в земеделието и за рекултивация на нарушени терени	Количества реализирани продукти от утайки от ПСОВ	Ежегодно количествата на реализираните продукти от оползотворяване на биоразградимите отпадъци се увеличават спрямо предходната година	МРРБ	ПУДООС, МОСВ
	Изпълнение на проекти за устойчиво управление на	35	Бюджет на МОСВ	01/2022-12/2028	Отпадъците от препарати за растителна	Брой изпълнявани проекти	Брой изпълнени проекти; количество на обезвредените отпадъци	МОСВ	Общини

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	излезлите от употреба препарати за растителна защита, временно съхранявани в общински складове				защита, които се съхраняват временно в общински складове са изнесени за обезвреждане в оторизирани съоръжения извън страната		от препарати за растителна защита		
	Създаване на общински системи за разделно събиране на опасните отпадъци от бита	50	Общински бюджети	12/2028	Намален риск за околната среда от депонирани опасни отпадъци	Брой общини, създали системи за разделно събиране на опасни отпадъци от бита	Всички общини са създали системи за разделно събиране на опасни отпадъци от бита	Общините	Домакинства; бизнес
	Обучение на служители на ИА "Автомобилна администрация", ИА "Железопътна администрация", ИА "Морска администрация", Агенция "Митници" и МВР във връзка с	0,5	Бюджет на МОСВ, МВР; Програма LIFE и др. европейски програми ⁴⁵	01/2022-12/2025	Подобрен капацитет на съответните контролни органи да осъществяват контрол и трансграничен превоз на	Етапи на планиране и подготовка на обученията	Брой проведени обучения; брой обучени служители	МОСВ, МТ, МФ, МВР	ИААА, ИАЖИ, ИАМА, АМ, ОУ на МВР

⁴⁵ Държавен бюджет – 0,2 млн. лв.; други източници, вкл. европейски програми – 0,3 млн. лв.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	контрола на трансграничния превоз на отпадъци, вкл. проучване опита на държави членки с добри практики				отпадъци				
	Продължаване осъществяването на засилен контрол за заплащане от всички общини в пълен размер на дължимите отчисления за отпадъци по ЗУО	0,176	Бюджет на МОСВ ⁴⁶	Ежегодно до 2028 г.	Изготвен доклад до МОСВ за резултатите от осъществения контрол от РИОСВ	Брой осъществени тематични проверки; брой проверени общини;	Осъществени тематични проверки във всички общини	РИОСВ	МОСВ
	Създаване на електронни бази данни, свързани с трансграничния превоз на отпадъци с постоянен достъп на всички органи с компетенции в разглежданата област вкл. цифровизиране на задължителните формуляри за превози на отпадъци и	1,2	Бюджет на МОСВ	12/2022	Повишен капацитет на компетентните органи за откриване на незаконни превози на отпадъци	Изготвена покана за обявяване на процедура за набиране на проектни предложения; обявена процедура за набиране на проектни предложения; брой подадени проектни предложения; сключен договор с	Договорът е изпълнен в срок; създадена и пусната в експлоатация електронна система	МОСВ	Министерство на финансите

⁴⁶ Стойностите включват разходи за персонал, изпълняващ мерките в рамките на утвърдените разходи по бюджета на МОСВ.

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	осигуряване на автоматизиран анализ на тези формуляри и възможност за споделяне на операционната система с всички органи, участващи в контрола на трансграничния превоз и борбата с незаконния трафик на отпадъци					изпълнител			
	Обезвреждане на УОЗ пестициди и залежали пестициди, намиращи се в стоманобетонни контейнери (ББ-кубове) с нарушена цялост, както и останалите количества залежали пестициди в складове и потенциално съдържащи УОЗ, които не са обезвредени по Българо-швейцарската програма	7	ПУДООС	12/2023	Обезвредени УОЗ пестициди и залежали пестициди, намиращи се в стоманобетонни контейнери (ББ-кубове) с нарушена цялост, както и останалите количества залежали пестициди в складове и потенциално	% на обезвредени пестициди и залежали пестициди	100% обезвредени пестициди и залежали пестициди	МОСВ	РИОСВ, ПУДООС, ИАОС, общини

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
					съдържащи УОЗ				
	Екологосъобразно обезвреждане на наличния в страната опасен отпадък (пожарогасителна пяна със 6%, PFOS, пенообразовател - FC 600 АТС)	0,3	Бюджета на ГД ПБЗН	ежегодно	Обезвреден опасен отпадък (пожарогасителна пяна със 6%, PFOS, пенообразовател - FC 600 АТС)	Обезвредени количества	Обезвредени количества	ГД ПБЗН	МОСВ
	Закупуване на съвременно лабораторно оборудване за анализ на УОЗ и други опасни химични вещества в пластмасови и други отпадъци	0,3	ПУДООС	12/2022	Закупено съвременно лабораторно оборудване за анализ на УОЗ и други опасни химични вещества в пластмасови и други отпадъци	% на закупено съвременно оборудване	Действаща лаборатория със съвременно оборудване за анализ на УОЗ	ИАОС	ПУДООС, МОСВ
	Изготвяне на тримесечни доклади за вноса на отпадъци за изгаряне с оползотворяване на енергията и за генерирането на	0	Бюджет на МОСВ	2021-2028	Осигуряване на периодично информационно осигуряване относно	Брой изготвени тримесечни доклади	Осигуряване на капацитет в страната за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията, генерирани в България, които не могат да се рециклират като се	МОСВ	

Стратегическа цел	Дейности (мерки)	Бюджет (млн. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (месец и година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	отпадъци в страната, които не могат да се рециклират, но са подходящи за изгаряне с оползотворяване на енергията вместо за депониране и като се отчита капацитета на инсталациите за изгаряне с оползотворяване на енергията, притежаващи комплексни разрешителни, при необходимост да се въвеждат допълнителни ограничения на вноса на съответните отпадъци на основание чл.98, ал 3 от Закона за управление на отпадъците.				вноса и капацитета в страната за изгаряне на отпадъци с оползотворяване на енергията		ограничи депонирането им		

V. Координация с други планове и програми

НПУО е елемент от цялостната национална система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между НПУО 2021-2028 г. и други национални програмни документи. При разработването на целите на НПУО 2021-2028 г. са взети предвид анализите и предвижданията както на хоризонтални, така и на секторни планови документи, от които пряко или косвено произтичат част от мерките, заложи в него. От своя страна изпълнението на НПУО ще допринесе постигането на целите на други националните планови документи, както е посочено в настоящия раздел.

Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (НПР БЪЛГАРИЯ 2030)

Националната програма за развитие България 2030 е приета с Протокол № 67 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.⁴⁷. Тъй като Националната програма за развитие България 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, разработването на НПУО 2021-2028 г. и на всички програми към него адресира в най-висока степен съотносимите към него стратегически цели, водещите области (оси) на развитие и поставените национални приоритети.

Отчетена е визията на НПР БЪЛГАРИЯ 2030, в която е посочено, че през 2030 г. България е държава с висок жизнен стандарт и конкурентноспособна, нисковъглеродна икономика. Намаляването на депонирането на отпадъци е пряко свързано с намаляването на емисиите на парникови газове, а конкурентноспособността на икономиката е обусловена от ресурсната производителност – един от трите индикатора на Стратегическа цел „Ускорено икономическо развитие“ в НПР БЪЛГАРИЯ 2030, а именно:

Индикатор	Текуща стойност	Целева стойност	Средно ниво в ЕС
Ресурсна производителност, евро/кг	0.4	1.5	2.2

Източник: Евростат

Поставените цели и предложените програми в НПУО 2021-2028 г. водят пряко до постигане на целевата стойност на индикатора на НПР БЪЛГАРИЯ 2030 за подобряване на показателя ресурсна ефективност чрез мерките за предотвратяване образуването на отпадъците, повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъците вместо използването на първични суровини.

Една от петте оси на развитие, заложи в НПР БЪЛГАРИЯ 2030 е „Зелена и устойчива България“, в рамките на която са определени три национални приоритета, първият от които е: „Кръгова и нисковъглеродна икономика“. Основната цел на приоритета е повишаването на ресурсната – и в частност енергийната – производителност. Специално се подчертава, че фокус ще бъде поставен върху преминаването от депониране към предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и

⁴⁷ Приетата програма и приложенията към нея са представени на интернет страницата на МФ: <https://www.minfin.bg/bg/1394>

оползотворяване на голямата част от формираните отпадъци в индустриалните процеси и бита. Тяхното рационално и отговорно използване ще бъде основна предпоставка за подобряването на околната среда и за постигането на устойчив ръст на икономиката. Поради това, че икономиката на България е най-ресурсоемката в рамките на общността, фокусът ще бъде поставен върху трансформирането на линейната икономика на страната в кръгова. Ще бъдат предприети действия за повишаване на нормата на кръговото (вторично) използване на материалите в икономиката. С цел постигането на по-добри резултати ще бъде осъществено въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно ефективни и безотпадни технологии. Внедряването на екоиновационни дейности, включително нови екологични продукти и технологии, ще заема важно място при подкрепата за предприятията от различни програми. Едновременно с това, ще бъдат положени усилия за създаването на нови работни места в областта на екологосъобразната и синята икономика.

В НПР БЪЛГАРИЯ 2030 се поставят и ключови действия: при управлението на отпадъците ще бъде увеличен дялът на компостираните био отпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци. Ще бъдат предприети мерки за подобряване на достъпа на гражданите и бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци, като се надграждат и разширяват съществуващите изисквания. Осигурено ще бъде предоставянето на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за употребата на рециклирани суровини. За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци ще бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на биоотпадъците и отпадъците от текстил. Ограничаването на депонирането ще продължи да бъде стимулирано и чрез задължителните и до момента режими на разширена отговорност на производителите по отношение на масово разпространените отпадъци с фокус върху повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на многократната употреба. Същевременно ще продължи приоритетно рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, като ще се предприемат мерки за предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци и произтичащото замърсяване. Посочените приоритети и ключови действия са конкретизирани като мерки в Плановете за действие към програмите на НПУО 2021-2028 г.

Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019 г.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 – 2030 г.), приета с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г.

Двете национални програми в сектор „Въздух“ предвиждат мерки в сектор битово отопление – преминаване от традиционни към алтернативни отоплителни решения (природен газ и топлофикационни мрежи), както и алтернативни уреди (печки на твърдо гориво, отговарящи на стандартите за екодизайн). Изпълнението на мерките от двете програми води пряко до предотвратяване и намаляване на образуването на битови отпадъци от пепел и сгурия, които се депонират. Изпълнението на мерките подпомага и постигането на европейските политики, заложи и в НПУО 2021-2028 г. за предотвратяване образуването на отпадъци, които нямат потенциал за рециклиране, каквито отпадъци са сгурията и пепелта от битовото отопление с твърди горива.

Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013 -2020 г., одобрен с Решение № 439 от 1 юни 2012 г. на Министерски съвет

С Третия план за действие по изменение на климата се залагат основите на преход към нисковъглеродно и ресурсно-ефективно развитие на страната ни. Въпреки, че в абсолютни стойности емисиите на парникови газове от сектор отпадъци са намалели с почти 28% спрямо базовата 1988 година, Сектор „Отпадъци“ генерира емисии на парникови газове в страната с дял около 6-8% през последните години. Емисиите на парникови газове от депонираните битови отпадъци представляват около 77% от общото количество емитирани парникови газове от Сектор „Отпадъци“, а от третирането на отпадъчни води - около 22%.

Анализите показват, че добив и оползотворяване на газ от депата не се практикува у нас и целият метан от депата се емитира в атмосферата или (в редки случаи) се изгаря. Също така, Планът констатира, че при третирането на отпадъчните води в големи ПСОВ (обслужващи над 50 000 е.ж.) е технологично възможно и икономически целесъобразно произвеждането на топлинна и електроенергия от отделения при стабилизирането на утайките в метан танкове биогаз за покриване на основната част от енергийните нужди на станциите. До момента, обаче, това се извършва само в 4 станции в страната.

Ето защо основните мерки за сектор „Отпадъци“ в Третия национален план по изменение на климата са насочени към ограничаване на депонирането на битови отпадъци, преустановяване на експлоатацията на депа, неотговарящи на изискванията и закриване на депата с преустановена експлоатация, улавяне и изгаряне на биогаза от утайките от ПСОВ”.

НПУО 2021-2028 г. допринася за постигане целите на националния план по изменение на климата, тъй като намаляването на депонирането на отпадъците чрез тяхното предотвратяване, повторна употреба и рециклиране са част от мерките за нисковъглеродно развитие не само на национално, но и на международно ниво.

Национален план за действие за управление на устойчивите органични замърсители в България 2020-2030 г.

Към момента на разработване на НПУО 2021-2028 г. се изготвя Национален план за действие за управление на устойчивите органични замърсители в България 2020 г. - 2030 г. (НПДУУОЗ, България, 2020-2030). По своята същност той е продължение и актуализация на първите два национални плана за управление на устойчивите органични замърсители в България, като освен 22-те УОЗ вещества, са обхванати и новите 6 УОЗ вещества, включени в Стокхолмската конвенция в периода 2013-2017 г.

Инвентаризацията на УОЗ, различни от пестицидите, показва, че на територията на България се спазват забраните за производство, внос, износ на УОЗ, съгласно разпоредбите на Стокхолмската конвенция и Регламента за УОЗ.

В новия НПДУУОЗ ще бъдат включени и мерки, които да намалят и предотвратят вредното влияние на опасни отпадъци върху околната среда и човешкото здраве чрез редица мерки, като напр. предотвратяването на пускането на пазара, употребата и износа на УОЗ чрез упражняването на контрол, което предотвратява образуването на

отпадъци, съдържащи УОЗ, укрепване на лабораторната мрежа чрез създаването и акредитирането на аналитична лаборатория за определяне съдържанието на УОЗ в изделия и отпадъци, което е предвидено в разработвания нов план за УОЗ; укрепване административния капацитет относно УОЗ и др. мерки. По този начин синергията между двата плана ще подобри управлението на опасни отпадъци, съдържащи УОЗ, както и предотвратяването на образуването на отпадъци, съдържащи УО.

Национални програми, финансирани от Европейски фондове за периода 2021-2027 г.

Постигането на целите на НПУО 2021-2028 г., което ще подпомогне постигането на целите и индикаторите на НПР БЪЛГАРИЯ 2030, както по горе е представено, се предвижда да се осъществи чрез конкретни мерки, част от които се предлага да се подкрепят от национални програми за периода 2021-2027 г. , финансирани от европейски фондове, в т.ч. програмата за околна среда, програмата за конкурентоспособност и иновации в предприятията, програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация, програма храни и основно материално подпомагане, програма за развитие на човешките ресурси, програма за развитие на селските райони. Програмите са в начален етап на разработване и се очаква да адресират по подходящ начин мерките, включени в НПУО 2021-2028 г., в съответните приоритети на посочените програми.⁴⁸

⁴⁸ <https://www.eufunds.bg/bg>

VI. Система за отчет и контрол на изпълнението на НПУО 2021-2028 г.

Всеки стратегически документ освен да бъде разработен като се спазва методологията на стратегическото планиране, следва да бъде реализиран съобразно предварително поставените цели, срокове и ресурси. Поради това наблюдението и оценката на НПУО са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките и постигане на програмните цели, а при необходимост - предприемане на действия за актуализация.

Необходимостта от прилагане на система за мониторинг и оценка на НПУО е предвидена като изискване в ЗУО. Съгласно чл.49, ал.4, т. 20 от закона, НПУО следва да съдържа: *система за отчет и контрол на изпълнението*, а съгласно т.21 - *система за оценка на резултатите и за актуализация на плана*. Националната програма за предотвратяването на образуването на отпадъци е част от НПУО, поради което отчетът и контролът, оценката на резултатите от изпълнението на програмата и актуализацията при необходимост на програмните мерки, се извършват едновременно с аналогичните системи за другите програми от НПУО.

Системата за отчет и контрол представлява процес на наблюдение /мониторинг/ и събиране и анализиране на информация, свързана с изпълнението на мерките от дадена програма. От съществено значение е да се гарантира, че информацията е събрана по един организиран и планиран начин и през редовни интервали. Осъществяването на контрол за изпълнение на програмните мерки и достигане целите на програмата означава да има определени органи, пред които се отчита това изпълнение и които имат компетенциите да одобрят коригиращи действия при необходимост от актуализация на програмата.

Системата за оценка на резултатите от изпълнението на дадена програма, включва действия, които да осигурят, необходимата информация за изготвянето на междинни оценки, както и за окончателната оценка на степента на изпълнение на целите на дадена програма. Тези оценки следва да съдържат анализ на причините за проблеми при изпълнението им.

Системата за отчет и контрол на изпълнението на НПУО представлява система на текущо наблюдение (мониторинг) чрез събиране на информация за изпълнението на отделните мерки, заложи в програмите на НПУО 2021-2028 г. и отчет за степента на тяхното изпълнение. За всяка една от мерките в отделните програми са посочени очаквани резултати от изпълнението ѝ, както и индикатори за текущо и изпълнение и целеви индикатори за мярката. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори следва да се събира необходимата информация в рамките на системата за отчет и контрол на НПУО. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори за всяка мярка ще се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на НПУО за периода 2021-2028 г. ще се извършват въз основа на следните мерки и индикатори:

Мерки и индикатори за наблюдение и контрол/мерна единица	Отговорен орган
Брой изпълнени проекти за предотвратяване образуването на отпадъци, вкл.: <ul style="list-style-type: none"> • Количество депонирани отпадъци – по видове, тона/год. 	Общини РИОСВ ИАОС
Брой изпълнени проекти за изграждане инсталации за рециклиране на разделно събрани битови отпадъци (различни от биоотпадъци, опасни и производствени), вкл.: <ul style="list-style-type: none"> • Количество рециклиран отпадък, тона/год. 	Общини РИОСВ ИАОС
Брой изпълнени проекти за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради, вкл.: <ul style="list-style-type: none"> • Количество рециклиран отпадък, тона/год. • Количество получени продукти, тона/год. 	Общини РИОСВ ИАОС
Брой изпълнени проекти за рециклиране и оползотворяване на МРО, вкл.: <ul style="list-style-type: none"> • Количество рециклирани МРО, тона/год. • Количество получени продукти, тона/год. 	Общини РИОСВ ИАОС
Брой изпълнени проекти за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци, вкл.: <ul style="list-style-type: none"> • Брой изградени депа за битови отпадъци/допълнителни клетки и друга площадкова инфраструктура • Брой закрити и рекултивирани общински депа за битови отпадъци 	Общини РИОСВ ИАОС

Информация за напредъка за изпълнение на мерките от програмите на НПУО ще се събира от съответните институции и организации, които са посочени като водещи, отговорни, за изпълнението на съответната мярка. Всяка от тези институции ще определи отговорно координационно звено от структурата си, което да събира информация от останалите звена на тази институция за напредъка на изпълнение на мерките от тяхна компетентност, причините за неизпълнение или за изоставането в изпълнението на мерките, включително дължащи се на партньорите, както и предложения за корективни действия при необходимост. Координационното звено, по вътрешни за съответната институция или организация правила, ще събира и систематизира информация от всички звена, които имат отношение към изпълнението на конкретните програмни мерки. Координационното звено на водещата институция или организация ще изготвя доклад до МОСВ, който ще бъде изпращан най-късно до края на месец февруари на годината, следваща отчетната година.

Информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на всички мерки от НПУО ще се събира и обобщава на годишна база от Дирекция "Управление на отпадъците и опазване на почвите" на МОСВ. За целите на системата за отчет и контрол на изпълнението на мерките от програмите на НПУО, Дирекцията ежегодно ще систематизира и обобщава в доклад напредъка по изпълнение на мерките до края на месец март на годината, следваща отчетната година.

МОСВ ежегодно ще изпраща писмо до водещите за изпълнение на отделните мерки институции и организации, в което да им се съобщават сроковете и формата за предоставяне на необходимата отчетна информация. За да се улесни събирането и обобщаването на ежегодната информацията от РСУО и общините за изпълнението на мерките от НПУО, ежегодно МОСВ ще изпраща в началото на всяка година въпросник, по който РСУО и общините да събират и да отчетат пред МОСВ необходимата информация за изпълнението на мерките, за които не се събира информация чрез интегрираната национална информационна система за управление на отпадъците.

Ежегодният доклад за изпълнението на програмните мерки от НПУО ще се одобрява от министъра на околната среда и водите, след разглеждането му от Колегиум на МОСВ.

Съгласно изискванията на чл.49 ал. 11 от ЗУО министърът на околната среда и водите ще внася в Министерски съвет отчет за изпълнението на НПУО на всеки три години след първоначалното му одобрение от Правителството.

VII. Система за оценка на резултатите и за актуализация на плана

Оценката на резултатите от изпълнението на НПУО ще бъде фокусирана към събирането, съпоставянето и анализирането на информация през определен период от време за постигането на целите на НПУО чрез текущите и целевите количествени или качествени индикатори, определени за програмните цели. Информацията за показателите, определени като текущи и целеви индикатори за отделните цели, ще се събира посредством интегрираната национална информационна система за управление на отпадъците. НСИ и ИАОС ще представят на МОСВ ежегодно необходимата информация за анализ и оценка на тенденциите, напредъка и степента на постигане на целите на НПУО. Още в началния етап на изпълнението на НПУО 2021 – 2028 г., МОСВ ще изготви указания, които ще определят конкретния източник на информация, както и начина и графика за предоставяне на ежегодната информация за оценка на напредъка на изпълнение на програмните цели.

В допълнение към информацията, събирана от НСИ и ИАОС, е необходимо ежегодно да бъде набирана социологическа информация, тъй като част от индикаторите за текущо и целево изпълнение на мерките, заложи в НПУО 2021-2028 г. включват оценка на мерките повишаващи информираността, участието на населението и бизнеса при изпълнение на дейности по отпадъците.

Необходимост от актуализацията на НПУО може да възникне основно поради три причини:

- в резултат от въздействието на "външни" фактори като напр. промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в заложените стратегически и програмни цели на НПУО и в съответните програмни мерки
- поради неизпълнение или значително изоставане в изпълнението на програмните мерки
- при констатации за отклонение в набелязаните тенденции на целевите индикатори, въпреки изпълнението на основните пакети от приоритетни мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или вместо някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

ЗУО поставя следните изисквания, свързани с наблюдението и оценката на НПУО и НППОО като част от него:

- да се оценяват и отчитат най-малко на всеки 6 години и да се актуализират, когато това е необходимо
- на всеки три години след първоначалното одобрение от Правителството на НПУО Министърът на околната среда и водите да внася отчет пред Министерския съвет за изпълнението му, който задължително съдържа и доклад относно постигането на целите за рециклиране на битови отпадъци и за рециклиране и оползотворяване на материали от строителни отпадъци, заложен в закона. В случай на непостигане на тези цели докладът трябва да посочва причините, както и мерките, които ще бъдат взети за осигуряване на бъдещо изпълнение.

Следователно на всеки три години МОСВ ще внася в Министерски съвет доклад с отчет за напредъка на изпълнението на мерките от програмите и на целите на НПУО и на НППОО като част от него. Целесъобразно е тези доклади да съдържат оценка на резултатите от изпълнението на плана, т.е. тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели.

Актуализацията на НПУО ще се извършва при необходимост от Дирекция "Управление на отпадъците и опазване на почвите" на МОСВ. Актуализацията на НПУО също трябва да премине на процедури на обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от Министерски съвет. От гледна точка на съвместяване на процедурите за отчет, контрол и оценка на резултатите от изпълнението на НПУО с процедурата за актуализация, е целесъобразно последната да се извършва след тригодишните отчети до Министерски съвет.

Отчетите за изпълнението на НПУО и на НППОО като част от него, ще се публикуват с цел информиране на обществеността на интернет – страницата на МОСВ.

VIII. Приложения

Приложение 1

**Подробен доклад за съществуващата
ситуация и напредъка по управление
на отпадъците в страната за периода от
2008 г. до 2018 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРИЛОЖЕНИЕ №1

1.1. Анализ на състоянието относно отпадъците	1
1.2. Анализ и оценка на действащото законодателство по управление на отпадъците	157
1.3. Анализ и оценка на съществуващите стратегически документи, свързани с управлението на отпадъците	176
1.4. Отчет за изпълнение на плановете за действие на всички програми, включени в НПУО за периода 2014-2020 г.	205
1.5. Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на национално, регионално и местно ниво	218
1.6. Анализ на дейността на регионалните сдружения по управление на отпадъците	232
1.7. Анализ и оценка на изпълнение на контролните функции, извършвани от компетентните органи	245
1.8. Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“	256
1.9. Анализ и оценка на техническите възможности за третиране на отпадъците	283
1.10. Анализ и оценка на въведените икономически инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им	357
1.11. Преглед на съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците	373
1.12. Анализ на финансовите потоци в управлението на отпадъците в България.....	387
1.13. Анализ и оценка на постъпващата информация за отпадъците в страната, получавана от оператори, общини, НСИ, ИАОС, НАП и др. институции, събиращи и анализиращи данни за отпадъците	410
1.14. Изводи и предложения за подобряване управлението на отпадъците в страната, с цел постигане на поставените цели и изисквания на Рамковата директива 2008/98/ЕС относно отпадъците и другите директиви и регламенти в областта на управление на отпадъците и вземане на правилни решения предвид ключовите въпроси в пакета „Кръгова икономика“	415
1.15. SWOT-анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите в процеса на управление на отпадъците	432

Приложение 2

Прогнози/варианти за бъдещо развитие на политиката по управление на отпадъците за следващия програмен период

СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРИЛОЖЕНИЕ №2

2. Прогнози/варианти за бъдещото развитие на политиката по управление на отпадъците за следващия програмен период.....	1
--	---

Приложение 3

Варианти (сценарии) за бъдещото развитие на политиката по управление на отпадъците и оценка на влиянието/тежестта му върху населението, бизнес и държавата

СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРИЛОЖЕНИЕ №3

3.1. Анализ и оценка на представените варианти за бъдещо развитие на политиката по управление на отпадъците.....	1
3.2. Анализ и оценка на представения вариант за бъдещо развитие на политиката по управление и оценка на влиянието/ тежестта върху населението, бизнеса и държавата	10

Приложение 4

Списък на регионите и регионалните сдружения за управление на отпадъците (PCYO)

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
1	ПАЗАРДЖИК	1	Пазарджик	08.07.2010 г.
		2	Батак	
		3	Белово	
		4	Брацигово	
		5	Велинград	
		6	Лесичово	
		7	Пещера	
		8	Ракитово	
		9	Септември	
2	АСЕНОВГРАД	1	Асеновград	06.08.2010 г.
		2	Лъки	
		3	Първомай	
		4	Садово	
		5	Куклен	
3	РУСЕ	1	Русе	16.08.2010 г.
		2	Ветово	
		3	Иваново	
		4	Сливо поле	
		5	Тутракан	
4	ХАСКОВО	1	Хасково	13.07.2012 г.
		2	Димитровград	
		3	Минерални бани	
5	ОРЯХОВО	1	Оряхово	01.10.2010 г.
		2	Борован	
		3	Бяла Слатина	
		4	Козлодуй	
		5	Мизия	
		6	Хайредин	
		7	Кнежа	
6	КАРЛОВО	1	Карлово	06.10.2010 г.
		2	Хисаря	
		3	Сопот	
		4	Калояново	
7	ГАБРОВО	1	Габрово	19.10.2010 г.

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
		2	Трявна	
8	ЛОВЕЧ	1	Ловеч	6.10.2010
		2	Летница	
		3	Угърчин	
9	ПЕРНИК	1	Перник	16.09.2010 г.
		2	Радомир	
		3	Брезник	
		4	Трън	
		5	Ковачевци	
		6	Земен	
10	ТРОЯН	1	Троян	10.11.2010 г.
		2	Априлци	
11	ПАНАГЮРИЩЕ	1	Панагюрище	04.11.2010 г.
		2	Стрелча	
12	ПЛОВДИВ	1	Пловдив	23.11.2017 г.
		2	Брезово	
		3	Раковски	
		4	Родопи	
		5	Кричим	
		6	Перущица	
		7	Марица	
		8	Стамболийски	
		9	Съединение	
13	ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	1	Гоце Делчев	09.11.2010 г.
		2	Гърмен	
		3	Хаджидимово	
14	ЯМБОЛ	1	Ямбол	18.11.2010 г.
		2	Сливен	
		3	Нова Загора	
		4	Стралджа	
		5	Тунджа	
15	САНДАНСКИ	1	Сандански	23.11.2010 г.
		2	Кресна	
		3	Струмяни	
16	ХАРМАНЛИ	1	Харманли	08.12.2010 г.
		2	Любимец	
		3	Маджарово	
		4	Свиленград	
		5	Симеоновград	
		6	Стамболово	

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
		7	Тополовград	
17	МОНТАНА	1	Монтана	12.01.2011 г.
		2	Берковица	
		3	Бойчиновци	
		4	Брусарци	
		5	Вълчедръм	
		6	Вършец	
		7	Георги Дамяново	
		8	Лом	
		9	Медковец	
		10	Криводол	
		11	Чипровци	
		12	Якимово	
18	МАДАН	1	Мадан	23.12.2010 г.
		2	Златоград	
		3	Неделино	
19	ТЪРГОВИЩЕ	1	Търговище	03.02.2011 г.
		2	Попово	
20	СОЗОПОЛ	1	Созопол	2011 г.
		2	Приморско	
		3	Царево	
21	ОМУРТАГ	1	Омуртаг	15.11.2013 г.
		2	Котел	
		3	Върбица	
		4	Антоново	
22	СЕВЛИЕВО	1	Севлиево	29.04.2011 г.
		2	Сухиндол	
		3	Дряново	
23	КОСТИНБРОД	1	Костинброд	10.05.2011 г.
		2	Божурище	
		3	Годеч	
		4	Драгоман	
		5	Своге	
		6	Сливница	
24	ДУПНИЦА	1	Дупница	01.06.2011 г.
		2	Бобов дол	
		3	Кюстендил	
		4	Невестино	
		5	Сапарева баня	
		6	Трекляно	
25	БЛАГОЕВГРАД	1	Благоевград	15.11.2011 г.

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
		2	Симитли	
		3	Бобошево	
		4	Кочериново	
		5	Рила	
26	ЗЛАТИЦА	1	Златица	28.02.2012 г.
		2	Антон	
		3	Копривщица	
		4	Мирково	
		5	Пирдоп	
		6	Чавдар	
		7	Челопеч	
27	РАЗЛОГ	1	Разлог	20.07.2014 г.
		2	Банско	
		3	Белица	
		4	Якоруда	
28	БУРГАС	1	Бургас	01.02.2006 г.
		2	Айтос	
		3	Камено	
		4	Карнобат	
		5	Несебър	
		6	Поморие	
		7	Руен	
		8	Средец	
		9	Сунгурларе	
29	ВАРНА	1	Варна	23.12.2014 г.
		2	Аксаково	
		3	Белослав	
30	ДОБРИЧ	1	Добрич	08.12.2014 г.
		2	Балчик	
		3	Генерал Тошево	
		4	Добричка	
		5	Каварна	
		6	Крушари	
		7	Тервел	
		8	Шабла	
		9	Никола Козлево	
31	ПРОВАДИЯ	1	Провадия	20.04.11 г.
		2	Аврен	
		3	Ветрино	
		4	Вълчи дол	
		5	Девня	

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
		6	Долни Чифлик	
		7	Дългопол	
		8	Суворово	
		9	Бяла	
32	ВЕЛИКО ТЪРНОВО	1	Велико Търново	20.07.2014 г.
		2	Горна Оряховица	
		3	Елена	
		4	Златарица	
		5	Лясковец	
		6	Стражица	
33	БЯЛА	1	Бяла	03.06.2013 г.
		2	Полски Тръмбеш	
		3	Борово	
		4	Две могили	
		5	Ценово	
		6	Опака	
34	ВИДИН	1	Видин	04.11.2013 г.
		2	Белоградчик	
		3	Бойница	
		4	Брегово	
		5	Грамада	
		6	Макреш	
		7	Димово	
		8	Кула	
		9	Ново Село	
		10	Ружинци	
		11	Чупрене	
35	ПЛЕВЕН	1	Плевен	07.05.2012 г.
		2	Гулянци	
		3	Долна Митрополия	
		4	Долни Дъбник	
		5	Искър	
		6	Пордим	
36	ЛЕВСКИ	1	Левски	31.05.2013 г.
		2	Павликени	
		3	Белене	
		4	Никопол	
		5	Свищов	
37	ЛУКОВИТ	1	Луковит	26.06.2015 г.
		2	Роман	
		3	Тетевен	

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
		4	Ябланица	
		5	Червен бряг	
38	БОТЕВГРАД	1	Ботевград	23.06.2016 г.
		2	Етрополе	
		3	Правец	
39	Самоков	1	Костенец	11.11.2015 г.
		2	Долна Баня	
		3	Ихтиман	
		4	Самоков	
40	СТАРА ЗАГОРА	1	Стара Загора	22.12.2014 г.
		2	Твърдица	
		3	Братя Даскалови	
		4	Гурково	
		5	Гълъбово	
		6	Казанлък	
		7	Мъглиж	
		8	Николаево	
		9	Опан	
		10	Павел Баня	
		11	Раднево	
		12	Чирпан	
41	КЪРДЖАЛИ	1	Кърджали	2002 г.
		2	Ардино	
		3	Джебел	
		4	Кирково	
		5	Крумовград	
		6	Момчилград	
		7	Черноочене	
		8	Ивайловград	
42	ПЕТРИЧ	1	Петрич	п.а
43	ВРАЦА	1	Враца	17.05.2013 г.
		2	Мездра	
44	СИЛИСТРА	1	Силистра	16.06.2014 г.
		2	Алфатар	
		3	Главиница	
		4	Дулово	
		5	Кайнарджа	
		6	Ситово	
45	РАЗГРАД	1	Разград	15.08.2016 г.
		2	Завет	
		3	Исперих	

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ - общ.	Общини	Дата на учредяване
		4	Кубрат	
		5	Лозница	
		6	Самуил	
		7	Цар Калоян	
46	ДОСПАТ	1	Доспат	21.11.2014 г.
		2	Сатовча	
		3	Борино	
		4	Девин	
		5	Сърница	
47	СМОЛЯН	1	Смолян	21.11.2014 г.
		2	Баните	
		3	Чепеларе	
48	ГОРНА МАЛИНА	1	Горна Малина	28.09.2016 г.
		2	Елин Пелин	
49	ЕЛХОВО	1	Елхово	03.08.2016 г.
		2	Болярово	
50	ШУМЕН	1	Шумен	30.08.2010 г.
		2	Велики Преслав	
		3	Венец	
		4	Каолиново	
		5	Каспичан	
		6	Нови Пазар	
		7	Смядово	
		8	Хитрино	
51	СТОЛИЧНА ОБЩИНА	1	Столична община	п.а
52	МАЛКО ТЪРНОВО	1	Малко Търново	п.а
53	РУДОЗЕМ	1	Рудозем	п.а

Приложение 5

Отпадъци, извън обхват на РДО, ЗУО и НПУО

1. Радиоактивни отпадъци;
2. Отпадъчни газове, изпускани в атмосферния въздух;
3. Земя (in situ), включително неизкопана замърсена почва и трайно свързани със земята сгради;
4. Незамърсена почва и други материали в естествено състояние, изкопани по време на строителни дейности, когато е сигурно, че материалът ще бъде използван за целите на строителството в естественото си състояние на площадката, от която е изкопан;
5. Излезли от употреба експлозиви;
6. Фекална материя, различна от класифицираната в т. 8, слама и други естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, използвани в земеделието и лесовъдството, или за производството на енергия от такава биомаса чрез процеси или методи, които не увреждат околната среда и не застрашават човешкото здраве;
7. Отпадъчни води;
8. Странични животински продукти, включително преработени продукти, по Регламент (ЕО) № 1069/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г., за установяване на здравни правила относно странични животински продукти и производни продукти, непредназначени за консумация от човека и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1774/2002 (Регламент за страничните животински продукти) (ОВ, L 300/1 от 14 ноември 2009 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕО) № 1069/2009", с изключение на предназначените за изгаряне, депониране или използване в съоръжение за биогаз или компост;
9. Трупове на умрели, но не заклани животни, включително такива, които са убити, за да се прекрати разпространението на епизоотични болести, и които се обезвреждат в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009;
10. Отпадъци, получени от проучването, добива, преработването и съхраняването на минерални суровини и при експлоатация на кариери по Закона за подземните богатства и класифицирани като "минни отпадъци";
11. Седименти, преместени в повърхностни води с цел управление на водите и водните обекти или предотвратяване на наводнения, или намаляване на последствията от наводнения и засушаване, или рекултивация на земи, ако е доказано, че това не противоречи на други закони и седиментите нямат опасни свойства.

Приложение 6

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят допълнителни модули за стабилизиране на биоразградимата фракцията към инсталациите за сепариране

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
1	ХАСКОВО	1	Хасково
		2	Димитровград
		3	Минерални бани
2	КАРЛОВО	1	Карлово
		2	Хисаря
		3	Сопот
		4	Калояново
3	ПЕРНИК	1	Перник
		2	Радомир
		3	Брезник
		4	Трън
		5	Ковачевци
		6	Земен
4	ХАРМАНЛИ	1	Харманли
		2	Любимец
		3	Маджарово
		4	Свиленград
		5	Симеоновград
		6	Стамболово
		7	Тополовград
5	МОНТАНА	1	Монтана
		2	Берковица
		3	Бойчиновци
		4	Брусарци
		5	Вълчедръм
		6	Вършец
		7	Георги Дамяново
		8	Лом
		9	Медковец
		10	Криводол
		11	Чипровци
		12	Якимово

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
6	ВЕЛИКО ТЪРНОВО	1	Велико Търново
		2	Горна Оряховица
		3	Елена
		4	Златарица
		5	Лясковец
		6	Стражица
7	ПЛЕВЕН	1	Плевен
		2	Гулянци
		3	Долна Митрополия
		4	Долни Дъбник
		5	Искър
		6	Пордим
8	САМОКОВ	1	Костенец
		2	Долна Баня
		3	Ихтиман
		4	Самоков
9	СТАРА ЗАГОРА	1	Стара Загора
		2	Твърдица
		3	Братя Даскалови
		4	Гурково
		5	Гълъбово
		6	Казанлък
		7	Мъглиж
		8	Николаево
		9	Опан
		10	Павел Баня
		11	Раднево
		12	Чирпан
10	ВРАЦА	1	Враца
		2	Мездра
11	СИЛИСТРА	1	Силистра
		2	Алфатар
		3	Главиница
		4	Дулово
		5	Кайнарджа
		6	Ситово
12	МАЛКО ТЪРНОВО	1	Малко Търново

Приложение 7

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят инсталации за предварително третиране

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
1	ЛОВЕЧ	1	Ловеч
		2	Летница
		3	Угърчин
2	ПАНАГЮРИЩЕ	1	Панагюрище
		2	Стрелча
3	ТЪРГОВИЩЕ	1	Търговище
		2	Попово
4	ОМУРТАГ	1	Омуртаг
		2	Котел
		3	Върбица
		4	Антоново
5	РАЗЛОГ	1	Разлог
		2	Банско
		3	Белица
		4	Якоруда
6	ВИДИН	1	Видин
		2	Белоградчик
		3	Бойница
		4	Брегово
		5	Грамада
		6	Макреш
		7	Димово
		8	Кула
		9	Ново Село
		10	Ружинци
		11	Чупрене
7	ЛУКОВИТ	1	Луковит
		2	Роман
		3	Тетевен
		4	Ябланица
		5	Червен бряг
8	КЪРДЖАЛИ	1	Кърджали
		2	Ардино
		3	Джебел

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
		4	Кирково
		5	Крумовград
		6	Момчилград
		7	Черноочене
		8	Ивайловград
9	РУДОЗЕМ	1	Рудозем
10	ГАБРОВО	1	Габрово
		2	Трявна

Приложение 8

Индикативен списък на РСУО, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
1	ПАЗАРДЖИК	1	Пазарджик
		2	Батак
		3	Белово
		4	Брацигово
		5	Велинград
		6	Лесичово
		7	Пещера
		8	Ракитово
		9	Септември
2	АСЕНОВГРАД	1	Асеновград
		2	Лъки
		3	Първомай
		4	Садово
		5	Куклен
3	ХАСКОВО	1	Хасково
		2	Димитровград
		3	Минерални бани
4	ОРЯХОВО	1	Оряхово
		2	Борован
		3	Бяла Слатина
		4	Козлодуй
		5	Мизия
		6	Хайредин
		7	Кнежа
5	КАРЛОВО	1	Карлово
		2	Хисаря
		3	Сопот
		4	Калояново
6	ГАБРОВО	1	Габрово

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
		2	Трявна
7	ЛОВЕЧ	1	Ловеч
		2	Летница
		3	Угърчин
8	ПЕРНИК	1	Перник
		2	Радомир
		3	Брезник
		4	Трън
		5	Ковачевци
9	ТРОЯН	6	Земен
		1	Троян
10	ПАНАГЮРИЩЕ	2	Априлци
		1	Панагюрище
11	ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	2	Стрелча
		1	Гоце Делчев
		3	Хаджидимово
12	ЯМБОЛ	2	Гърмен
		1	Ямбол
		3	Нова Загора
		4	Стралджа
		5	Тунджа
13	САНДАНСКИ	1	Сандански
		2	Кресна
		3	Струмяни
14	ХАРМАНЛИ	1	Харманли
		2	Любимец
		3	Маджарово
		4	Свиленград
		5	Симеоновград
		6	Стамболово
		7	Тополовград
15	МОНТАНА	1	Монтана
		2	Берковица
		3	Бойчиновци
		4	Брусарци
		5	Вълчедръм
		6	Вършец
		7	Георги Дамяново
		8	Лом
		9	Медковец

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
		10	Криводол
		11	Чипровци
		12	Якимово
16	МАДАН	1	Мадан
		2	Златоград
		3	Неделино
17	ТЪРГОВИЩЕ	1	Търговище
		2	Попово
18	СОЗОПОЛ	1	Созопол
		2	Приморско
		3	Царево
19	ОМУРТАГ	1	Омуртаг
		2	Котел
		3	Върбица
		4	Антоново
20	СЕВЛИЕВО	1	Севлиево
		2	Сухиндол
		3	Дряново
21	КОСТИНБРОД	1	Костинброд
		2	Божурище
		3	Годеч
		4	Драгоман
		5	Своге
		6	Сливница
22	ДУПНИЦА	1	Дупница
		2	Бобов дол
		3	Кюстендил
		4	Невестино
		5	Сапарева баня
		6	Трекляно
23	ЗЛАТИЦА	1	Златица
		2	Антон
		3	Копривщица
		4	Мирково
		5	Пирдоп
		6	Чавдар
		7	Челопеч
24	РАЗЛОГ	1	Разлог
		2	Банско
		3	Белица

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
		4	Якоруда
25	ДОБРИЧ	1	Добрич
		2	Балчик
		3	Генерал Тошево
		4	Добричка
		5	Каварна
		6	Крушари
		7	Тервел
		8	Шабла
		9	Никола Козлево
26	ПРОВАДИЯ	1	Провадия
		2	Аврен
		3	Ветрино
		4	Вълчи дол
		5	Девня
		6	Долни Чифлик
		7	Дългопол
		8	Суворово
		9	Бяла
27	ВЕЛИКО ТЪРНОВО	1	Велико Търново
		2	Горна Оряховица
		3	Елена
		4	Златарица
		5	Лясковец
		6	Стражица
28	БЯЛА	1	Бяла
		2	Полски Тръмбеш
		3	Борово
		4	Две могили
		5	Ценово
		6	Опака
29	ВИДИН	1	Видин
		2	Белоградчик
		3	Бойница
		4	Брегово
		5	Грамада
		6	Макреш
		7	Димово
		8	Кула
		9	Ново Село
		10	Ружинци

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
		11	Чупрене
30	ПЛЕВЕН	1	Плевен
		2	Гулянци
		3	Долна Митрополия
		4	Долни Дъбник
		5	Искър
		6	Пордим
31	ЛЕВСКИ	1	Левски
		2	Павликени
		3	Белене
		4	Никопол
		5	Свищов
32	ЛУКОВИТ	1	Луковит
		2	Роман
		3	Тетевен
		4	Ябланица
		5	Червен бряг
33	БОТЕВГРАД	1	Ботевград
		2	Етрополе
		3	Правец
34	САМОКОВ	1	Костенец
		2	Долна Баня
		3	Ихтиман
		4	Самоков
35	СТАРА ЗАГОРА	1	Стара Загора
		2	Твърдица
		3	Братя Даскалови
		4	Гурково
		5	Гълъбово
		6	Казанлък
		7	Мъглиж
		8	Николаево
		9	Опан
		10	Павел Баня
		11	Раднево
		12	Чирпан
36	КЪРДЖАЛИ	1	Кърджали
		2	Ардино
		3	Джебел
		4	Кирково

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
		5	Крумовград
		6	Момчилград
		7	Черноочене
		8	Ивайловград
37	ПЕТРИЧ	1	Петрич
38	ВРАЦА	1	Враца
		2	Мездра
39	СИЛИСТРА	1	Силистра
		2	Алфатар
		3	Главиница
		4	Дулово
		5	Кайнарджа
		6	Ситово
40	РАЗГРАД	1	Разград
		2	Завет
		3	Исперих
		4	Кубрат
		5	Лозница
		6	Самуил
		7	Цар Калоян
41	ДОСПАТ	1	Доспат
		2	Сатовча
		3	Борино
		4	Девин
		5	Сърница
42	СМОЛЯН	1	Смолян
		2	Баните
		3	Чепеларе
43	ГОРНА МАЛИНА	1	Горна Малина
		2	Елин Пелин
44	ЕЛХОВО	1	Елхово
		2	Болярово
45	ШУМЕН	1	Шумен
		2	Велики Преслав
		3	Венец
		4	Каолиново
		5	Каспичан
		6	Нови Пазар
		7	Смядово
		8	Хитрино

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ на община	Общини
46	МАЛКО ТЪРНОВО	1	Малко Търново
47	РУДОЗЕМ	1	Рудозем
48	ВАРНА	1	Варна
		2	Аксаково
		3	Белослав

*В случай на наличие на изградени инсталации на юридически лица за третиране на биоразградими отпадъци, общините е възможно да сключат договори с тях без да се налага изграждане на допълнителна инфраструктура

Приложение 9

Индикативен списък на РСУО, в които могат да се изградят депа за битови отпадъци, допълнителни клетки и довеждаща инфраструктура

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
1	АСЕНОВГРАД	1	Асеновград
		2	Лъки
		3	Първомай
		4	Садово
		5	Куклен
2	РУСЕ	1	Русе
		2	Ветово
		3	Иваново
		4	Сливо поле
		5	Тутракан
3	ХАСКОВО	1	Хасково
		2	Димитровград
		3	Минерални бани
4	ОРЯХОВО	1	Оряхово
		2	Борован
		3	Бяла Слатина
		4	Козлодуй
		5	Мизия
		6	Хайредин
		7	Кнежа
5	КАРЛОВО	1	Карлово
		2	Хисаря
		3	Сопот
		4	Калояново
6	ПЛОВДИВ	1	Пловдив
		2	Брезово
		3	Раковски
		4	Родопи
		5	Кричим
		6	Перущица
		7	Марица
		8	Стамболийски
		9	Съединение

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
7	ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ	1	Гоце Делчев
		2	Гърмен
		3	Хаджидимово
8	ЯМБОЛ	1	Ямбол
		2	Сливен
		3	Нова Загора
		4	Стралджа
		5	Тунджа
9	САНДАНСКИ	1	Сандански
		2	Кресна
		3	Струмьяни
10	ХАРМАНЛИ	1	Харманли
		2	Любимец
		3	Маджарово
		4	Свиленград
		5	Симеоновград
		6	Стамболово
		7	Тополовград
11	МАДАН	1	Мадан
		2	Златоград
		3	Неделино
12	ТЪРГОВИЩЕ	1	Търговище
		2	Попово
13	ОМУРТАГ	1	Омуртаг
		2	Котел
		3	Върбица
		4	Антоново
14	ДУПНИЦА	1	Дупница
		2	Бобов дол
		3	Кюстендил
		4	Невестино
		5	Сапарева баня
		6	Трекляно
15	РАЗЛОГ	1	Разлог
		2	Банско
		3	Белица
		4	Якоруда
16	БУРГАС	1	Бургас
		2	Айтос
		3	Камено

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
		4	Карнобат
		5	Несебър
		6	Поморие
		7	Руен
		8	Средец
		9	Сунгурларе
17	ДОБРИЧ	1	Добрич
		2	Балчик
		3	Генерал Тошево
		4	Добричка
		5	Каварна
		6	Крушари
		7	Тервел
		8	Шабла
		9	Никола Козлево
18	САМОКОВ	1	Костенец
		2	Долна Баня
		3	Ихтиман
		4	Самоков
19	КЪРДЖАЛИ	1	Кърджали
		2	Ардино
		3	Джебел
		4	Кирково
		5	Крумовград
		6	Момчилград
		7	Черноочене
		8	Ивайловград
20	ПЕТРИЧ	1	Петрич
21	ВРАЦА	1	Враца
		2	Мездра
22	СИЛИСТРА	1	Силистра
		2	Алфатар
		3	Главиница
		4	Дулово
		5	Кайнарджа
		6	Ситово
23	РАЗГРАД	1	Разград
		2	Завет
		3	Исперих
		4	Кубрат
		5	Лозница

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
		6	Самуил
		7	Цар Калоян
24	ДОСПАТ	1	Доспат
		2	Сатовча
		3	Борино
		4	Девин
		5	Сърница
25	СМОЛЯН	1	Смолян
		2	Баните
		3	Чепеларе
26	ГОРНА МАЛИНА	1	Горна Малина
		2	Елин Пелин
27	МАЛКО ТЪРНОВО	1	Малко Търново
28	ТРОЯН	1	Троян
		2	Априлци
29	ВЕЛИКО ТЪРНОВО	1	Велико Търново
		2	Горна Оряховица
		3	Елена
		4	Златарица
		5	Лясковец
		6	Стражица
30	ВАРНА	1	Варна
		2	Аксаково
		3	Белослав
31	ШУМЕН	1	Шумен
		2	Велики Преслав
		3	Венец
		4	Каолиново
		5	Каспичан
		6	Нови Пазар
		7	Смядово
		8	Хитрино
32	БОТЕВГРАД	1	Ботевград
		2	Етрополе
		3	Правец
33	РУДОЗЕМ	1	Рудозем
34	СТАРА ЗАГОРА	1	Стара Загора
		2	Твърдица
		3	Братя Даскалови
		4	Гурково

№	Регионално сдружение за управление на отпадъците	№ община	Общини
		5	Гълъбово
		6	Казанлък
		7	Мъглиж
		8	Николаево
		9	Опан
		10	Павел Баня
		11	Раднево
		12	Чирпан
35	БЛАГОЕВГРАД	1	Благоевград
		2	Симитли
		3	Бобошево
		4	Кочериново
		5	Рила
36	ЛЕВСКИ	1	Левски
		2	Павликени
		3	Белене
		4	Никопол
		5	Свищов
37	ПАНАГЮРИЩЕ	1	Панагюрище
		2	Срелча
38	БЯЛА	1	Бяла
		2	Полски Тръмбеш
		3	Борово
		4	Две могили
		5	Ценово
		6	Опака